

ologie teologie teologie teolo
eologie teologie teologie teolo
ogie teologie teologie teologi
logie teologie teologie teolog
ologie teologie teologie teolo
ie teologie **pozadí a teologie** t

ologie teologie teologie teolo
Alfa kurzů

ologie teologie teologie teolo
ogie teologie teologie teologi
ologie teologie teologie teolo
e teologie teologie teologie te
aleš franc ologie teologie teo

Pozadí a teologie Kurzů Alfa

Aleš Franc

2008

Tato studie byla obhájena jako diplomová práce z oboru komparativní eklesiologie na katedře systematické teologie Husitské teologické fakulty Univerzity Karlovy v Praze.

Děkuji tímto panu doc. ThDr. Jiřímu Vogelovi, Th.D., vedoucímu katedry systematické teologie a proděkanovi HTF UK, za jeho cenné rady, vynaložené úsilí a čas, které mi pomohly při sepisování této diplomové práce.

Anotace

Tato práce se zabývá historií, teologií a praxí Kurzů Alfa, ekumenického evangelizačního nástroje, který se v současnosti stal nejmasovější ekumenickou aktivitou a kterého se účastní prakticky všechny křesťanské církve. Práce se snaží zmapovat i historické předchůdce, ve kterých mají kurzy své kořeny, jako je charismatické a skupinkové hnutí a popsat na nich zejména eklesiologii, christologii a pneumatologii Kurzů Alfa. Na základě těchto poznatků chce pak analyzovat i programové cíle kurzů, které mají ambici napomáhat k vytváření viditelné jednoty církve, která má, skrze jednotné svědectví, přispět k christianizaci jednotlivých národů, ve kterých se Kurzy Alfa pořádají. Součástí práce je i přehled kritických postřehů, které jsou v současné době slyšet napříč konfesním spektrem křesťanských církví.

Annotation

This work is engaged in history, theology and practices of Alpha Courses, which are contemporary, a largest ecumenical activity of evangelization. Practically all Christian churches are participated in it. This thesis would like to show historical ancestors, in which are Courses rooted, such as Charismatic and Cell Movement and describe their Ecclesiology, Christology and Pneumatology of Alpha Courses. On the basis of this knowledge the thesis can analyze aim of Alpha Course and their ambitions helping create a visible unity of participated churches. This visible unity can help - through united confession - to christianize nations in which Courses are arranged. Part of this thesis is list of criticism, which is heard through Christian churches today.

Klíčová slova

Kurzy Alfa, ekumenismus, charismatické hnutí, Torontské požehnání, evangelizace, viditelná jednota, II. Vatikánský koncil.

Key words

Alpha Courses, Ecumenism, Charismatic Movement, Toronto blessing, evangelization, visible unity, Second Vatican Council.

Obsah

1	Historie a poslání Kurzů Alfa	14
1.1	Krátká historie	14
1.2	Podstata Kurzů Alfa	15
1.3	Principy Kurzů Alfa	16
1.3.1.1	Metody zvěstování evangelia na Kurzech Alfa	16
1.3.1.2	Patřit dříve než věřit.....	16
1.4	Průběh Kurzů Alfa.....	18
1.5	Témata Kurzů Alfa	18
1.6	Víkend s Duchem svatým.....	19
1.7	Formální stránka	21
1.8	Skupinková struktura.....	22
1.9	Proměna společenství	23
1.10	Exkluzivita.....	24
1.11	Propagace	25
1.11.1.1	Propagace směrem ke společnosti	25
1.11.1.2	Propagace směrem k církvím.....	26
1.11.1.3	Osobnosti podporující Kurzy Alfa.....	27
2	Pozadí Kurzů Alfa.....	29
2.1	Vliv charismatického hnutí.....	29
2.1.1.1	Počátky charismatického hnutí	29
2.1.1.5	Charismatické hnutí v HTB	32
2.1.1.6	Katolická charismatická obnova.....	33
2.2	Evangelizace Boží mocí	34
2.2.1.1	John Wimber a hnutí Vinice	35
2.2.1.2	Benedictus Hinn a Torontské požehnání	36
2.2.1.3	HTB a Torontské požehnání	38
2.2.1.4	Kurzy Alfa a Torontské požehnání	40
2.3	Skupinková struktura.....	42
2.3.1.1	Stručná historie skupinkového hnutí.....	43
2.3.1.2	Skupinky a apoštolská reformace	44
2.3.1.3	Torontské požehnání a národní apoštolát	46
3	Ekumenický rozměr Kurzů Alfa	48
3.1	Počátky ekumenického hnutí.....	48
3.2	Katolická reakce	48

3.3	Druhý Vatikánský koncil.....	48
3.4	Ekumenické cíle katolické církve.....	51
3.5	Ekumenické cíle Světové rady církví	52
3.5.1.1	Smířená rozdílnost	53
3.5.1.2	Návrh Friese-Rahnerův	53
3.5.1.3	Cullmannova teze	53
3.5.1.4	Konciliární společenství	54
3.6	Ekumenické cíle Kurzů Alfa	55
3.6.1.1	Vytvoření viditelné sítě Alfa sborů.....	55
3.6.1.2	Jednota katolíků a protestantů.....	56
4	Teologie Kurzů Alfa	58
4.1	Christologie	58
4.1.1.1	Ortodoxní stanovisko	58
4.1.1.2	Kristova duchovní smrt.....	58
4.1.1.3	Teorie výkupného	62
4.2	Soteriologie.....	64
4.2.1.1	Spasení v Kristu a jiná náboženství	64
4.2.1.2	Evangelikální pohled	65
4.3	Pneumatologie	66
4.3.1.1	Konverze a modlitba k Duchu svatému	66
4.3.1.6	Osoba Ducha svatého.....	69
4.3.1.8	Naplnění Duchem svatým a křest Duchem svatým	72
4.3.1.11	Wesleyánský pohled	73
4.3.1.13	Duchovní dary.....	75
4.3.1.14	Projevy Ducha svatého	76
4.4	Eklesiologie	77
4.4.1.1	Personalita.....	77
4.4.1.2	Jednota církví.....	78
4.4.1.5	Církevní struktura	81
4.5	Sakramentologie	81
4.5.1.1	Křest.....	82
4.5.1.2	Večeře Páně	83
5	Kurzy Alfa a jejich kritici	86
5.1	Celkový přehled.....	86
5.1.1.1	Metaanalýza kritik	86

5.1.1.2 Stanovisko Christian Research Institute	87
5.1.1.3 Stanovisko Církve bratrské	88
5.2 Souhrn kritických ohlasů	88
6 Závěr	90

Seznam použitých zkratek

AC - Apoštolská církev

BJB - Bratrská jednota baptistů

CB – Církev bratrská

CIC – Kodex kanonického práva římskokatolické církve (Codex Iuris Canonici)

CRI – Institut křesťanských studií (Christian Research Institut)

EA - Evangelikální aliance

ECM - Evangelická církev metodistická

HTB - Anglikánský sbor Svaté Trojice v Bromptnu v Londýně (Holy Trinity Brompton)

KCHO - Katolická charismatická obnova

KMS - Křesťanská misijní společnost

SCEAV - Slezská církev evangelická augsburského vyznání

WCC – Světová rada církví (World Christian Council)

YMCA – Křesťanské sdružení mladých mužů (Young Men's Christian Association)

YWCA - Křesťanské sdružení mladých žen (Young Women's Christian Association)

Úvod

S pojmem „Kurzy Alfa“ se mohl setkat snad každý, kdo se alespoň rámcově zajímal o evangelizaci a měl byť zběžnou známost ekumenického hnutí. Kurzy jsou velmi příznivě hodnoceny církevními představiteli, jsou vřele doporučovány a společenství, která je pořádají, se vykazují ovocem v podobě dynamicky se vyvíjejících sborů s nárůstem členské základny. V České republice se ke kurzům kladně vyslovily snad všechny církve, a to nejen ty, které jsou součástí Ekumenické rady církví. Kurzy jsou rovněž intenzivně inzerovány v křesťanském i sekulárním tisku; v zahraničí můžeme vidět i reklamy například na londýnských autobusech a v České republice, v Brně, jezdí tramvaj, která zve formou reklamy na kurzy místních církví.

Při bližším zkoumání můžeme shledat, že se zdaleka nejedná jen o pořádání evangelizací. Kurzy jsou důsledně propracovány, mění strukturu a často i věrouku sborů, včetně rázu bohoslužeb. Jsou koordinovány tak, aby se jich mohlo současně účastnit co nejvíce různorodých společenství, a mají rozvinutou strategii, jak tyto církve zapojit do ostatních aktivit, jako je mládež, služba seniorům, manželským párům nebo vězňům. Představitelé Alfy dokonce mluví o proměně společenství na „Alfa sbory“, které spolu skrze kurzy mají vytvořit viditelnou jednotu církve, která má být demonstrací této křesťanské jednoty sekulární společnosti a umožnit tak christianizaci národa.

Úspěšnost Kurzů Alfa, které dnes dobývají církve, stojí dle jejich protagonistů na skutečnosti, že kurzy obsahují jen takové učení, které je společné všem křesťanským církvím a na kterém se tyto církve mohou sjednotit. Zároveň podávají evangelium zcela novým způsobem, při němž z počátku není po člověku požadována víra, ale již dochází k jeho účastenství na daném společenství skrze živé a přátelské vztahy s jeho členy. Tento princip „patřit dříve než věřit“ (belong before believe) se tak stále více stává metodou moderního zvěstování evangelia v postmoderní společnosti a bývá využíván zejména světově známými megasbory, někdy pod názvem „nekonfrontační evangelium“. V podstatě se vychází z paradigmatu, kde vztahy v rámci skupiny nejsou závislé na idejích, ale naopak, ideje zde následují mezilidské vztahy.

Nicméně, jak to prakticky u všech úspěšných věcí bývá, stále častěji se po celém světě ozývají kritické hlasy. Kritika narůstá převážně ze strany konzervativních křesťanů, ale i ze strany modernistů, resp. liberálů. Pokusil jsem se proto prozkoumat pozadí, historii a věrouku kurzů, a tyto závěry konfrontovat s kritickými ohlasy. Výsledky své práce si tímto dovoluji shrnout a předložit formou této diplomové práce.

1 Historie a poslání Kurzů Alfa

1.1 Krátká historie

Kurzy Alfa byly původně vytvořeny roku 1977 v anglikánském sboru Holy Trinity Brompton jako kurz pro nově obrácené křesťany. Jejich otec, duchovní sboru Charles Marnham, v nich při společných obědích zval konvertity k diskusím nad Božím Slovem, a proto úvodní přednáška nesla název „Jak si mohu být jist svou vírou“. V roce 1981 jeho nástupce, John Irvin, vikář sboru, kurzy zredukoval na deset lekcí a přidal k nim víkend o Duchu svatém.¹ O čtyři roky později, pod vedením vikáře Nickyho Lee, se kurzy rozrostly na sto studentů, navštěvujících lekce každý týden. V roce 1990 se jich ujal pozdější populární anglikánský vikář Nicky Gumbel.

Gumbel si povšiml, že se na lekcích objevují lidé, kteří ještě nebyli obrácení a zajímali se o témata, která jim přirozeně ležela na srdci.² Z tohoto důvodu kurzy inovoval, a když shledal, že se účastníci v průběhu jejich konání obracejí, učinil z nich nástroj evangelizace. V souladu s tímto účelem došlo i k dalším změnám, jako je úprava interiéru, způsob uctívání a práce v malých skupinkách.³

Ve Velké Británii získaly kurzy národní charakter, doporučují je některé známé osobnosti, pozitivně o nich mluví celostátní média, k jejich propagaci se používají hromadné sdělovací prostředky a propagační kampaň vrcholí tzv. pozváním města a později „národa na večeři“.⁴ Jedná se o pozvání pro každého Brita zúčastnit se úvodní slavnostní večeře kurzu. Mimo mateřský sbor byly kurzy poprvé použity již v roce 1992 a v roce 1993 se v HTB konala jejich první konference.⁵ Rovněž v České republice se již podruhé konalo pozvání obyvatel města Brna na společnou večeři Kurzů Alfa, které se účastní řada místních sborů,⁶ což má být odrazovým můstkem pro pozvání českého národa,⁷ které se má uskutečnit v roce 2013.⁸ Iniciativa zvaní celých měst a později národů je i vizí stálých pracovníků organizace Alpha International, kteří mají za cíl demonstrovat sekulární společnosti jednotu církve napříč denominacemi a vytvořit celonárodní síť sborů vytvářejících

¹ Tento bod je nutné vidět v kontextu toho, že HTB patří tradičně v anglikánské církvi mezi charismatické sbory.

² Patří sem otázka jiných náboženství a úloha utrpení v lidském životě.

³ „Způsob vítání, atmosféra malých skupinek, jídlo, židle, květiny, hudba a probíraný materiál byly změněny, aby byly přitažlivé pro lidi, kteří »chodí po ulicích« jak jen je to možné... Nicky Gumbel vysvětluje: »Je to založeno na přátelství. Neklepeme na dveře a děláme pouze malou reklamu, ale přátelé přivádějí své přátele.« In *Počátky Alfy*, Kurzy Alfa v České republice.

⁴ „První »Pozvání národa na večeři« proběhlo v roce 2000. Záměrem propagační kampaně bylo dát každému obyvateli Anglie příležitost zúčastnit se Slavnostní večeře s Alfou, poslechnout si promluvu »Je křesťanství nudné, nepraktické a zbytečné?« a dostat pozvánku na kurz Alfa v místě bydliště. Večeře se setkaly s velkým ohlasem veřejnosti a vtiskly osobitý charakter všem dalším Iniciativám v Anglii.« In *„Co je iniciativa Alfy?“* Kurzy Alfa v České republice.

⁵ DITTRICH, T. Jsou mimo církev samí špatní lidé? s. 10-11.

⁶ *Výzva občanům města Brna*.

⁷ ONDRÁČEK, L. Co je nového v KMS, s. 28.

⁸ VANĚK, M. Evangelizace národa a proměna společnosti.

„viditelně jednotnou církev“, která zahrnuje jak protestanty, tak katolíky.⁹ V současnosti ve světě probíhá 32 000 kurzů ve 156 zemích světa, materiály jsou přeloženy do 62 jazyků a ročně Alfou projde 8 milionů účastníků.¹⁰

1.2 Podstata Kurzů Alfa

Samotná přitažlivost kurzů a jejich efektivita je založena na tzv. „nekonfrontačním“ pojetí přátelské evangelizace. Zatímco při „klasickém“ zvěstování je evangelium člověku předloženo s důrazem na jeho rozhodnutí, Kurzy Alfa ponechávají člověku svobodu. Prakticky to znamená, že účastníkovi je v příjemném prostředí, u společné večeře, postupně a nezávazně předkládáno evangelium, které má člověka pozvolna přivádět blíž k Bohu. Jak uvádí jeden z představitelů kurzů: „jakýkoliv nátlak z naší strany je nepřipustný, necháváme jednat Ducha a prostředí“.¹¹ Gumbel se tak distancuje od způsobů, kdy je pravda evangelia podle něho člověku neadekvátně vnucována: „Říkají vám, čemu máte věřit. To my neděláme.“¹²

Na otázku předsedy rady Kurzů Alfa Tomáše Dittricha bývalému pražskému koordinátorovi Tomáši Jandovi „co je na Alfě povinné?“ Janda s nadsázkou odpověděl, že „vyprávění vtípů“.¹³ V různých tiskovinách, pojednávajících o Alfě, se proto můžeme dočíst, že je zde nezbytné příjemné prostředí, přátelská atmosféra, velká pohoda, vtipy, slavnostní přípitek, výborné jídlo a ponechání lidem jejich názoru. Takovéto prostředí a atmosféra způsobí, že „Alfa je nenásilná, nenátlaková, vysloveně příjemná“.¹⁴ Samotnou konverzi podle vedoucích Alfy vykoná Boží moc, zejména během tzv. víkendu s Duchem svatým.

Je to ostatně logické, vždyť původní podstata kurzů je katechetická a nikoliv evangelizační. Principem katecheze je vyučování, které musí být postupné, navazující a musí tvořit ucelený proces. Proto namísto důrazu jednorázové konverze, která je hlavní součástí mnoha metod evangelizace, zde dochází spíše k poučení a následné, nezávazné a nenátlakové diskusi nad daným tématem. Tento princip podání evangelia výstižně popsal překladatel knih Nickyho Gumbela, kde konverzi na kurzech viděl jako postupný vývoj, ve kterém se člověk posunuje ze záporných hodnot, až se stane křesťanem a je dále rozvíjen do hodnot kladných.¹⁵

⁹ „Tato iniciativa v některých národech vrcholí akcí tzv. »pozvání národa na večeři«, podporovaná všemi denominacemi, které se sjednocují v jeden hlas – společně se modlí a akci připravují. Jde o jakési jednorázové zviditelnění a otevření církve lidem kolem nás, takový »den otevřených dveří«“. In JANDA, T. Regionální kancelář pro Kurzy Alfa v Praze, 15. září 2002.

¹⁰ *Srdčně Vás zveme na slavnostní večeři Kurzů Alfa.*

¹¹ RONSON, J. Spasitel křesťanství.

¹² Tamtéž.

¹³ „Jednoznačně vyprávění vtípů (dva za večeř) a netlačit, prostě nevyvíjet žádný nátlak. To je všechno. Co by ještě mělo být na Alfě povinné?“ a Dittrich dodal: „Na Alfě musí být pohoda, nevěřící se tam musí cítit dobře. Je to nabídka. Jsou pozvání a potřebují se cítit jako na návštěvě.“ In DITTRICH, T. V rytmu Alfy.

¹⁴ DITTRICH, T. Proč je Alfa jedinečná.

¹⁵ „Například tvrzením, že »zvěstování evangelia je proces«, se má (pokud tomu dobře rozumím) v rámci kurzu na mysli to (pokud to přeženu), že stav člověka se dá vyjádřit škálou od –10 do +10, kde na bodě – 10 stojí masový vrah, který znásilní každé druhé dítě, které potká na ulici, na bodě 0 člověk, který se obrací ke Kristu, na bodě +10 beze zbytku vydaný Kristův

1.3 Principy Kurzů Alfa

1.3.1.1 Metody zvěstování evangelia na Kurzech Alfa

Principy evangelizace prostřednictvím Kurzů Alfa Gumbel shrnuje ve své knize „Jak to říct ostatním“, kde uvádí celkem šest bodů, od nichž se odvozuje jejich celkové pojetí a zaměření.

Gumbel – uvedeno ve zkratce - věří, že:

1. Zvěstování evangelia je nejefektivnější skrze místní sbor, přičemž každý člen má skrze Alfou možnost evangelizace.
2. Evangelium je chápáno jako proces a Kurzy Alfa zde působí v různých fázích duchovní cesty člověka, přičemž zde mohou vedle sebe být jak křesťané, tak ateisté nebo stoupenci New Age, případně různých náboženství a sekt.
3. Evangelium má zasáhnout jak rozum, tak srdce a vůli. Na lidi ovlivněné osvícenectvím podle Gumbela působí racionální argumenty, kdežto lidé z pozadí New Age jsou osloveni přítomností Ducha na společném víkendu.
4. Gumbel proto dělí evangelizaci na klasickou, holistickou a evangelizaci Boží mocí, přičemž první z nich je zvěstná, druhá sociální a třetí se uskutečňuje skrze nadpřirozená znamení a zázraky prostřednictvím charismat.
5. Kázání evangelia tak vyžaduje naplňování Duchem svatým ze strany evangelisty.
6. Zvěstování evangelia má proto být v moci Ducha dynamické a efektivní, přičemž je zde v účinném zvěstování slova potřeba zapojení charismat.¹⁶

Jak je vidět, v bodech 2-6 se autor dovolává působení, moci a darů Ducha svatého, stejně jako divů a zázraků, které vidí jako podstatnou součást evangelizace. Taktéž problematice Ducha svatého jsou v probíraných tématech věnovány tři lekce, které tvoří samostatnou část, tzv. víkend s Alfou. A tak nejen učení, ale i programová zkušenost s Duchem svatým má být podle Gumbela odrazovým můstkem pro evangelizaci lidí, zejména přicházejících z pozadí hnutí New Age.¹⁷

1.3.1.2 Patřit dříve než věřit

Gary Cox, který se věnuje kurzům v rámci východní Evropy, pak ukazuje, že těchto principů je možné docílit novým způsobem zvěstování evangelia, aniž by jeho samotný obsah doznal změny. Tento způsob, který je v současné době používán řadou západních megasborů, se stručně nazývá „belong before believe“ nebo-li „patřit dříve než věřit“. Zatímco tradiční, zejména reformovaná

služebník. Přitom během Kurzů Alfa se někdo »posune« z bodu -10 do bodu -5, pak do bodu -1, a pak třeba odejde, nebo se potom někdy posune do bodu +3 (hurá) a pak se zapojí do místního sboru, kde pokračuje jeho růst dál.“ In KAREL, B. Alfa.

¹⁶GUMBEL, N. *Jak to říct ostatním*, s. 19-33.

¹⁷„Jiní, kteří přicházejí z hnutí New Age, zjišťují, že racionální a historická vysvětlení je nechávají prakticky netečnými, ale během společného víkendu se dostávají na mnohem jistější půdu a prožívají snadněji přítomnost Ducha.“ Tamtéž, s. 23.

misie vycházela z principu, kde se před začleněním člověka do společenství vyžaduje jeho víra, princip „belong before believe“ toto pořadí mění.

„Patřit dříve než věřit. Pro křesťany, kteří jsou spíše tradičnějšího směru, je toto prohlášení velmi obtížné. Až doposavad náš postoj k této otázce byl takový, že nejprve potřebuješ věřit, a pak teprve můžeš někam patřit. Rozumíte tomu? Rozumíte tomu, co tím myslím? Nejprve musíš věřit a pak můžeš někam patřit. Ale my dnes už žijeme v té postmoderní generaci. A ta základní změna bez toho, abychom jakýmkoliv způsobem kompromitovali evangelium. Ale mluvíme o přátelství. Mluvíme o našem přátelství vůči nim a naší vydanosti jim skrze Kurzy Alfa. Říkáme jim, vy tam patříte, i když ještě nevěříte. Ale jestliže oni pocítí, že jsou toho součástí, že jsou přijati, to potom způsobí, že oni se vážně začnou zabývat tím, co říkáme, a dostanou se až do bodu, kdy se rozhodnou, že chtějí věřit...“¹⁸

Tak se člověk nejprve identifikuje se skupinou na základě mezilidských vztahů, aniž by sdílel její ideje, resp. víru. Podle Coxe totiž lidé do církve přicházejí a zůstávají na základě přátelství s konkrétními lidmi, a proto posilování mezilidských vztahů, resp. navazování přátelství, člověka ke skupině fixuje ještě před tím, než se stane křesťanem. Tato fixace přetrvává během jeho dalšího vývoje a pomáhá člověku setrvat v konkrétním sboru. Princip se projevuje i v tom, že lidé, kteří prošli kurzem ale nevěřili, se pak mohou stát pomocníky na dalším kurzu.¹⁹

¹⁸ COX, G. *Kniha „Život, který stojí za to“ jako návazný kurz.*

¹⁹ DITTRICH, T. *Zapojení Alfy do života společenství.*

1.4 Průběh Kurzů Alfa

Po obsahové stránce Kurzy Alfa představují patnáctidílný úvod do křesťanské víry především pro ty, kteří zatím do církve nechodí.²⁰ V HTB se pořádají převážně večer, případně přes den. Večerní setkání začínají společnou večeří a pak následuje promluva na jedno z ústředních témat křesťanské víry. Pokud není ve sboru k dispozici řečník, je možné promítnout videokazetu s promluvou Nickyho Gumbela. Po této promluvě se účastníci rozdělí do předem připravených skupinek o deseti až dvanácti lidech, v nichž se scházejí během celého kurzu a kde diskutují o tématu promluvy.

Diskuse mají být nenátlakové, volné, bez vnucování lidem jiného názoru, provázené humorem a odlehčenou atmosférou. Avšak i tyto diskuse mají svá pravidla a vedoucí skupinek jsou pečlivě školeni, jak pokládat lidem otázky, jakým tématům se vyhnout a jak naopak diskusi vhodně směřovat. Například z hlediska ekumenického pojetí je pravidlem „nikdy nekritizovat jinou denominaci, jiné křesťanské společenství nebo křesťanského vedoucího“.²¹ Rovněž musí být zachován nekonfrontační průběh, kdy lidem bývá ponechán jejich názor. Vedoucí se proto nemají nechat uvést do disputací. „Je důležité, aby členové týmu Alfa byli taktičtí a zdvořilí a aby se nedali zatáhnout do argumentování“.²²

Pokládání otázek jsou proto předem formulovány a sumarizovány v manuálu pro přípravu týmu, spolu s instrukcemi, jak se má tázající tvářit a chovat. Uvádí se zde: „Usmívejte se a dívejte se se zájmem.“ Na komentáře účastníků reagujte slovy: „To je opravdu zajímavé!“ „Nikdy jsem o tom ještě neslyšel!“ „To by mohlo znamenat, že...“²³ Ronson, vlivný britský novinář, který kurzy navštívil a podpořil, proto vysledoval, že nejčastější odpovědí vedoucích kurzu bylo „Co si myslíte vy?“²⁴

1.5 Témata Kurzů Alfa

Témata kurzů resp. úvodních promluv byla zvolena tak, aby byla přijatelná pro celé spektrum katolických a nekatolických církví. Po vzájemných konzultacích s katolickými teology proto došlo ke kompromisu a kurzy neobsahují učení, na kterých by se křesťané různých vyznání nemohli shodnout. Není zde samostatně obsaženo učení o křtu²⁵ nebo typická katolická učení o papeži,

²⁰ v ČR se kurzy redukuje celkem na jedenáct lekcí.

²¹ GUMBEL, N. *Jak to říct ostatním*, s. 113.

²² Tamtéž, s. 67.

²³ *Příručka pro přípravu týmu*, s. 9.

²⁴ RONSON, J. *Spasitel křesťanství*.

²⁵ *Is there a pattern emerging for numbers on an Alpha course?* Alpha Malaysia.org.my.

Marii, přimluvě svatých, transsubstanciaci apod.²⁶ Bývá deklarováno, že církve se shodly jen na tom, co je podstatné.²⁷

Promluvy k setkáním jsou obsahem videokazety „Úvodní video a video pro přípravu týmu“ a součástí kurzu je i prezentace doporučených knih, které jsou uvedeny v závěru každé lekce v knize „Otazníky života“ a účastníci kurzu jsou pak povzbuzováni k jejich četbě.²⁸ Jednotlivá témata jsou následující: 1. Je křesťanství nudné, nepravdivé či zbytečné? 2. Kdo je to Ježíš Kristus? 3. Proč Ježíš zemřel? 4. Jak si mohu být jist svou vírou? 5. Proč a jak číst Bibli? 6. Proč a jak se modlit? 7. Kdo je to svatý Duch? 8. Co svatý Duch dělá? 9. Jak můžeme být naplněni svatým Duchem? 10. Jak odolat zlému? 11. Jak nás Bůh vede? 12. Proč a jak mluvit s druhými o víře? 13. Uzdravuje Bůh i dnes? 14. A co církev? 15. Jak mohu prožít zbytek života co nejlépe?²⁹

Témata jsou chronologicky seřazena a jsou probírána během deseti večerů, přičemž výjezdový víkend s Alfou, který je věnován získání zkušenosti s Duchem svatým, obsahuje tři témata o Duchu svatém. I zde si proto můžeme povšimnout, že pneumatologie je ústředním bodem kurzů.

1.6 Víkend s Duchem svatým

Ke konverzi na kurzech obvykle nedochází během promluvy ani při diskusích, nýbrž právě na „víkendu s Duchem svatým“. Tento víkend, spojený často s výletem do přírody, je situován do první poloviny kurzů a kromě vyučování o Duchu svatém člověku nabízí i duchovní zkušenost, ve které má účastník prožít Boží přítomnost. Ta bývá provázena i nadpřirozenou manifestací Ducha. Nicky Gumbel to komentuje slovy: „Závěrem kurzu jsem položil otázku... jestliže je zde změna, kdy k ní došlo? Pro mnohé je rozhodujícím momentem sobotní víkendový večer“.³⁰ A to je právě čas, kdy Nicky Gumbel pozve Ducha svatého, aby jím účastníci byli naplněni.³¹ Rovněž podle Garyho Coxe, řečníka na konferenci o kurzech Alfa v Praze, je tento víkend pro konverzi klíčovým, neboť účastníci zde často prožijí působení Ducha svatého tím, že se jich dotkne a dá jim prožít Boží lásku.³² Nejvíce se zde mluví o zakoušení Boží moci.³³

Ronson, v článku zveřejněném v tiskovině Česká Alfa, zjednodušeně uvádí princip obrácení na kurzech, spojený právě s tímto víkendem:

²⁶ *Alpha for Catholics*. ChristLife.

²⁷ JANDA, T. Regionální kancelář pro Kurzy Alfa v Praze, 15. září 2002.

²⁸ Tyto knihy vedle tradičně respektovaných autorů zpravidla obsahují i charismatické autory, kteří byli donedávna například evangelikálními církvemi hodnoceni velmi opatrně až odmítavě. Sem patří Benny Hinn, Yonggi Cho, Kathryn Kuhlmanová, Derek Prince, John Wimber.

²⁹ GUMBEL, N. *Otazníky života*, s. 3.

³⁰ GUMBEL, N. *Telling Others*, s. 120.

³¹ Tamtéž s. 17, 120, 123; *Blue Alpha training manual*, s. 18.

³² COX, G. *Jak začít Kurzy Alfa*.

³³ „Za zmínku také stojí »víkend s Alfou«, který je umístěn přibližně do poloviny kurzu. Zde byla probírána témata o Svatém Duchu s příležitostí modlit se i za osobní zkušenost. Někteří jsme na tomto víkendu Boží přítomnost osobně zakusili.“ In PETRUŠKOVÁ, E. In *Kurzy Alfa – další informace*.

„Vedoucí skupin se nesnaží vnutit lidem nějakou odpověď. Říkají jenom: »Co si myslíte vy?« po pěti takových večerech stráví společně celý víkend, zpravidla u Pontinů (ale jenom jestli chcete, všechno je dobrovolné). A to je vše. Někde po cestě získáváte spasení. Funguje to.“³⁴

Ronsonův postřeh potvrzuje i Gumbel, když na jeho otázku odpovídá:

„»Řekněte mi o tom okamžiku«, ptám se Nickyho, »kdy člověk polkne a řekne si: To je ono.« »Modlíme se«, odpovídá. »Modlíme se, aby lidé zakusili Ducha svatého. « »Takže zkušenost s Duchem svatým je tím bodem zlomu? « ptám se. »Omlouvám se, že jsem tak nevzdělaný, ale víte, já jsem Žid. « »Udělalí jsme mezi účastníky průzkum«, říká Nicky. »Kladli jsme lidem otázky typu: 'Byl jste křesťanem před tím, než jste začal chodit na Alfú? Jste jím nyní? Kdy a jak došlo ke změně?' Většina lidí, myslím 76 procent uvádí, že k tomu došlo během společného víkendu«, říká Nicky. »Jak to funguje? « »Modlíme se k Pánu, aby poslal svatého Ducha do jejich životů«, říká Nicky.“³⁵

Při nekonfrontačním způsobu zvěstování evangelia se tak lze vyhnout tomu, co bývá často pokládáno za nátlak, jako je necitlivá výzva k obrácení, dogmatické lpění na „správném učení“ atp. Zde je pozván Duch svatý a ten spolu s prostředím vykoná vše potřebné. Tyto zkušenosti dokumentuje i svědectví ženy, použité k propagaci kurzů, která zde zakusila naplnění Duchem svatým po deseti minutách, kdy si nebyla jistá, zda věřit Buddhovi, či Kristu, a která stále ještě zcela nevěřila.³⁶

Pro důležitost a nezastupitelnost víkendu s Duchem svatým proto bývalý pražský koordinátor Tomáš Janda varuje zúčastněná společenství před tím, aby tento víkend vynechávala, neboť je to „nejdůležitější část kurzu, ne nadstavba!“³⁷

Ačkoliv dle Gumbela dochází ke konverzi ze 76% během Alfý zejména na víkendu s Duchem svatým, Cox připouští, že těch, kdo se obrátí na Kurzech Alfa je minimum, a Kurzy Alfa jsou pouze cestou, jak daného člověka zapojit do daného společenství, například formou dalších, následných kurzů.³⁸

³⁴ RONSON, J. Spasitel křesťanství.

³⁵ Tamtéž.

³⁶ „Ali patříla k hledajícím... Řekli jsme jí, že kurz Alfa může absolvovat, aniž by se stala křesťanskou. Po šesti týdnech kurzu - po modlitbách a diskusích o životních otázkách jsme vyjeli na víkend svatého Ducha. Ali se tam zeptala: »A co buddhismus? « Zalapala jsem po dechu, ale jiná dívka odpověděla: »Bezva, podíváme se na to, když chceš. « Asi o deset minut později se k Ježíši modlila: »Věřím víc než nevěřím. Naplň mě.« A on to udělal.“ In WILKINSON, N. Bude se hodit kapesníček.

³⁷ JANDA, T. Regionální kancelář pro Kurzy Alfa v Praze, 31. října 2002.

³⁸ COX, G. *Život, který stojí za to.*

1.7 Formální stránka

Přes velkou svobodu a komfort ze strany účastníků mají kurzy pevně stanovený řád a veškerá činnost je dopodrobna naplánována, řízena a dokumentována. Vše se děje podle předem připravených příruček, formulářů a jiných tiskovin. V materiálech je například uvedeno, co učinit v různých časových intervalech před zahájením kurzu.³⁹ Je zde detailně popsáno, jak kurz inzerovat, jak objednat řečníky, prostory a pomůcky. Rovněž jak zajistit materiály pro chvály včetně výběru hudebníků a nacvičení chval. Aby byla zabezpečena kontinuita, služebníci jsou vedeni, aby na sebe vzali závazek k účasti na přípravných setkáních a jednotlivých večerech.⁴⁰

Velká péče je věnována rozdělení hostů do jednotlivých skupinek. Je třeba zjistit jejich jména, adresy a věk. Rovněž je třeba zjistit bližší charakteristiky účastníků od těch, kteří je na kurz pozvali, například jejich zaměstnání, záliby apod. Až na základě těchto údajů jsou pak vytvořeny diskusní skupinky. Každá skupinka má „vedoucího“ a dva až tři „pomocníky“ z pořadajícího společenství. Před každou skupinkou probíhá školení, kterého by se měli účastnit všichni členové týmu a pokud by měli z nějakého důvodu absenci, pak je potřebné, aby si vyslechli audiozáznam.⁴¹ Proporcionálně jsou účastníci z jedné třetiny tvořeni členy týmu, kteří skupinky vedou nebo pracují v technickém týmu, který zodpovídá za veškeré technické zázemí kurzu včetně pohoštění. Vedoucí a jejich pomocníci se scházejí celkem ke třem setkáním, z nichž vedení skupinky a pastorační péče probíhají před začátkem kurzu. Třetí setkání, jehož tématem je služba na víkend, se organizuje před víkendem s Alfou.⁴² Pořadatelé jsou seznámeni s tím, jak se chovat, aby kvalita kurzu byla co nejvyšší. Vědí proto jak pokládat otázky i jaké pomůcky je nutné mít na paměti při víkendu s Alfou.⁴³

Během kurzů se vyplňuje celkem osm formulářů, ve kterých se žádají podrobné informace ohledně pořadajícího společenství, daného kurzu a zejména údaje o jeho účastnících, včetně osobních dat, zájmů a duchovního stavu. Velký důraz se klade na pozdější zařazení do domácích skupinek daného společenství.⁴⁴

³⁹ Intervaly činí půl a čtvrt roku a čtyři, tři, dva a jeden týden před zahájením kurzu.

⁴⁰ *Příručka administrátora kurzu*, s. 14.

⁴¹ Tamtéž, s. 16.

⁴² Čeští návštěvníci Alfy v HTB uvádějí: „Alfa je o službě... Jen to, co by omluvilo vaši absenci v zaměstnání je, lze uznat jako omluvu pro vaši absenci na kterékoliv akci během kurzu, platí pro všechny členy týmu.) Vše musí být připraveno na nadstandardní úrovni“ In ŠAFKOVI, J. et B. Světlé dojmy ze zamračeného Londýna.

⁴³ Lidem je řečeno „že se mají usmívat a dívat se se zájmem“ jak mají stát při modlitbě, jak se mají během modlitby ptát lidí, zda „cítí, že Bůh něco říká“, či „vnímají, že se něco děje“. Aby byla dobrá atmosféra, jsou na Alfě k dispozici seznamy doporučených vtípů a pamatuje se i na takové drobnosti, jako je „vývrtka na víno“ při závěrečné večeři, a že na víkend s Duchem svatým je třeba přivést „řečnický pult, kalkulačku, prasátko Alfíka na drobné“. In *Příručka administrátora kurzu*, s. 44.

⁴⁴ Vytváří se 1. Seznam adres vedoucích a pomocníků včetně telefonních čísel. 2. Informace o hostech: jméno, věk, zaměstnání, koníčky, nápady, kým byli pozváni a do jaké skupinky je přiřadit., 3. Seznam adres účastníků včetně telefonních čísel. 4. Seznam účastníků na víkendu s Alfou včetně dietních nároků na stravu. 5. Počty účastníků slavnostní večeře. 6. Dotazník účastníka kurzu včetně podrobného popisu jeho účasti na Kurzu Alfa, 7. Registrační karta nového Kurzu Alfa, kam se píší detailní údaje o pořadajícím společenství. 8. Dotazník vedoucích skupinky na Kurzu Alfa, kam vedoucí píše jména

1.8 Skupinková struktura

Sborům, které jsou Alfou formovány, říkají londýnští vedoucí kurzů „Alfa sbory“. Tyto sbory jsou tzv. „skupinkové“, to znamená, že jeden vedoucí si formuje učednickou buňku, z které se poté rekrutují další potenciální vedoucí, neboť těžištěm Alfy je skupinková diskuse. Každá skupinka má přibližně 8-15 členů a ve skupinkách pak noví adepti pokračují i po absolvování kurzu. Michal Vaněk, současný národní poradce, tuto skutečnost potvrzuje: „Kurzy Alfa pořádáme v domácím prostředí a po jejich skončení dál pokračují jako domácí skupinky.“⁴⁵ Podle Tomáše Dittricha je dokonce potřebné, aby sbory, které Kurzy Alfa pořádají, již sborové skupinky měly.⁴⁶

Bývá opakovaně zdůrazněno, že k tomu, aby se kurzy staly efektivními, musí se na nich účastnit prakticky celý sbor a následkem toho se mění i struktura sborů a církví na skupinkové.⁴⁷ Potvrzuje to i veřejně rozsouzené a veřejně dostupné proroctví jednoho zúčastněného charismatického sboru, kde bylo ve jménu Božím řečeno:

*„Přeji si, aby každý v tomto sboru měl podíl v Kurzech Alfa. Podílejte se na zvaní hostů, ve finanční účasti, v praktické službě a v modlitbách a postech. Chci to po vás proto, abyste se semkli v jednotě. Vaše účast pro vás bude přípravou pro evangelizace, do nichž vás chci vést v budoucnosti“.*⁴⁸

Přečteme-li si většinu manuálů pro přechod společenství na skupinkové sbory⁴⁹, na první pohled nás zaujme silný důraz na autoritu vedení sboru, resp. pastora či kazatele a nabádání k růstu sborů do co největšího počtu členů, které později přesahují původní velikost samotné církve, které jsou skupinkové sbory členy. Silný důraz se zde klade zejména na loajalitu členů vůči vedení, které duchovně zastřešuje jednotlivé členy církve.⁵⁰

účastníků, zda dokončili kurz a zda chtějí navštěvovat domácí skupinku, či zda se chce zapojit jako služebník do dalšího kurzu. In *Příručka administrátora kurzu Alfa*. Přílohy 1- 8.

⁴⁵ VANĚK, M. Alfa a živý sbor.

⁴⁶ DITTRICH, T. *Zapojení Alfy do života společenství*.

⁴⁷ Jedná se o tzv. „Cell Churches“ mezi které se obvykle řadí skupinky Alfa - evangelizační strategie k zasáhnutí přátel, kam se dále řadí distribuce videa s filmem Ježíš (Campus Crusade for Christ), *Exploze evangelizace*, (D. James Kennedy), meta-skupinkový model Willow Creek Community Church (Bill Hybels) nebo velké skupiny mužů hnutí Promise Keepers (Bill McCartney).

⁴⁸ VAVERKOVÁ, Z. Proroctví z neděle 11. 5. 2008.

⁴⁹ Mezi nejznámější patří skupinkové manuály od Yonggi Cho z Jižní Koreje, Ralpa Neighboura z USA nebo Suzane Kuttruff ze Švýcarska.

⁵⁰ Například Kuttruff ve svých skriptech pro přípravu vedoucích domácích skupinek uvádí, že nejdůležitějšími aspekty resp. kvalifikací vedoucího domácí skupinky je „věrnost, loajalita, podřízenost a použitelnost“ směrem k vedení sboru, resp. vůči pastorovi. Vedoucímu domácí skupinky je adresována otázka: „Jak reaguješ na příkazy, poučování a kritiku?“ Ačkoliv jsou tyto aspekty pro výběr církevního vedoucího důležité, pro vedoucího skupinek v megasboru jsou vůbec nejdůležitější. Kuttruff sice uvádí i další vlastnosti, jako „zralost, zkušenosti a schopnosti“, avšak dodává, že zatímco poslušnost, poddanost a loajalita jsou „PODMÍNKOU, ty další mohou být rozvíjeny“. In KUTTRUFF, S. *Všechno o životě domácích skupinek*, s. 28-30.

1.9 Proměna společenství

Alfa pak následně mění i celá společenství včetně průběhu bohoslužeb, které se musí nově přizpůsobit, neboť příchozí skrze Alfu často nechápu současnou sborovou praxi. Jak uvádí Dittrich: „Alfa proměňuje život sborů a společenství. Najednou jsou na shromáždění noví lidé. Musíme změnit způsob vyjadřování a možná i ráz bohoslužby, aby nám začali rozumět...“⁵¹

Alfa přitom zároveň sbory seznamuje s učením, které je v ní obsaženo, včetně systematické i praktické teologie. Protože Alfa působí naddenominačně a používá se k vyučení začínajících a neupevněných křesťanů nebo těch, kdo si chtějí zopakovat základy víry, případně předmanželských párů, seniorů nebo se vydávají příručky, jak vést mládež, nutně dochází i k tomu, že zúčastněné sbory do značné míry přijímají v Alfě obsažená učení a způsoby práce v širokém rámci své působnosti. To je ostatně i jejich cílem, neboť bývá opakovaně zdůrazněno, že nejprve je nutné dojít k proměně společenství, včetně organizace práce, struktury a liturgie, a teprve poté bude docházet k úspěšné evangelizaci.⁵²

K úspěšnosti Kurzů Alfa je třeba i účasti na konferencích. Podle informací z materiálů vydávaných Kurzy Alfa, společenství, která se konference zúčastnila před tím, než s Alfou začala, zaznamenávají ve svých kurzech podstatně vyšší úspěšnost a často také výraznější početní růst.⁵³

Jelikož Alfa, zejména v oblasti pneumatologie a eklesiologie, obsahuje učení charismatického hnutí a má tento široký rozsah působnosti, je nasnadě, že sbory, které kurzy pořádají, jsou věroučně minimálně ovlivněny nejen charismatickými zkušenostmi, ale i současným učením charismatické obnovy. „Nový mezinárodní slovník letničního a charismatického hnutí“ uvádí, že kurzy sbližují tradiční a nové (charismatické pozn. aut.) církve ve spojitosti s jejich důrazem na duchovní dary a přijetí Ducha svatého.⁵⁴

Podstatný rozdíl je ale v tom, že zatímco přijetí Ducha svatého resp. „křest Duchem svatým“ je chápán – podle wesleyánské tradice letničního hnutí - jako druhé dílo milosti - tedy již pro křesťany, zde jsou k této zkušenosti vedeni i neobrácení lidé, protože podle Gumbela se víkend s Duchem svatým, resp. zkušenost z Duchem svatým zde obsažená, stává vstupní branou víry. Na tuto skutečnost upozorňuje například apologeta Prasch⁵⁵ nebo stanovisko Církve bratrské.⁵⁶

⁵¹ DITTRICH, T. Kurzy Alfa jako příležitost.

⁵² Tamtéž.

⁵³ Středoevropská konference Kurzů Alfa.

⁵⁴ HODKEM, P. D. In BURGESS M. (Ed) *New International Dictionary of Pentecostal and Charismatic Movements*. s. 501.

⁵⁵ PRASCH, J. J. *Pentecostal and Charismatic: Is There or Was There Any Difference?*

⁵⁶ *Kurzy Alfa jako jeden z nástrojů misijní služby*. Stanovisko Studijního odboru Rady Církve bratrské.

1.10 Exkluzivita

Kurzy se z úst jejich představitelů těší velké důvěře, protože tito, podle Coxe, věří, že „Bůh si tento způsob vybral,⁵⁷ a jak uvádí Millar, „Duch svatý Alfu adoptoval.“⁵⁸ Předsedovi rady Kurzů Alfa v ČR dokonce kurzy připomínají Ježíše Krista:

„V něčem mi Alfa silně připomíná samotného Ježíše Krista. Lidé se s ním cítili příjemně. Dokázal jim říkat věci, které se jich týkaly. Měl hluboké poselství, ale jeho současníci mu rozuměli. Přestože mluvil na rovinu, lidé prožívali, že je přijímá takové, jací jsou. Vyvolával v nich otázky a dával jim svobodu hledat odpověď. Taková je i Alfa.“⁵⁹

Bývá rovněž zdůrazněno, že Alfa může být úspěšná jen tehdy, je-li použita ve své celistvosti, bez zásahů a úprav. Někteří konzervativnější křesťané se sice obdivují úspěšnosti a popularitě Kurzů Alfa, nejsou však nakloněni tomu všechny výše uvedené principy beze zbytku aplikovat. Mají proto sklony kurzy upravit tak, aby lépe vyhovovaly jejich pojetí evangelia.

Tomáš Dittrich nicméně před zásahy do kurzů varuje a obává se, že nám „jako Čechům s národní povahou individualistů a šťouralů hrozí nebezpečí, že budeme Alfu kazit.“⁶⁰ Ti, kdo chtějí kurzy pořádat, proto musejí procházet speciálním školením, resp. výše uvedenými konferencemi, které po celém světě vedoucí HTB pořádají. Tvůrce současné podoby Kurzů Alfa, Nicky Gumbel, zdůrazňuje, že „začít s Alfou bez účasti na konferenci je jako chtít řídit auto, ve kterém není motor.“⁶¹ V obavě před svévolnými zásahy se kurzy staly i předmětem ochrany, vymezující pouze přípustné minoritní adaptace.

„Název »Alfa« nebo podobné názvy se nemají použít ve spojení s žádným jiným křesťanským kurzem, ... aby se zajistila stejnost a celistvost Kurzů Alfa a aby se udržela důvěra v Kurzy, které jsou obsažené v seznamu Alfa. Nevýznamné změny by se měly týkat pouze délky promluv nebo počtu setkání. V každém případě musí být zachován základní charakter kurzu... Alfa je sled 15 promluv, které proběhnou během určitého časového období, včetně víkendového nebo jednodenního výjezdu, s vyučováním celkově založeným na obsahu knihy Otazníky života. Pokud je kurz Alfa upraven, zodpovědná osoba musí takový kurz používat výhradně ve svém sboru nebo farnosti, nedovolit, aby byl takový kurz používán jinde, takový kurz nepublikovat ani nepropagovat.“⁶²

⁵⁷ COX, G. *Jak začít Kurzy Alfa* Kurzy Alfa Kurzy Alfa Kurzy Alfa.

⁵⁸ Cox cituje Millarův výrok In Tamtéž.

⁵⁹ DITTRICH, T. In *Alfa*. Křesťanská společenství Hradec Králové.

⁶⁰ DITTRICH, T. Zájem o Alfu v církvi i u nevěřících.

⁶¹ DITTRICH, T. V rytmu Alfy.

⁶² *Příručka administrátora kurzu*, s. 52.

Jinými slovy, autentické Kurzy Alfa musejí předat posluchačům veškeré učení jejich tvůrců a v ničem podstatnějším se nesmějí odchýlit. Křesťané, kteří v nich slouží, je prakticky nemohou podstatněji modifikovat.

1.11 Propagace

Dnes se v oblasti evangelizace často používají moderní metody založené na marketingu a moderních informačních technologiích. Kurzy Alfa jsou v této věci dobrým příkladem, který v sobě spojuje řadu těchto technik. Propagace kurzů zde probíhá dvěma směry, a to směrem ke společnosti a směrem k církvi.

1.11.1 Propagace směrem ke společnosti

Ačkoliv jsou kurzy závislé zejména na osobním pozvání hostů, kdy přátelé zvou své přátele, „úkolem propagace kurzů je vytvářet povědomí o existenci kurzů a budovat prostředí, ve kterém je snazší někoho pozvat, nebo pozvání přijmout.“⁶³ K samotnému pozvání je doporučováno použít i mnoha záminek. Nicky Gumbel křesťany nabádá, aby zvali své známé na kurzy s tím, že se například jedná o předmanželský kurz⁶⁴ a Cox uvádí jako příklad pouhé pozvání na večeři zdarma.⁶⁵

Gumbel prozrazuje i svoji strategii, když uvádí celkem pět věcí, které mají umožnit lidem účast na kurzech: 1. neformálnost, 2. touha účastnit se kurzů, 3. touha lidí po vlastním rozhodnutí, 4. svobodné prostředí, 5. zábava. Gumbelův mluvčí Mark Elldson-Dew vysvětluje tyto principy Ronsonovi, který zde rozezná marketingové postupy:

„Nicky rozpoznal pět velmi důležitých věcí«, říká Mark. »zaprvé neformálnost.« »Lidé mají formálního chování plné zuby«, říkám na to. »Ježíš měl taky formálního chování plné zuby«, souhlasí Mark. »Za druhé, kurz. Lidé se rádi účastní nějakých kurzů, ať už je to jóga, kurz vaření nebo křesťanství. Za třetí, lidé chtějí o věcech rozhodovat sami.« »V marketingu se tomu říká seberealizace«, poznamenávám. »Opravdu?« říká Mark. »Nechceme, aby nám někdo říkal, které značky se nám líbí, chceme na to přijít sami.« »Za čtvrté«, říká Mark, »svoboda a pohoda. Lidé se děsí toho, že jim někdo bude volat. Nikdo vám nebude volat. A konečně nuda. My vás nebudeme nudit.«“⁶⁶

K propagaci vůči společnosti patří též iniciativa, která byla krátce zmíněna v kapitole o historii a která spočívá v pozvání města a později národa na večeři Kurzů Alfa. Poprvé se pozvání celého města od 22 křesťanských společenství konalo ve městě Thanet, které si v místním tisku daly

⁶³ Podpora vašeho kurzu.

⁶⁴ RONSON, J. Spasitel křesťanství.

⁶⁵ COX, G. Kniha „Život, který stojí za to“ jako návazný kurz.

⁶⁶ RONSON, J. Spasitel křesťanství.

inzerát tohoto znění: „Kurzy Alfa - příležitost prozkoumat smysl života. Začíná za pár dní ve Vašem sousedství.“⁶⁷ Pak následovaly kontaktní údaje ze všech sborů, které ve městě Alfu pořádaly. V HTB proběhla obdobná iniciativa v roce 1998 a kampaně se účastnily již tisíce společenství:

„Propagace se během roku rozšířila i na velkoplošných billboardech, nástěnkách sborů, v oknech domácností, obchodech, klubech i regionálních novinách. Proběhlo mnoho propagačních akcí na místní úrovni, křesťané v Anglii rozdali zhruba 4,5 milionu pozvánek na Alfu. Propagace se během roku rozšířila i na zadní plochy autobusů, reklamní spoty byly v rozhlase. Propagaci na národní úrovni podpořily místní kampaně, organizované církvemi.“⁶⁸

První „Pozvání národa na večeři“ pak proběhlo v roce 2000.

V Anglii, zemi zrodu Alfy, byly za tímto účelem pořízeny stovky billboardů, klipů se známými osobnostmi, tiskových zpráv a oznámení. Nicky Gumbel rozdává autogramy na ulicích Londýna⁶⁹ a fotografuje se se stoupenci Alfy z jednotlivých zemí.⁷⁰ Pro svůj vliv je sám s nadsázkou nazýván spasitelem křesťanství.⁷¹

1.11.1.2 Propagace směrem k církvím

Kurzy Alfa jsou nabízeny nejen směrem ke společnosti, ale i směrem k jiným církvím za účelem získat je, proškolit a vytvořit síť sborů a kurzy propojit s ostatními aktivitami.⁷² Obvykle bývají zdůrazňovány skutečnosti, že Alfa je „nejrozšířenější“ a „nejúčelnější“ metoda zvěstování evangelia, kterou „Duch svatý přijal za vlastní“; uvádí se přes sto padesát zemí, kde Alfa funguje a jednou z nejvíce ceněných aktivit je její rozšířenost a používanost. K propagaci rovněž slouží citace křesťanských celebrit, opisujících mnohdy Alfu v krátkých a úsečných superlativech, které jsou uváděny v literatuře Kurzů Alfa⁷³ a opakované citace spokojených účastníků, kteří svědčí o svých prožitcích a pocitech, zejména na „víkendů s Duchem svatým“.⁷⁴

⁶⁷ *Co je to Iniciativa Alfy. Kurzy Alfa v České republice.*

⁶⁸ Tamtéž.

⁶⁹ RONSON, J. Spasitel křesťanství.

⁷⁰ Tamtéž.

⁷¹ Tamtéž.

⁷² „Cíle pražské kanceláře jsou: vytvoření kvalitní celoplošné sítě několika desítek až stovek Kurzů Alfa v Praze a okolí, zviditelnění této naddenominační sítě (vlastně již celé obecně církve) široké veřejnosti, souběžné propojování Alfy se všemi dalšími církevními aktivitami a službami... koordinace, kvalita, vyšší začlenění kurzů a jednota mezi jejími vedoucími je nezbytným předpokladem k získání města Prahy pro Krista. Proto budeme rádi, když i vy svůj kurz zapojíte do této nově vznikající širší sítě.“ In JANDA, T. Regionální kancelář pro Kurzy Alfa v Praze, 31. října, 2002.

⁷³ „Nesmírně povzbuzující“ (George Carey), „Kurzy Alfa jsou nejefektivnějšími a nejsnadněji přenositelnými úvodními kurzy do křesťanství, které znám“ (Steve Chalke) „Kurzy Alfa na mně udělaly velký dojem. Jsem ohromen průlomem ve zvěstování evangelia, kterých se jejich použitím dosahujete.“ (Moss Ntlah) „Kurzy Alfa jsou jedním z nejúspěšnějších způsobů zvěstování evangelia, které má církev v tomto desetiletí k dispozici. Nepřehlédněte je!“ (Rob Parson) ad. In GUMBEL, N. *Jak to říci ostatním*, s. 1-5.

⁷⁴ *Řekli o Alfě.*

Pro úspěšné pořádání kurzů jednotlivými společenstvími jsou pak jednotlivé kroky sumarizovány ve formě účasti na konferencích, tvorbě kvalitního týmu, účasti na povinných setkáních před každým ročníkem a způsoby používání materiálů.⁷⁵ Společenstvím, která chtějí Kurzy Alfa pořádat, jsou předloženy čtyři kroky zahrnující potřebu: 1. navštívit konferenci, 2. zajistit si základní materiály o pořádání kurzu, 3. zaregistrovat svůj kurz v adresáři kurzů a 4. kontaktovat národní kancelář Alfy, kde může dojít ke zprostředkování kontaktu na poradce Kurzů Alfa.⁷⁶

O tom, že vizi získávání jiných sborů se věnuje velké úsilí, svědčí i to, že jejich koordinátoři, resp. poradci mají za úkol nejen koordinovat misijní aktivity, ale získávat i vedoucí z ostatních církví pro svojí vizi, koordinovat jejich školení a vytvářet síť sborů, která má demonstrovat viditelně jednotnou církev.

Tomáš Dittrich, na základě zkušeností z HTB v Londýně, proto rozděluje společenství podle stupně jejich zapojení v Kurzech Alfa do pěti stupňů: 1. Alfa je tvořena skupinkou, 2. Alfa je povolena vedoucím, 3. Alfa je podporovaná vedoucím, 4. Alfa jako hlavní evangelizační program a 5. společenství pomáhá s pořádáním Alfy jiným společenstvím. Dittrich ve strategii získání sborů pro Kurzy Alfa vidí jako stěžejní získání jejich vedoucích.⁷⁷

Z materiálů národní kanceláře v Praze se pak můžeme dozvědět, že Kurzy Alfa se pořádají koordinovaně, ve stejném čase a ve vzájemné spolupráci, přičemž se zvláště dbá na jednotu mezi jednotlivými vedoucími.⁷⁸ Struktura sborů a způsoby práce se tak mění rámcově a v časově vymezené ose.

1.11.1.3 Osobnosti podporující Kurzy Alfa

Seznam osobností podporujících Kurzy Alfa bývá součástí jejich propagace a ukazuje na skutečnou šíři náboženského spektra, kde jsou kurzy doporučovány a akceptovány. Uvádí se, že se jedná o celé spektrum osobností „od katolíků po tzv. charismatiky.“ Mezi často citované osobnosti, které Kurzy Alfa podporují, patřil papež Jan Pavel II.; kardinál Walter Kasper, prezident pontifikálního kolegia pro podporu jednoty křesťanů; kardinál Keith O'Brien, arcibiskup St Andrews a Edinburgu; kardinál Andre Vingt-Trois, pařížský arcibiskup nebo Henry Orombi, arcibiskup Ugandy a další.

⁷⁵ „Připomínám 7 osvědčených kroků k úspěšné Alfě: 1. Účastněte se konferenci (národní seminář bude 25.1.2003, nár. konference 8.– 9.5.2003) 2. Sestav co nejkvalitnější tým (nejvíce se cení uvolněnost, přátelskost a nenátlakovost) 3. Připrav tým co nejlépe (tři povinná setkání před každým ročníkem – viz. „Jak to říct ost.“) 4. Nevynechávej nic z osvědčeného modelu - receptu (viz publikace „Jak to říct ostatním“) 5. Nevy pouštěj víkend nebo den o Svatém Duchu (nejdůležitější část kurzu, ne nadstavba!) 6. Drž se osvědčených termínů pro konání kurzu (podzim: úvod. večere poslední týden v září) 7. Alfa je návazný program (využívej potenciálu předchozích kurzů a vytrvej mnoho roč.ů)“ In JANDA, T. oběžník, regionální kancelář pro Kurzy Alfa v Praze, 31. 10. 2002.

⁷⁶ 4 kroky k zahájení kurzu.

⁷⁷ DITTRICH, T. Zapojení Alfy do života společenství.

⁷⁸ „...udržet jednotu a společný krok všech Kurzů Alfa vždy v jedné denominaci, a také ve spolupráci denominací mezi sebou. Proto v pražské kanceláři usilujeme o: vzájemné povzbuzení a výměnu zkušeností, společné modlitby, společné plánování, postup a vize, společnou propagaci.“ In JANDA, T. Regionální kancelář pro Kurzy Alfa v Praze, 15. září, 2002.

Z protestantských osobností lze zmínit pastora Billa Hybelse, zakladatele komunity Willow Creek; evangelistu Luise Palaua; reformovaného teologa J. I. Packera a nedávno zesnulého charismatického teologa Johna Wimbera, zakladatele hnutí Vinice. Dále Clive Calvera, generálního ředitele britské evangelické aliance; Gordona Fee, letničního teologa a děkana Regent College; Janie Pullingerovou, legendární misionářku, a mnoho dalších jmen z celého církevního spektra. Většinu těchto osobností obvykle spojuje ekumenická angažovanost a touha po jednotě mezi protestanty a katolíky.⁷⁹

⁷⁹ Prohlášení těchto osobností bývají v krátkých citacích uváděny v literatuře, která se používá k výuce nebo k podpoře Kurzů Alfa.

2 Pozadí Kurzů Alfa

2.1 Vliv charismatického hnutí

Kurzy Alfa jsou jedinečné a unikátní v tom, že dokáží spojovat jak společenství z různých tradic, tak společenství, která vznikla teprve nedávno. Podobných výsledků dosáhlo i charismatické hnutí⁸⁰, jehož učení tvoří i podstatnou část pneumatologie a eklesiologie Kurzů Alfa. Jako důvod tohoto trendu můžeme nahlížet samotnou podstatu hnutí, které spojuje křesťany nikoliv na základě shodného učení, ale na základě společné zkušenosti s Duchem svatým.

Společný důraz na osobu Ducha svatého, jeho dílo, moc a jeho dary, které jsou udíleny ze svrchované Boží vůle bez rozdílu denominační příslušnosti, je pak nahlížen jako jedinečný aspekt stírání denominačních hranic a vytváření viditelné jednoty církve, která se tak stává zmocněna a posílena ke svědectví světu. Podobně to chápe i Tomáš Dittrich, když píše: „...je tu nový vítr, který oblétl Evropu a už ho máme i u nás. Není to nová metoda – nejde totiž o způsob, ale o moc Ducha – v tom jsou Alfa opravdu charismatické.“⁸¹

V této kapitole není možné zdaleka postihnout všechny historické aspekty hnutí, ale zkusme nahlédnout alespoň ty, které zřetelně souvisejí s historií, učením a cíli Kurzů Alfa.

2.1.1.1 Počátky charismatického hnutí

Ačkoliv se celou historií jako červená nit táhne svědectví osob, které byly zvláštním způsobem Duchem svatým zmocněny k vydávání svědectví křesťanské pravdě, charismatické hnutí jako masový fenomén můžeme zřetelně rozeznat až v šedesátých letech minulého století. Není ovšem opět v rámci možnosti popsat nesmírně široký rozsah hnutí v jeho celosvětové šíři.

2.1.1.2 Uzdravující probuzení

Předehru charismatického hnutí můžeme sledovat již v poválečných letech USA, kdy vzniklo tzv. „Uzdravující probuzení“ spojené se jmény jako Oral Roberts, William Branham, T. L. Osborne a další. Tito uzdravující evangelisté nebyli členy žádné z tehdejších „oficiálních“ církví (někdy je dokonce vědomě opouštěli) a na své stanové evangelizace přiváděli zástupy. Ve stejné době se objevilo i hnutí Pozdního deště, které si vytklo za cíl obnovit církve duchovními dary, vytvořit viditelnou jednotu církve včetně opuštění denominací a skrze „spoutání satana“ zahájit celosvětové

⁸⁰ „Jedním ze zřejmých znaků křesťanského charismatického hnutí u nás je to, že jeho jednotlivé součásti - církve, nezávislé sbory i skupiny působící v rámci necharismatických církví - si jsou navzájem blízké. Na jedné konferenci se tak může setkat třeba katolický charismatik se členem nezávislého sboru Mana.“ In VOJTÍŠEK, Z. Modrý Kříž.

⁸¹ DITTRICH, T. *Alfa dobývají svět*

probuzení před viditelným příchodem Krista. Toto hnutí bylo velmi oslabeno kritikou letničních církví, zato některá jeho učení se stala trvalou součástí nezávislého charismatického hnutí.⁸²

Vznik charismatického hnutí, pro které je typické, že se nachází uprostřed denominací, můžeme hledat o něco později, a to počátkem sedmdesátých let, kdy v USA vzniklo probuzení, které doprovázely manifestace charismat jako glosolálie, proroctví a dar uzdravování nemocných. Za pionýra je považován episkopální farář z Kalifornie Denis Bennet. Ten v roce 1960 oznámil svému sboru, že přijal plnost a moc Ducha svatého, což se projevilo darem jazyků. Znakem hnutí byla skutečnost, že ač se lidé setkávali mimo rámec svých církví, nejevili výraznou snahu své denominace opustit. Charismatici proto neměli své vlastní struktury, a tak se snažili pořádat neformální, mezidenominační setkání, kterým se později pokusili dát určité struktury v rámci organizace domácích skupinek, které byly jimi vedeny a směřovány.

2.1.1.3 Pastýřsko-učednické hnutí

Snad prvním pevným uskupením v rámci celého moderního charismatického hnutí bylo tzv. Pastýřsko-učednické hnutí, jehož struktury vidí někteří teologové jako nevědomý počátek vytvoření charismatické denominace.⁸³ Jeho zakladateli se stala pětice mužů, kterou tvořili Don Basham, Ern Baxter, Bob Mumford, Derek Prince a Charles Simpson, kteří byli spojeni závazkem vzájemné vydanosti a vykazatelnosti. Hnutí se později, roku 1970, institucionalizovalo a získalo rigidní strukturu, která se stala modelem pro skupinková hnutí v USA a v západní Evropě. Ještě před tím, v roce 1967, což je dva roky po ukončení II. Vatikánského koncilu, dochází ke strukturálnímu sladování s římskokatolickou církví. Tehdy katolická charismatická obnova aplikovala „pastýřské principy“ a její časopis „New Covenant“ otiskoval celé pasáže z časopisu Pastýřského hnutí „New Wine.“⁸⁴

Hnutí tak získalo strukturu „učednické pyramidy“ a princip vzájemné vydanosti, včetně nemožnosti činit osobní rozhodnutí bez konzultace s duchovní autoritou, nebyl dobrovolný, ale jeho uplatňování bylo striktně požadováno na hierarchickém principu. Mladí charismatici, kteří v té době k Pastýřskému hnutí konvertovali, zde byli začleňováni do tzv. „skupinek“ (dnes známé jako „home cells“) po asi dvanácti lidech. Každá z těchto skupinek měla svého vedoucího, který své ovečky duchovně „přikrýval“ a který byl zase „přikryt“ vedoucím těchto skupinek. Nad nimi stáli další a nade vším dominovalo pět vůdců se společnou vizí.

Učednictví v tomto systému postupně nabralo velmi vyhraněné podoby, kdy učedník musel ve všem poslouchat svou autoritu, a ta mu měla právo mluvit i do jeho rodinného a soukromého

⁸² Těchto vlivů si všímá například Richard Riss ve své knize „The Latter Rain Movement of 1948 and the mid-twentieth century evangelical awakening“.

⁸³ MCCONNELL, D. R. *Jiné evangelium*, s. 89.

⁸⁴ VINZANT, E. D. *Roots of the Modern Discipling Movement*.

života. Díky neustálému vyhrcování situace došlo až k tomu, že se sami charismatici začali proti Pastýřsko-učednickému hnutí stavět.

Učení, které bylo skryto za touto strukturou, předpokládalo, že hnutí vytvoří novou strukturu v čele s povolanými vůdci, kteří skrze sjednocení Božího lidu zahájí konečné probuzení před příchodem Krista. Namísto toho na veřejnost začaly pronikat excesy manipulovaných lidí, kteří ztráceli schopnost samostatného rozhodování, a stávali se zajatci skupinkového myšlení plynoucí z nekritické loajality vůdcům.

2.1.1.4 Vztahy s katolickou církví

Do napjaté atmosféry okolo Pastýřského hnutí přichází první generální charismatická konference v Kansas City roku 1977. Na této konferenci bylo přihlášeno celkem 500 000 delegátů ze všech možných církví. Překvapující je zde i účast římských katolíků.

Výrazně zde zaznělo, že by se měly zbořit bariéry mezi protestanty a katolíky, a dokonce bylo oficiálně přijato prorocství, kde bylo v Božím jménu řečeno: „Truchlím a pláču, protože Tělo mého Syna je rozbito.“⁸⁵ Mezi prominentní řečníky patřil i katolický kněz Raineiro Cantalamessa, který se později účastnil tvorby materiálů používaných na Kurzech Alfa.⁸⁶ Přibližně od této chvíle se celým charismatickým hnutím jako červená nit táhne učení, které na konferenci vyslovil Jack Hayford, pastor „Church on the Way“, že „ekumenické vztahy mohou formovat a tavit ideologie.“⁸⁷

Doktríny Pastýřského hnutí v tomto navazování vztahů s římskokatolickou církví sehrály obzvláště aktivní úlohu a zasloužily se i o to, že katolická charismatická obnova v té době mohla pastýřsko-učednické principy aplikovat do své struktury. V roce 1978 se pět katolických společenství sloučilo do katolické, pastýřsko-učednické sítě.⁸⁸

V polovině osmdesátých let se hnutí pod tíhou veřejně diskutovaných excesů rozpadlo a jeho respektovaný ideolog, filosof Derek Prince, učinil veřejné pokání a hnutí opustil.⁸⁹ Tři nezávislí badatelé: James Hitchcock, Margaret Poloma a Bruce Baron dokazují, že katolická charismatická síť postupně prošla stejnými excesy a tragédiemi, jako charismaticko-protestantské Pastýřské

⁸⁵ SHAW, M. *Cautionary Remarks on the Ecumenical Tendencies of the Assemblies of God*.

⁸⁶ Tamtéž.

⁸⁷ Tamtéž.

⁸⁸ Patří sem Work of Christ (East Lansing), People of Praise (South Bend, India), Servants of the Light (Mineapolis, Minesota), Lamb of God (Timonium, Maryland) and Word of God (Ann Arbor, Michigan), ze kterého pochází pozdější zakladatel hnutí Promise Keepers Bill McCartney In: VINZANT, E. D. *Roots of the Modern Discipling Movement* .

⁸⁹ „Naše skutky a rozhodnutí již nepramenily z Ducha svatého, ale byly založeny na pečlivě vypracovaném systému pravidel a konceptů... většinou jsme spoléhali na vlastní metody a plány. Začaly se rozpadat osobní vztahy; sbory se rozdělily a rozprchly; zaslíbená služba byla ukrácena nebo se jinak odklonila od Božího záměru; kdysi nadšení křesťané byli ubiti zklamáním a rozčarováním. Mnozí opustili víru. Kdybychom to měli nějak nazvat, museli bychom tomu dát jméno »Í-kábód«, což znamená: »Je po slávě. «« In: PRINCE, D. *Požehnaní nebo kletba, vyber si!* s. 82.

hnutí.⁹⁰ Jeho principy, jak dokazuje Pile, však v mnohých obdobách pokračují dále i do dnešní doby.⁹¹

Stejně tak další charismatická hnutí, jak hnutí Vinice, hnutí Proroků, hnutí Chval atd. měla a mají ve svém programu vytváření jednoty napříč denominačním spektrem za účelem vytvoření viditelné jednoty, která je chápána jako vyslyšení velekněžské modlitby Krista z Jana 17 kapitoly. Tím má dojít k tomu, že svět uvěří, což je chápáno jako probuzení poslední doby před příchodem Krista. Blíže jsou učení jednotlivých hnutí rozebrány v knize „Cizí oheň“ od autora této práce.⁹²

2.1.1.5 Charismatické hnutí v HTB

Sbor HTB patří k největším sborům Anglikánské církve. Svoji duchovní obnovu prožil koncem 70. let, kdy vznikl sloučením sboru Svaté Trojice v Bromptonu a sboru St. Paulus. Charismatická orientace zde nastala v době, kdy do služby spolupracovníka pastora sboru nastoupil Sandy Millar, který v roce 1976 dokončil svá teologická studia. Millar sám byl v té době již charismatikem, v roce 1968 odevzdal svůj život Kristu a ve stejném roce byl při službě letničního kazatele Davida DuPlessise naplněn Duchem svatým. DuPlessis byl ordinovaným duchovním letniční církve Assemblies of God, z jejichž řad byl později vyloučen pro svoji ekumenickou činnost. V tradičních církvích se však těšil velkému respektu a jako nekatolík se směl účastnit II. Vatikánského koncilu. Dnes je pokládán ze jednoho z nejrespektovanějších iniciátorů charismatického hnutí.

Millar se později stal vikářem sboru a svým tehdejší vikářem Turveyem, který byl konzervativním evangelikálem, byl ke službě povolán právě proto, že se otevřeně přiznal k daru glosolálie. K charismatické orientaci sboru přispělo i to, že Millar, bez vědomí tehdejšího vikáře, pozval do sboru legendární charismatickou misionářku Jackie Pullingerovou, která promluvila na shromáždění žen. Millar její službu komentuje následovně:

„Zapomněl jsem o tom Turveymu říci. Jackie tam posloužila. Těch žen bylo osmdesát a snad všechny byly naplněny svatým Duchem a mluvily v jazycích... Jak mi bylo líto, že jsem mu to předem neřekl! Ale to všechno působil Bůh... Jestli znáte Jackieinu službu, víte, že když ji potkáte, tak na vzdálenost sta yardů začnete zpívat v Duchu.“⁹³

Když Torvey zemřel, na jeho místo nastoupil John Collins, který předtím působil v Kentu, a mezi jeho spolupracovníky patřili respektovaní charismatici jako David Watson, přítel a spolupracovník Johna Wimbera, a David MacInnes. V této době odchází z těchto anglikánských kruhů do České republiky i nadaný filolog John MacFarlane, který se rozhodl studovat v Praze filosofii, sám se naučil česky a jeho služba je českými charismatiky později rozpoznána jako apoštolská.

⁹⁰ YEAKLEY, F. F. (Ed) NORTON, H. W. VINZANT, D. E. VINZANT G. *The Discipling Dilema*.

⁹¹ PILE, A. L. *The Other Side Of Discipleship*.

⁹² FRANC, A. *Cizí oheň*.

⁹³ Neměli jsme v plánu ovlivnit celý svět, říkají spoluvůdci Kurzů Alfa Sandy a Anette Millarovi.

Collins v HTB působil v letech 1980-85 a za jeho působení se sbor stal již plně charismatickým. K tomu přispělo i to, že do sboru pozval další respektovanou misionářku Corrie ten Boom, která se za přítomné na shromáždění modlila za naplnění Duchem svatým.⁹⁴ Po Collinsově odchodu přichází do sboru HTB Nicky Gumbel, který pokračoval ve spolupráci s Johnem Wimberem a z jehož rukou přijal dar mluvit s druhými o Kristu.⁹⁵

Sbor HTB založil v rámci anglikánské církve již nejméně tři další sbory.⁹⁶ HTB i další londýnská charismatická společenství pak odvozují svoji činnost na základě domácích skupinek.⁹⁷

2.1.1.6 Katolická charismatická obnova

Důraz na Ducha svatého, letniční zkušenost a ekumenické směřování otevřelo dveře charismatickému hnutí v římskokatolické církvi, které lze oficiálně datovat do roku 1967. Tehdy modlitební skupina studentů a profesorů z katolické univerzity Duquesne v Pittsburghu, ovlivněna četbou knihy letničního evangelisty Davida Wilkersona „Dýka a kříž“, zažila na jedné ze svých víkendových akcí zkušenost, kterou interpretovali jako vylití Ducha svatého. Tato zkušenost se lavinovitě šířila po katolických univerzitách a našla dogmatické zaštitění v autoritě belgického kardinála Leona J. Suenense a německého teologa Heriberta Mühlena pod názvem „Katolická charismatická obnova“.

„Členové společenství jezdili po jednotlivých univerzitách a pořádali modlitební setkání... Zvláštním darem, který tato setkání přinesla, byla především realizace výzev Druhého Vatikánského koncilu k ekumenismu. Na »katolická« charismatická setkání přicházeli bez problémů nekatoličtí křesťané. Tento ekumenický rozměr paradoxně v Obnově do jisté míry vyhasl v době, kdy byli charismatici církvi přijati a pozváni k tomu, aby modlitební setkání přemístili do farností. Silný smysl pro ekumenismus byl tak především zachován v komunitách, které z prostředí Obnovy vzešly a které jsou bezpochyby dalším velkým darem Obnovy církvi.“⁹⁸

Hnutí charismatické obnovy významně souvisí i s II. Vatikánským koncilem. Již při jeho zahájení vyslovil papež Jan XXIII. modlitbu k Duchu svatému:

„Božský Duchu, obnov v naší době zázrak nových letnic a dej, ať svatá církev v jednomyslné a neustálé modlitbě spolu s Ježíšovou matkou Marií a pod vedením sv. Petra

⁹⁴ Tamtéž.

⁹⁵ RISS, R. *The Vineyard Churches*.

⁹⁶ Informace je z roku 2003.

⁹⁷ DEW, E. M. Býval to obyčejný anglikánský sbor.

⁹⁸ LUKAVSKÁ, K. *Stručná historie Obnovy II*.

rozšíří na zemi vládu Božského Spasitele, vládu pravdy a spravedlnosti, vládu lásky a pokoje. Amen.“⁹⁹

Dalším významným krokem koncilu je i výzva k ekumenismu, která je dochována v dokumentu „Unitatis redintegratio“ z roku 1964. V něm je deklarována touha po obnovení jednoty mezi všemi křesťany. Na stránkách Katolické charismatické obnovy se můžeme dočíst:

„Unitatis redintegratio, dokument druhého Vatikánského koncilu o ekumenismu, díky němuž se radikálním způsobem mění vztah katolické církve k ostatním křesťanským církvím. Dodejme, že pro přijetí obnovy, která vznikla na půdě nekatolických církví, měl tento dokument zásadní význam. Zároveň se charismatická obnova poprvé od šestnáctého století stala obrodným proudem, v němž se spolu setkali protestanti a katolíci.“¹⁰⁰

Katoličtí věřící jsou vyzváni, aby se:

„...horlivě účastnili ekumenického díla. »Ekumenickým hnutím« se rozumějí jednání a podniky, které vznikají podle různých potřeb církve a časových okolností a jsou zaměřeny k podporování jednoty křesťanů.“ Cílem toho je, „aby touto cestou byly pohnány překonány překážky bránící dokonalému církevnímu sjednocení a aby se všichni křesťané shromáždili v jednom slavení Eucharistie a sdružili v jednotu jedné a jediné církve, v jednotu, kterou své církvi Kristus od počátku daroval a o níž věříme, že subsistuje neztratitelně v katolické církvi...“¹⁰¹

Důraz na Ducha svatého, společnou eucharistii a viditelnou jednotu se tak stal v charismatickém hnutí obnovy prostředkem k vytváření viditelné církve, která subsistuje v katolické církvi. Mezi katolickými charismatiky je proto jednotícím prvkem důraz na Ducha svatého. Rovněž populární papež Jan Pavel II. směřoval své modlitby za sjednocení křesťanů k Duchu svatému, když se modlil za podřízení nekatolických křesťanů jeho úřadu římského biskupa.¹⁰²

2.2 Evangelizace Boží mocí

Jak již bylo uvedeno výše, v kurzech je věnováno mnoho prostoru učení o Duchu svatém a jeho působení. Na to je třeba nahlížet nejen ve světle toho, že sbor HTB se v rámci Anglikánské církve již řadu let řadí k charismatickému hnutí, ale i toho, že do své tradice přebírá i jeho další vlny. Abychom pochopili vývoj dogmatu v HTB a jeho reflexi v Kurzech Alfa, bude třeba se ve zkratce seznámit s charismatickou praxí v historickém kontextu osmdesátých a devadesátých let minulého století.

⁹⁹ LUKAVSKÁ, K. *Stručná historie Obnovy I.*

¹⁰⁰ LUKAVSKÁ, K. *Stručná historie Obnovy II.*

¹⁰¹ *Unitas Redintegratio.*

¹⁰² *Ut unum sint*, s. 75.

2.2.1.1 John Wimber a hnutí Vinice

Evangelizace skrze projevy a působení Ducha svatého není na charismatickém poli ničím novým. Tento způsob zvěstování je chápán jako tzv. „evangelizace Boží mocí“. Nejde v něm promárně o zvěstování, ale o moc Ducha¹⁰³ – kterou je nesena i tzv. „třetí vlna“ Ducha svatého¹⁰⁴ počatá americkým charismatickým vůdcem a teologem Johnem Wimberem- a která vyústila v mohutnou obnovu, v tzv. „Torontské požehnání“, projevující se koncem minulého století zejm. v kanadském Torontu a v severoamerické Pensacole. Tato vlna je zachycena například v knize charismatického historika M. Risse „A History of the Awakening of 1992-1995“¹⁰⁵ a kriticky například v knize apologety a prezidenta amerického Christian Research Institute H. Hanegraaffa „Counterfeit Revival.“¹⁰⁶

V této obnově se proto ani tak nejedná o zvěstované poselství, jako spíše o zprostředkování prožitku s Duchem svatým. Kazatelé se na shromážděních tohoto typu obvykle nemodlí za pokání nebo konkrétní potřeby lidí, ale zvou Ducha svatého, aby jednal „ted“ a „vic“ v očekávání, že se dostaví okamžité projevy, většinou hlasitý smích a padání naznak. Přes velkou propagaci tohoto hnutí a nadějně vyhlížení celosvětového probuzení nakonec sami charismatici přiznávají, že Torontské požehnání nebylo probuzením, ale dnes spíše mluví o obnově „vyhořelých pastorů“¹⁰⁷, „obnově“¹⁰⁸ nebo „vylití Ducha“.¹⁰⁹

Nicky Gumbel se k Wimberovu odkazu hlásí i dnes. Nejenže Wimbera opakovaně cituje ve své knize „Otazníky života“, ale princip evangelizace Boží mocí vyučuje i na svých kurzech. Této skutečnosti si na konferenci Alfý povšiml i vstřícný Daniel Feifr, člen rady Církve bratrské a nyní její nově zvolený předseda, kterého na české konferenci o Alfě „trošku překvapil ten wimberovsko-charismatický důraz...“¹¹⁰ Gumbel v materiálech Kurzů Alfa popisuje prožitek s Duchem svatým prostřednictvím Johna Wimbera, když jím při jeho modlitbě projelo „něco jako 10 tisíc voltů.“¹¹¹ „Ten Američan řekl pouze »Více síly!«... uvádí dále Gumbel, „...To byla celá modlitba... Nepamatuji se, že by se modlil ještě za něco jiného.“¹¹² Wimberova modlitba v roce 1982 byla dokonce tak mocná, že si Gumbel vyžádal její přerušení. Obdržel však, skrze proroctví, dar „řikat druhým o Kristu.“¹¹³

¹⁰³ DITTRICH, T. Alfa dobývají svět.

¹⁰⁴ The Alpha Course, *Mainstream*.

¹⁰⁵ RISS, R. A History of the Revival of 1992 – 1995.

¹⁰⁶ HANEGRAAFF, H. *Conterfeit revival*.

¹⁰⁷ DRÁPAL, D. *Útok na Alfú*.

¹⁰⁸ DITTRICH, T. KMS: „Torontské požehnání“ není probuzení.

¹⁰⁹ DRÁPAL, D. *Problematická vylití Ducha?*

¹¹⁰ Mezinárodní Alfa v Praze, ohlasy účastníků.

¹¹¹ GUMBEL, N. Session 12, *White Alpha training manual*, s. 62; *Video Tape 5, Talk 13*.

¹¹² RISS, R. *The Vineyard Churches*, In *A History of the Revival of 1992 – 1995*.

¹¹³ GUMBEL, N. Session 12, *White Alpha training manual*, s. 62; *Video Tape 5, Talk 13*.

Když proto v Gumbelově sboru ve stejném roce kdy expandovaly Kurzy Alfa, propukla i evropská část Torontského požehnání, která se manifestovala právě skrze sbor HTB, Gumbel zde viděl jasnou souvislost: „Věřím, že není náhoda, že současné hnutí Ducha svatého [Toronto blessing] přišlo ve stejný čas, kdy došlo k explozi Kurzů Alfa. Myslím, že obojí jde spolu.“¹¹⁴ Zřejmě v proslovech Kurzů Alfa, kterých je Gumbel autorem, lze spatřit i konkrétní charisma „řikat jiným o Kristu“, kterého se Gumbelovi prostřednictvím Wimberova proroctví a modlitby dostalo. Zdá se tedy, že Kurzy Alfa, resp. jejich důraz na zkušenost s Duchem svatým, podle Gumbela vznikly na stejném základě, jako Torontské požehnání.

O jaký druh zkušenosti s Duchem svatým se tu jedná? Vraťme se do první poloviny devadesátých let, do jednoho charismatického sboru v Kanadě, kde právě začíná oživení, které se nesmazatelně zapíše do dějin církve.

2.2.1.2 Benedictus Hinn a Torontské požehnání

V roce 1993, Randy Clark, pastor z hnutí Vinice v St. Louis ve státě Missouri, navštívil na škole hnutí Víry Kennetha Hagina „Rhema“ v Tulse v Oklahomě shromáždění hostujícího evangelisty a bývalého lektora Rhemy v Africe, Rodneye Howarda-Browna. Ten v té době již druhým rokem sloužil v pomazání charismatického evangelisty a uzdravovatele Bennyho Hinna, který své pomazání čerpá z duchovního vlivu zesnulé kazatelky Kathryn Kuhlmanové. Sám Hinn tvrdí, že tato kazatelka se mu zjevovala i po své smrti a požehnání přijímal dokonce z jejího hrobu¹¹⁵, což často bývá předmětem kritiky jeho osoby.¹¹⁶

Jelikož Brownova služba se projevovala tím, že vzkládáním svých rukou navozoval křesťanům stav podobný opilosti, označuje sám sebe jako „barmana Ducha svatého.“¹¹⁷ Tato teologie je založena na výkladu letniční události z 2. kapitoly Skutků apoštolských, kde byli učedníci po obdržení křtu Duchem svatým obviněni z opilosti.¹¹⁸ Na shromážděních v Tulse pak dále, krom projevů duchovní opilosti se ztrátami paměti, došlo k projevům davového smíchu a padání naznak do mráкотného stavu po vkládání Brownových rukou.¹¹⁹ Když se Clark vrátil do svého společenství, začalo k podobným projevům docházet i zde.

Na setkání sborů Vinice ve státě Wisconsin, v říjnu 1993, vedoucí oblasti, Happy Leman vyzval Clarka, aby se o své zkušenosti začal sdílet s ostatními. I zde na sebe manifestace nenechaly dlouho čekat. Přes značnou osobní i denominační krizi však na dalším listopadovém celostátním setkání Vinice v Palm Springs vedoucí John Wimber prohlásil, že od října tohoto roku k němu Pán

¹¹⁴ GUMBEL, N. *The Spirit and Evangelism*.

¹¹⁵ HINN, B. *This Is Your Day*.

¹¹⁶ FISHER, G. R. et. Goedelman, M. K. *The Confusing World of Benny Hinn*.

¹¹⁷ Brown pro sebeidentifikaci své služby používá expresivní termín „Holly Ghost Bartender“.

¹¹⁸ JACKSON, B. *Co se to s námi jenom děje?*, s.10.

¹¹⁹ SMITH, T. *Background to the „Holy Laughtr Movement“*, A Historical and Doctrinal Study.

sedmnáctkrát mluvil o tom, že nyní by mělo pro Vinici nastat období „nového začátku.“¹²⁰ Právě na tomto setkání Leman informoval Johna Arnotta, pastora sboru Vinice v kanadském Torontu o tom, jak Clark obdržel prostřednictvím Browna osvěžující zkušenost.

Druhým mužem, který obdržel požehnání od Bennyho Hinna, byl pastor Torontské Vinice John Arnott. Ten sám vysvětlil, že se za něho Hinn modlil nejméně padesátkrát, avšak když požehnání přijal a padl na zem, nebyl si jistý, zda šlo o Boží moc, nebo zda ho Hinn srazil k zemi, nebo zda ho stáhl „chytač“ stojící za ním.¹²¹ Větší užitek však měla Arnottova žena Carol, která se dostala do stavu „opilosti Duchem.“¹²² Skutečné pomazání z Ducha, v jehož moci Hinn slouží, John Arnott přijal až zprostředkovaně, když se koncem roku 1993 se svojí ženou vypravil do Argentiny na shromáždění Claudio Freidzona, který rovněž přijal nové zmocnění do služby od Bennyho Hinna krátce poté, kdy byl inspirován jeho knihou „Dobré ráno Duchu svatý“. Ordinance byla velmi jednoduchá. „Chcete to?“ zeptal se Freidzon. „Ano, jistě.“ odpověděli. „Přijměte,“ řekl opět Freidzon.

Když se Arnott dozvěděl o Clarkově zkušenosti, pozval Clarka do Toronta a 20. ledna 1994 toto setkání vyústilo v nepřetržitý devadesátidenní řetězec masových shromáždění. Tato shromáždění vešla ve známost jako Torontské požehnání a krom padání a smíchu zde docházelo běžně k jevům, jako je štěkání¹²³, lidé řvali jako lvi nebo syčeli jako hadi. Pro tyto zvířecí manifestace se shromáždění stávaly terčem kritiky konzervativních křesťanů, zatímco John Wimber v nich viděl důkaz působení Ducha svatého.¹²⁴

Jiného názoru však byl John Goodwin, jeden z bývalých vůdců Vinice, který popírá, že se jednalo o jen zvířecí zvuky a expresivními výrazy popsal jev, kdy viděl člověka, který imitoval opici a nijak se netajil podle něho démonickým pozadím onoho projevu.¹²⁵ Nakonec do Toronta odjíždějí i někteří představitelé HTB a John Wimber ve Velké Británii učí o Torontském požehnání. Z obavy před reakcí tradičně konzervativních Britů, potenciální kritiky preventivně varoval slovy:

„Mám podezření, že i tady v Británii budou někteří reagovat podobně. Budou říkat: »Ani za nic nebudu štěkat jako pes nebo řvát jako lev, ani za svět se nebudu válet po podlaze.

¹²⁰ RISS, R. *The Vineyard Churches In A History of the Revival of 1992 – 1995*.

¹²¹ Tamtéž.

¹²² WIMBER, J. *Evangelizace Boží mocí*, s. 35.

¹²³ POTOČEK, J. Torontské požehnání.

¹²⁴ MORETON, C. Church Times.

¹²⁵ „Lidé ječí a vyjí. Zvířecí zvuky? Ale kdepak! Nikdy jste neslyšeli, aby zvíře takové zvuky vydávalo... Vinice, Pensacola, Toronto – děje se tam víc, než je vidět. Nejde pouze o nějaké hereze, o nějaké falešné doktríny a podivné zkušenosti. Když pozorujete, jak lidé štěkají jako pes, řvou jako lev, krouží se na podlaze jako had.... Už jste někdy viděli, jak se lidé před vašimi očima mění v opici? To s vámi zatřese!.... Byl jsem v Londýně, když John Wimber vyučoval. Byli jsem právě s Blaine Cookem a Karlem Tuttleem, dnešním pastorem Vinice v Anaheimu, na balkóně. Náhle jsem koutkem oka spatřil kohosi vyskočit více než metr a půl ze židle... a ten někdo se začal fyzicky měnit v opici. Jeho tvář se měnila.... znáte to z hororů, kdy se osoba mění na vlkodlaka! Bylo to přesně tak. Paže se mu prodloužily, ramena se změnila do opičích... totálně démonický projev. Lidé k němu pozdvihovali ruce s voláním, »Pane, my žehnáme činům Svatého Ducha.« Chtělo se mi utéct z místnosti –a to jsem nebyl nijak blízko... Ani bych vám nemohl spočítat, kolikrát jsem byl na seminářích a konferencích, kde se takové věci daly.“ In GOODWIN, J. *Testing the Fruit*.

Něco tak nedůstojného! Můj Bůh by nic takového neudělal...« Chápu takovou reakci, ale nelze jí udržet.“¹²⁶

První manifestace tohoto typu nebyly ve Vinici novinkou. Již v roce 1981 pozval Wimber na své shromáždění excentrického kazatele hnutí „Jesus People“ jménem Lonnie Frisbee¹²⁷, který vzýval Ducha svatého a pozval ho na shromáždění. Již tehdy se velká část lidí zhroutila, kvílela, křičela a třásla se.¹²⁸ Nutno připomenout, že hned následujícího roku 1982, odjel John Wimber do Londýna, kde od něho Nicky Gumbel přijal žehnající modlitbu a po „pozvání Ducha“ zakusil „pre-Torontské manifestace“, které později přirovnává k těm, které vidí na víkendech s Alfou.¹²⁹

Měsíčník „Život víry“, popisuje-li Torontské požehnání, uvádí, že nikdo neovlivnil charismatické hnutí v Británii jako Wimber a v příčinné souvislosti s dobou před propuknutím Torontského požehnání zmiňuje právě jeho návštěvu v HTB.¹³⁰ Toto je též zřejmě i pravý důvod, proč Gumbel uvádí, že Kurzy Alfa a Torontské požehnání přicházejí společně.¹³¹

2.2.1.3 HTB a Torontské požehnání

Dan Drápal, bývalá vůdčí osobnost Křesťanské misijní společnosti (KMS), charismatické mezidenominační organizace, která nyní zastřešuje Kurzy Alfa, v jejich apologii uvádí, že „sbor Holy Trinity, v němž Kurzy Alfa vznikly, Torontské požehnání neodsoudil, ale akceptoval.“¹³² Nicméně Stanislav Bubik, letniční pastor a návštěvník torontské Vinice, který je Torontské zkušenosti nakloněn, v Životě víry uvedl, že stejným způsobem jako sbor v Torontu „byl povalen Duchem svatým celý anglikánský sbor v Londýně.“¹³³ Riss pak jednoznačně uvádí HTB jako předmostí Torontského požehnání do Evropy.

K celé události došlo následovně. Nejprve se v Londýně sešla skupina křesťanů z různých církví, aby si vyslechla svědectví Eleanor Mumfordové, manželky Johna Mumforda, pastora a správce sborů Vinice v Británii, která se právě z Toronta vrátila. Když se za přítomné modlila, všichni byli

¹²⁶ MORETON, C. Church Times.

¹²⁷ Lonnie Frisbee se orientoval výrazně charismaticky. Byl ovlivněn kazatelkou K. Kuhlmanovou, u které se projevovaly manifestace podobné Torontskému požehnání. Frisbee zemřel v roce 1993 na AIDS v důsledku své homosexuality.

¹²⁸ „Většina mládeže se roztřásla a klesala na podlahu. Jednu chvíli to vypadalo jako bitevní pole: ležící těla po celé hale, lidé plakali, kvíleli, mluvili v jazyku... do vzniklé vřavy zaznívaly výkřiky!“ In WIMBER, J. *Nesení třetí vlnou*, s. 30.

¹²⁹ „So they prayed for the Spirit to come....I felt something like 10,000 volts going through my body....The American had a fairly limited prayer. He just said ‚more power‘....it was the only thing he ever prayed. I can't remember him ever praying anything else... Now we've seen many kinds of these manifestations of the Spirit on the weekends... these manifestations... and the physical healings themselves are not the important thing... the fruit of the Spirit... these are the things that matter, the fruit that comes from these experiences. So we began to realise that God heals miraculously....“ In GUMBEL, N. *Session 12; White Alpha training manual* s. 58–62; *Video V. Talk 13*.

¹³⁰ „Nikdo neovlivnil vznik a růst charismatického hnutí v Británii jako on (John Wimber)... Vrátil se, aby promluvil k těm, kdo v něm spatřují otce Torontského požehnání... Ještě dávno před tím, než se Torontské požehnání stalo tématem číslo jedna, totiž přislíbil účast na shromážděních v konferenčním centru ve Wembley v Manchesteru a ve sboru Holy Trinity Brompton.“ In MORETON, C. Když nás Bůh navštíví, dejme mu prostor.

¹³¹ „I believe it is no coincidence that the present movement of the Holy Spirit [TB] has come at the same time as the explosion of the Alpha Courses. I think the two go together.“ In GUMBEL, N. *The Spirit and Evangelism*.

¹³² DRÁPAL, D. *Útok na Alfů*.

¹³³ BUBIK, S. Boží požehnání v Torontu.

„citelně dotčeni“. Mezi přítomnými byl i Gumbel. Ten si však uvědomil, že zmeškává členskou schůzi své církve, a se svojí ženou spěchal do své kanceláře. Setkání se již připravovalo k odročení a Gumbel byl nucen se omluvit a vyprávět, co se mu právě přihodilo. Byl pak požádán, aby se pomodlil závěrečnou modlitbu. Plný své nedávné zkušenosti se obrátil k Duchu svatému s žádostí, aby každého v místnosti naplnil. Po této modlitbě se situace opakovala. Mnozí spadli na zem s typickými projevy Torontského požehnání.¹³⁴

Sandy Millar, vikář Svaté Trojice, byl tou dobou právě na jednání Evangelické aliance, kde obdržel telefonát, že členové sboru leží na podlaze kanceláře, neschopni se zvednout. Jedna členka sboru se jen s obtížemi dostala k telefonu, aby svému vikářovi tuto zprávu zatelefonovala. Později, spolu s ostatními vedoucími sboru, zavolal Eleanor Mumfordová, aby v kostele HTB v neděli ráno i večer kázala. Po obou kázáních prosila Eleanor Ducha svatého, aby na shromáždění sestoupil. Wallace Boulton celou událost popisuje následovně:

„Byl zde čas mlčení. Pozvolna však členové kongregace začali tiše plakat, někteří se smáli. Když Duch svatý přišel, vyzvala Eleanor ty, kteří chtějí přijmout modlitbu, aby vyšli dopředu. Mnozí tak učinili. Jakmile se Eleonořin tým, spolu s týmem sborových služebníků začal modlit, lidé padali pod mocí Ducha. Záhy byla zasažena celá církev.“¹³⁵

Pro Sandyho Millara se nejednalo o nic nového. On sám, dle jeho slov, zkušenost s Torontským požehnáním osobně zakusil již v červnu 1994, při setkání s argentinskými evangelisty.¹³⁶ Avšak nezůstalo jen u místní zkušenosti. Sbor HTB, jak ostatně podrobně a rozsáhle uvádí Život víry¹³⁷, se stal dveřmi Torontského požehnání do celé Anglie a ve stejném vydání se popisují i počátky Kurzů Alfa. Stejně tak Dittrich řadí sbor HTB mezi sbory Torontského požehnání, které nejvíce ovlivňují světovou církev.¹³⁸

Pro pochopení časové souslednosti je zde nutno uvést, že Nicky Gumbel převzal a modifikoval Kurzy Alfa v době, kdy měl již tyto zkušenosti za sebou. Také až od doby Torontských manifestací z počátku devadesátých let se Kurzy Alfa staly známé a prodělaly úpravy, i když podle Dana Drápala pouze „naprosto marginální“.¹³⁹

Mezi tyto úpravy patří například to, že jako vzorová ukázka projevů Ducha svatého byla v materiálech Kurzů Alfa popsána událost příchodu Torontských manifestací do HTB, která následovala po pozvání Ducha svatého účastníci shromáždění v Torontské Vinici. Po tomto pozvání někteří lidé v HTB vydávali „neuvěřitelné zvuky“, „létali vzduchem“ a „padali na zem“,

¹³⁴ RISS, R. *Holly Trinity Brompton* In *A History of the revival of 1992 – 1995*.

¹³⁵ Tamtéž.

¹³⁶ MILLAR, S. In *Lidé žijí po Boží přítomnosti*.

¹³⁷ DEW, E. M. Býval to obyčejný anglikánský sbor.

¹³⁸ „Není mnoho místních sborů, které v současné době ovlivňují církev po celém světě. Vedle letničního sboru v Pensacole nebo nedenominačního sboru v Torontu je to právě váš sbor.“ In *Neměli jsme v plánu ovlivnit celý svět, říkají spoluvůdci Kurzů Alfa Sandy a Anette Millaroví*.

¹³⁹ DRÁPAL, D. *Útok na Alfu*.

příp. propadali návalům smíchu.¹⁴⁰ Další vliv Vinice na kurzy dokumentuje i vikář HTB Sandy Millar, který uvádí, že písně přejaté z Vinice, které v HTB „vzbudily touhu po Bohu“, vedly k rozšíření Kurzů Alfa do celého světa.¹⁴¹

2.2.1.4 Kurzy Alfa a Torontské požehnání

Příchod Torontského požehnání natolik proměnil klima v anglických církvích, že – podle informací z konzervativních kruhů - někteří členové církví opustili své denominace a uchýlili se k pořádání shromáždění po domech.¹⁴² Vždyť jen do roku 1997 Torontskou zkušenost aplikovalo 4 000 církví v Anglii. Nastalá situace dala vzniknout i několika apologetickým službám, které začaly mapovat historii a učení, které stály v pozadí této proměny. Patří mezi ně například Christian Research Network a Cross and Word. Této situace si povšiml i časopis Time, který poznamenal:

„Jistá žena odešla ze své církve a pořádá domácí bohoslužby, protože říká, že se nemůže přenést přes »chrochtání jako prase a štěkání jako pes« projevujících se na církevních kurzech v Anglii. Padesátiletá Angie Golding prohlašuje, že jí byla odmítnuta konfirmace, pokud se nepřihlásí na Kurzy Alfa, které nazvala »vymýváním mozků«, exerciciemi, kde lidé... vydávají zvířecí zvuky a válí se po zemi. Odešla z evangelikálního sboru Sv. Marka v Broadwater Down, Kent, s dalšími 14 členy kongregace a založila domácí církev v Tunbringe Wells.“¹⁴³

Představitelé církve tvrzení Angie Golding odmítli výrokem, že ti, kdo byli konfirmováni, byli zahrnuti do kurzu, který však nebyl součástí konfirmace, a že není jisté, že zvířecí manifestace jsou s kurzem spojeny. Rovněž Tomáš Dittrich svědectví Angie Golding zpochybňuje:

„Pana vikáře Sandyho Millara z Londýna jsem se zeptal na obvinění z toho, že někdo na londýnském kurzu vydával pod vlivem tzv. »Torontského požehnání« zvířecí zvuky. Ujistil mě, že to není pravda.“¹⁴⁴

Je to však Nicky Gumbel, kdo Torontské požehnání s kurzy spojoval a za zvážení stojí fakt, že na části kurzu, pojednávající o Duchu svatém, se právě příchod Torontského požehnání do HTB uváděl jako příklad duchovní zkušenosti:

¹⁴⁰ „Ellie Mumford told us a little bit of what she had seen in Toronto... it was obvious that Ellie was just dying to pray for all of us.. then she said »Now we'll invite the Holy Spirit to come.« and the moment she said that one of the people there was thrown, literally, across the room and was lying on the floor, just howling and laughing...making the most incredible noise...I experienced the power of the Spirit in a way I hadn't experienced for years, like massive electricity going through my body... One of the guys was prophesying. He was just lying there prophesying. . .“ In GUMBEL, N. Alpha Course, Video tape, 3 talk 9.

¹⁴¹ „Z počátku jsme od Vinice z Ameriky přijali některé písně, které vyjadřují naši touhu po intimním vztahu s Ježíšem, a které v nás vzbudily hlad po Božím Duchu a zároveň nás jím sytili. A chvála, pokud je v Duchu a v pravdě, vás povede k misi. Proto se asi naše Kurzy Alfa rozšířily do celého světa.“ In ELDSON, M. Do snídaně zůstalo sto lidí. *Život víry*

¹⁴² TILLIN, T. *About me.*

¹⁴³ Woman Leads Church Boycott in Row Over Evangelical Pig-Snorting.

¹⁴⁴ DITTRICH, T. Kurzy Alfa jako nenátlakový způsob evangelizace.

„Ellie Mumford nám řekla něco z toho, co viděla v Torontu... Bylo zřejmé, že umírala touhou se za nás všechny modlit... pak řekla, »pozveme Ducha svatého, aby přišel«, a v momentě, kdy to dořekla, jeden z lidí byl doslova vymršťen napříč místností a ležel na podlaze, jen kvílel a smál se... a vydával ty nejneuvěřitelnější zvuky... Zakusil jsem moc Ducha svatého takovým způsobem, jako jsem ji neprožil již několik let, jako mohutnou silnou elektrinu, procházející celým mým tělem... Jeden z mužů jen tak ležel a prorokoval.“¹⁴⁵

Propagace moci Ducha svatého na Alfa víkendu působí, že lidé – alespoň v Anglii – vědí, co mají od „víkendu s Duchem svatým“ očekávat a kurzy jsou vyhledávány i pro tuto nabízenou moc, což názorně ilustruje Gumbel uváděný příběh Nigela Skelseye:

„...moje žena mi doporučila přečíst si článek v magazínu o Alfa kurzech a HTB. To, co mi utkvělo v mysli bylo, jak byla práce Ducha svatého popsána jako nejdůležitější zkušenost. Věděl jsem ve svém srdci, že tuto moc Ducha svatého musím za každou cenu mít. Proto...jsem se přihlásil do kurzu a zaměřil se na víkend, ve kterém se mluví o díle Ducha svatého... Nezáleží na předchozích kurzech, musel jsem se dostat do toho, co zde působilo... Podíval jsem se na rozvrh a zjistil, že třetí lekce »Jak být naplněn Duchem svatým« (kterou jsem rozpoznal jako nejdůležitější) začínala v půl páté odpoledne... cena byla tak blízko, ale my se k ní dostávali tak pomalu. Chtělo se mi doslova vykřiknout: »Tak už to udělej! Udělej to! Už to nemohu déle vydržet.« Nepřeháním, když řeknu, že jsem byl v agónii. Když pak Nicky Gumbel pozval Ducha, oh, ta úleva.“¹⁴⁶

O typických manifestacích, jako je padání, smích a stavy podobné opilosti, které se po Torontské zkušenosti masivně rozšířily mezi londýnské charismatiky, referuje i Gumbel:

„Ježíš říkal...že církev je jako... hostina a slavnost a na slavnosti se každý cítí dobře. Je zde zábava a smích... Proč by na největší slavnosti ze všech neměl být smích? A to je, co vidíme dnes, smích a veselí a lidé jsou opilí – ne vínem, Pavel říká, neopíjejte se vínem, ale buďte naplněni Duchem. Přijď na párty, kde se můžeš opít u Boha...Včera večer jsem byl na párty podobné této, kde bylo plno církevních vůdců, a pozvali jsme Ducha, aby přišel...byla to párty Ducha svatého. Bylo to místo legrace. Církev by měla být párty.“¹⁴⁷

Nahlédneme-li do jeho příručky „Jak to říct ostatním“, můžeme se zde dočíst, že Ducha svatého máme, (stejně jako v Torontu), přijímat se zavřenýma očima,¹⁴⁸ ve stoje s nataženýma rukama, a

¹⁴⁵ GUMBEL, N. *Video 3, Talk 9.*

¹⁴⁶ GUMBEL, N. *Interview. Renewal. s. 16; Telling Others. s. 36–37.*

¹⁴⁷ GUMBEL, N. *Session 13. White Alpha training manual. s. 63–68; Video 5, Talk 14.*

¹⁴⁸ „Požádám všechny, aby – pokud chtějí, aby je Duch obdaroval – povstali, zavřeli oči a vztáhli ruce před sebe. Řeč těla často vyjadřuje to, co cítíme, a ruce natahujeme, právě když chceme přijmout dar: takto vyjadřujeme, že chceme od Boha něco dostat.“ [Gumbel N. *Jak to říct ostatním*, KMS, 2000, s. 116] „Máme mít podle pokynů zavřené oči, ale přiznám se, že tohle jsem poslechl jsem částečně. V jednu chvíli, když jsem oči skutečně zavřené měl, mi celá situace připadala tak šíleně absurdní a směšná, že jsem dostal nezadržitelná záchvat smíchu, až mne z toho bolela bránice. Později mnou projela taková

poté následuje seznam manifestací, kterými se Duch projeví, např. neschopnost udržet se na nohou nebo propuknutí v smích.¹⁴⁹ Mezi další projevy Gumbel řadí: „teplo, které lidé cítí v rukou nebo jiných částech těla“, „pocit pálení po celém těle“, „tekuté teplo“, „pálení v rukou, ačkoliv nebyly zahřáté.“¹⁵⁰

Také praxe „pozvání Ducha svatého“ je metodou, kterou užíval John Wimber již od dob prvních manifestací ve Vinici¹⁵¹, a která se daným způsobem uskutečňuje i na „víkendu s Duchem svatým“. Jedná se o stejnou praxi, skrze kterou Eleonor Mumfordová, manželka správce sborů Vinice v Británii, zahájila v květnu roku 1994 v HTB Torontské požehnání.¹⁵² V příručce pro přípravu týmu můžeme vyčíst podrobný návod, jak na příchod Ducha účastníka Kurzu Alfa připravit a jak reagovat:

„Když svatého Ducha požádáme, aby přišel, on skutečně přijde... K člověku, za nějž se modlíte, stůjte čelem a prostě svatého Ducha, aby přišel. Když zaznamenáte projevy jeho působení, přivítejte svatého Ducha, prostě Boha o další vedení a čekejte na něj! ...ptejte se, co se právě děje: »Cítíte, že Bůh něco říká? Co vnímáte, že se právě děje?« ... povzbudte dotyčného, aby začal mluvit novými jazyky – řekněte mu/jí, že budete mluvit také sám/sama... odmítněte závěr, že se »nic nestalo«.“¹⁵³

2.3 Skupinková struktura

Kurzy Alfa stojí na principu diskuse ve skupinkách, tyto skupinky pokračují i ve sboru a rovněž samotná společenství kurzy pořádající konvertují ke skupinkovému pojetí. Gumbel jasně dokládá, že skupinky na Alfě, ze kterých se vytvářejí skupinky sborové, mají vést jednotlivé členy

zvláštní vlna pokoje. Říkal jsem si, to bude asi ono, Když ke mně služebníci z TACF přišli a vložili na mne ruce, jen jsem se tiše sesunul k zemi...“ In TACHOVSKÝ, P. Čech v Torontu.

¹⁴⁹ „Pak požádám Ducha svatého, aby přišel a naplnil všechny, kdo jej pozvali do svých životů. Pak jen čekáme a díváme se, jak přichází a dělá, co dělat chce. Vidět, jak Bůh mezi námi jedná, je pokaždé vzrušující. Někdy jsou projevy Ducha svatého zjevné. Někteří přítomní jsou Duchem tak přemoženi, že je pro ně obtížné zůstat stát. Jiní jsou tak hluboce dojeti Boží láskou, že jim po tváři stékají slzy. Jiní jsou do takové míry naplnění radostí, že propuknou v smích.“ In GUMBEL, N. *Jak to říct ostatním*, s. 117.

¹⁵⁰ GUMBEL, N. *Otazníky života*, s. 100.

¹⁵¹ „Spěchám zdůraznit, že jsem jednal proti svému běžnému instinktu, když jsem ho pozval. Bral jsem vážně napomenutí, že pastýř má dobře střežit své stádo. Avšak cítil jsem, že jednám podle Boží vůle, a proto jsem rozhodnutí neměnil, ať to stojí co to stojí... Pastor vydal sboru svědectví, strhující příběh o boží milosti. Ulevilo se mi, když začal hovořit. Nic neobvyklého, pomyslel jsem si. Ale pak udělal něco, co jsem ještě uprostřed shromáždění neviděl. Řekl: „Nuže, slyšeli jste svědectví. Váš sbor již dlouho zarmucuje Ducha svatého, a proto je v něm Duch svatý udušen. Pozveme ho nyní, aby mezi nás přišel a sloužil... „Duchu svatý, přijď“ In WIMBER, J. *Evangelizace Boží mocí*, s. 34.

¹⁵² „Sandy rushed back to find people rather startled at what had happened. The church leaders invited Eleanor Mumford to preach at Holy Trinity Brompton that Sunday, May 29, at both the morning and evening services. After both talks, she asked the Holy Spirit to come. Wallace Boulton in *The Impact Of Toronto* (Crowborough: Monarch, 1994), p. 21, wrote of the morning service: »There was a time of silence. Then slowly, members of the congregation began to cry quietly, and some to laugh. As the Holy Spirit came, Eleanor asked people to come forward if they wanted prayer. Many did so. As Eleanor's team and members of the church ministry team started to pray, people began to fall in the power of the Spirit. Soon the whole church was affected. There were scenes that few had ever seen before. The children arrived from their own groups and many of them were deeply touched and began praying for each other.« People lingered for a long time after each service. Audiotapes of Eleanor Mumford's evening talk soon gained wide circulation in over one thousand churches of all kinds throughout England and served to pave the way for a massive reawakening among Anglicans and others.“ In RISS, R. *A Holy Trinity Brompton In History of the revival of 1992 – 1995*.

¹⁵³ *Příručka pro přípravu týmu*, s. 16-19.

k zastřešení církevní autoritou resp. vedoucím skupinky, což je zcela v souladu s pojetím autority v pastýřsko-učednických modelech. I zde je rovněž každý člen „přikryt“ autoritou vedoucího skupinky, což jej „ochraňuje“, a vedoucí pak za daného jedince přebírá „duchovní zodpovědnost“. V Příručce pro přípravu týmu se uvádí:

„Společenství křesťanů je místem, kde probíhá dlouhodobé uzdravování a duchovní růst pod ochranným zastřešením církevní autority. Proto zdůrazňujeme, že by se každý člověk měl snažit nalézt skupinku, kde může růst a rozvíjet se. Vedoucí a pomocníci jsou zodpovědní za to, aby každému člověku, který jim byl svěřen, pomohli takovou skupinku najít.“¹⁵⁴ Vedoucí si skupinku rozdělí a vezmou za její členy duchovní odpovědnost...¹⁵⁵ jeden člověk by měl převzít vedení.“¹⁵⁶

Na jiném místě Gumbel uvádí, že skupinková strategie Kurzů Alfa je zvolena právě proto, aby pomohla lidem zařadit se do skupinkového sboru:

„Cílem vedoucích a pomocníků je pomáhat lidem v ranných fázích a potom je zapojit do skupinky, která je součástí sborového života, kde budou moci dále růst a zrát. Skupinky v rámci Kurzů Alfa jsou od samého začátku formovány vyloženě s tímto cílem.“¹⁵⁷

Je to ostatně logické, neboť sbor HTB od doby, kdy konvertoval k charismatickému hnutí, přešel na strukturu domácích skupinek, která byla zejména vlivem tehdejšího Pastýřského hnutí rozšířena mezi charismatiky po celém světě.

2.3.1.1 Stručná historie skupinkového hnutí

Omezený rozsah této studie nám neumožňuje detailní rozbor dané problematiky, nicméně můžeme zmínit alespoň výčtově a v náznacích osudy některých proudů skupinkových hnutí. Americký teolog Vinzant ve své studii uvádí celkem tři zdroje moderního skupinkového hnutí, a to 1) římský katolicismus, 2) pietismus, 3) hnutí Církve v místě. Na základě těchto modelů, aniž by jednotlivé proudy samy skupinkové hnutí nutně představovaly, pak podle něho dochází k zformování charismatického Pastýřského hnutí a dalších odrůd, jako jsou International Church of Christ (ICC) apod.¹⁵⁸

Podobně britská apologetka Tricia Tillin ve své kompilační práci „The Transforming Church“¹⁵⁹ popisuje alternativní eklesiologii několika novodobých skupinkových hnutí. Například hnutí církevního růstu (marketingové strategie), skupinkové církve (metodismus, čínské domácí církve,

¹⁵⁴ GUMBEL, N. *Jak to říct ostatním*, s. 113.

¹⁵⁵ *Příručka pro přípravu týmu*. s. 13.

¹⁵⁶ Tamtéž. s. 19.

¹⁵⁷ GUMBEL, N. *Jak to říct ostatním*, s. 64.

¹⁵⁸ VINZANT, D. *The Roots of Shepherding*.

¹⁵⁹ TILLIN, T. *Transforming Church*.

Jesus Movement ad.), domácí církve (Gene Edward, Frank Viola ad.), megacírkev (Carl George, Ralph Neighbour), Purpose Driven Churches (Bill Hybels, Rick Warren, Yonggi Cho), dvanáctkové skupinky (G12, Jethro systém) ad. V závěrečné kapitole pak autorka sumarizuje nebezpečí těchto modelů, jako je riziko manipulace, závislost na autoritě a sjednocování na nezdravém učení atd.

Formálně byly skupinkové modely inspirovány učením z 19. století. Popisem tohoto hnutí se krátce zabýval profesor Filipi v knize „Křesťanstvo“. Všiml si zde několika společných charakteristik, které učenická hnutí charakterizují, a to důrazu na jednotu Církve, odmítání věroučných dokumentů, jednoduchost bohoslužby, důraz na samostatnost místního sboru atd. Někteří učedníci totiž existenci denominací považují „za dílo ďáblovo“.

Podle Filipiho „jednota křesťanů a úsilí o sjednocení je pro ně věcí věrnosti a poslušnosti vůči Kristu... Je proto logické, že se učedníci velmi aktivně podíleli na světovém i misijním ekumenickém hnutí“¹⁶⁰ Tyto důrazy, jak je vidíme z popisu Filipiho, později vstřebalo i charismatické hnutí a ještě donedávna charismatičtí teologové viděli existenci denominací jako hřích, případně nad nimi rozeznávali zlé duchovní mocnosti¹⁶¹. Rovněž Kurzy Alfa usilují o překonání konfesionalismu a identické materiály s rozpracovanou věroukou používají napříč denominacemi s touhou manifestovat viditelnou jednotu.

Z kritických prací na českém poli se některým těmto proudům věnoval článek v časopise Dingir z pera Zdeňka Vojtíška, který se soustředil na obecné principy učenictví a zejména na českou modifikaci Mezinárodní církve Kristovy¹⁶², resp. Pražského společenství Kristova.¹⁶³ Vojtíšek zde, i když v religionisticky obšírněji pojatých statích, v podstatě potvrzuje stejné jevy, ke kterým došel Filipi.

2.3.1.2 Skupinky a apoštolská reformace

V souvislosti s Torontským požehnáním se, zejména v charismatickém hnutí, skupinková struktura spojuje s tzv. „novou reformací“. Tato reformace se vyznačuje příchodem nové generace apoštolů a proroků, kteří mají sjednocovat církve a obnovit je do podoby původní, apoštolské církve.¹⁶⁴ Peter Wagner, špičkový misiolog a dlouholetý spolupracovník Johna Wimbera, k tomu uvádí, že tato reformace restrukturalizuje církve a apoštolská služba tak volně spojuje sbory z různých

¹⁶⁰ FILIPI, P, *Křesťanstvo*, s. 167-168.

¹⁶¹ DRÁPAL, D. 5. pastýřský list.

¹⁶² VOJTÍŠEK, Z. Pražské společenství Kristovo.

¹⁶³ VOJTÍŠEK, Z. Jsme prostě křesťané.

¹⁶⁴ V pozadí tohoto učení je přesvědčení, že v současné době – stejně jako v období apoštolské církve – povstávají apoštolé, kteří mají autoritu k vedení církve a jejich doktrinní formaci. Naproti tomu například učení největší letniční církve Assemblies of God toto učení popírá. srv. *Apostles and Propnets: Position Papers are official documents of the Church that have been approved by its General Presbytery.*

denominací i sbory nenedominační do tzv. „apoštolské sítě“.¹⁶⁵ Například na internetu je díky zveřejnění této sítě možné se dočíst, kdo je apoštolem s naddenominační autoritou.¹⁶⁶

Wagner vidí úlohu současných apoštolů zejména v pravomoci, která je jim udílána. Zatímco jednotlivá závazná ustanovení byla dříve v rukou koncilů či zasedání, u současných apoštolů a často jimi vedených skupinkových společenstvích¹⁶⁷ tomu tak není. Zde tuto autoritu vykonávají oni sami.

„Největší rozdíl mezi novým apoštolským křesťanstvím a tradičním křesťanstvím je míra duchovní autority Duchem svatým svěřené jednotlivcům... V tradičním křesťanství autorita spočívá na skupinách jako jsou církevní koncily, zasedání, shromáždění a valná shromáždění. Nové apoštolské křesťanství vidí Boha jako toho, kdo svěřuje vládu církve jednotlivcům.“¹⁶⁸

Vedle apoštolů se pak vyskytuje i prorok, pastýř, evangelista a učitel, kteří si nárokují různý stupeň autority v životě křesťana.

„Evidentně jsou nejvyšším stupněm ve své síti (apoštolové). Lidé v jejich síti jsou jim zodpovědní, ale jak je to s nimi?“ ptá se Wagner. „Věřím, že kdyby na tuto otázku nebylo včas dostatečně odpovězeno, porušilo by to jednotu celé Nové apoštolské reformace. Ale domnívám se, že je na ni odpovídáno. Shodujeme se v tom, že apoštolové musí být zodpovědní těm, kdo jsou s nimi na stejné apoštolské úrovni.“¹⁶⁹

Wagner proto usiluje, aby apoštolové po celém světě vytvořili malé skupinky, ve kterých by si vzájemně byli vykazatelní a aby tyto skupinky byly směřovány pomocí setkání jejich zástupců. Tím se ovšem evidentně vyvazují z rámce autority a odpovědnosti ve svých církvích:

„Náš základní cíl je spojit apoštoly dohromady na pravidelná setkání, aby budovali vztahy... Mým snem je, aby se z toho vyformoval nějaký počet malých skupinek, pevně vykazatelných skupinek... vedoucí se budou setkávat, aby porozuměli, co pro nás Bůh má připravené.“¹⁷⁰

¹⁶⁵ „Nová apoštolská reformace je mimořádné Boží dílo na konci dvacátého století, které ve významném rozsahu mění podobu protestantského křesťanství po světě... Po téměř pět set let křesťanské církve z veliké míry fungovaly s tradiční denominační strukturou některého druhu. Zvláště od devadesátých letech dvacátého století, ale s kořeny, které sahají téměř století zpět, se vynořují nové formy a funkční způsoby práce v oblastech jako je vedení místních sborů, mezisborové vztahy, financování, evangelizace, misie, modlitba, výběr a školení vedoucích, úloha nadpřirozené moci, uctívání a další důležité části sborového života. Některé tyto změny jsou začleněny do denominací, ale většina získává formu volně uspořádané apoštolské sítě. Prakticky v každé části světa tyto nové apoštolské církve tvoří nejrychleji rostoucí část křesťanství.“ In New Apostolic Reformation. *Arise Magazine*. 1. September 1 2000 In MARVÁN, J. Skupinkový sbor, s. 49.

¹⁶⁶ Apostolic Network of Churches, Ministries and Leaders - Reformers Ministries International.

¹⁶⁷ Za apoštola je uznán například korejský letniční vůdce Y. Cho, který vybudoval největší skupinkový sbor na světě, který čítá více než 700 000 členů.

¹⁶⁸ New Apostolic Reformation, *Arise Magazine*, Posted September 1. 2000, citováno dle: MARVÁN, J. Skupinový sbor. s. 50.

¹⁶⁹ Tamtéž, s. 51.

¹⁷⁰ Tamtéž.

Wagnerem požadovaná vzájemná „vykazatelnost“ vůdců je i původním principem Pastýřského hnutí, který v osmdesátých letech vedl ke kolapsu celé takto zformované struktury. Zdá se, že „nová apoštolská reformace“ vsutku hodlá kráčet v historických kolejích Pastýřského hnutí.

Apoštolé k tomu, aby mohli účinně převádět svoji autoritu mezi ostatní církve, potřebují převodní mechanismus. To znamená, že využívají skupinkové struktury v tom smyslu, že apoštol kontaktuje pastora sboru, který vede určitou třídu vedoucích, kteří pod sebou mají další vedoucí skupinek. Těchto mezipater může být podle velikosti sboru několik. Jednotlivé rady apoštola jsou tak převáděny až k jednotlivému členu sboru, aniž by se uvažovalo o tom, že by jeho vlastní církve do tohoto převodního soukolí mohla podstatně zasahovat. Na obdobném principu je založena i charismatická Křesťanská misijní společnost, kde se úřadu „národního apoštolátu“ těšil právě Dan Drápal.¹⁷¹

Učení o nové reformaci je v současné době zastáváno řadou prominentních evangelikálů, jako jsou Bill Hybels z komunity Willow Creek, Rick Warren ze Saddleback California nebo reformovaný anglikánský teolog J. I. Packer a mnozí jiní. Všichni tyto jsou citováni jako vlivní stoupenci Kurzů Alfa a rovněž jako stoupenci „viditelné“ jednoty církve. Rick Warren, který je v současné době pokládán za vůbec nejvlivnějšího evangelikála na světě a v jehož sboru nedávno vedli disputaci oba kandidáti na hlavu prezidenta USA, ve svém vyjádření z roku 2005 „novou reformaci“ charakterizoval takto:

„První reformace se týkala víry, tato druhá reformace se bude týkat jednání. První reformace byla o vyznání a myslím, že tato bude o skutcích. První reformace rozdělila křesťanství na desítky a stovky různých částí. Myslím, že tato (reformace) je bude ve skutečnosti znovu spojovat.“¹⁷²

2.3.1.3 Torontské požehnání a národní apoštolát

Povolávání do úřadů apoštolů a proroků se má dít mocí Ducha svatého a právě proto Torontská zkušenost, která je za eskalaci moci Ducha svatého považována, akcelerovala povolávání nových apoštolů. Potvrdil to i apologeta Torontské zkušenosti, baptistický teolog Guy Chevreau, když právě v Torontském požehnání viděl novou reformaci.¹⁷³ Tak i mnozí vůdci, kteří cestovali do Toronta, zde podle Chevreau přijímali apoštolát pro svoji zemi.¹⁷⁴

Rovněž Ralph Neighbour, jehož manuály „Výzbroj nováčka“ pro vyučování konvertitů v domácích skupinkách vydal i časopis českých charismatiků „Sborový dopis“¹⁷⁵, viděl ve skupinkových

¹⁷¹ Více o tom v brožurce FRANC, A. *Charismatická církev sjednocení?*

¹⁷² Warren on the "New Reformation".

¹⁷³ CHEVREAU, G. V Pensacole kravaty, v Torontu trička, říká obhájce „Torontského požehnání“.

¹⁷⁴ Tamtéž.

¹⁷⁵ „Předpokládám, že patříš do nějaké domácí skupinky. Tvůj poradce by se měl řídit radami v zadní části této knihy. Jsi připraven? Můžeme začít?“ In NEIGHBOUR, W. R. *Výzbroj nováčka I.*

sborech naplnění osobního zjevení, že skupinkové sbory promění církve do dospělosti a vytvoří půdu pro konečnou, apoštolsko-prorockou reformaci církve posledních dní.¹⁷⁶

Torontské požehnání zřejmě dalo základ pro to, co Alfa, skrze skupinkovou transformaci, nyní dotváří a co je považováno za „novou reformaci“. Podrobněji se významu, historii, praxi a učení více věnuje absolventská práce Josefa Marvána „Skupinkový sbor.“¹⁷⁷

¹⁷⁶ „Years ago, God impassioned my dad, Ralph Neighbour, Jr., with a vision for the church. As he read the book of Acts, the power of community to reach the world and create disciples jumped off the pages. Numerous trips to Seoul, Korea confirmed that a New Testament church was effective in modern day life. Throughout his forties, he experimented with holistic small groups (cell groups) and learned what would and would not work in our American culture. I was a young pup back then, and never realized my dad was modeling a form of New Testament Christianity rarely found in the average American church.“ In NEIGHBOUR, R. President, *Touch Outreach Ministries*. „During these first stages of the Second Reformation, it is good to think about the dynamics of change which accompanied the First Reformation. Martin Luther severely challenged the status quo. All the power of the establishment was thrown against him. He was attacked by the most powerful men in the traditional church. When he refused to bend, an attack on his life was planned. Does this not remind you of Paul's experiences? Was he not also attacked by the Judaizers, who even sought to kill him? Luther followed in his footsteps from those who had previously been his associated. I have just spent a few days with a well-known pastor who directs one of the outstanding cell group church movements in the world today.“ In *A Note from the Publisher...* CellChurch. A Magazine for Second Reformation.

¹⁷⁷ MARVÁN, J. *Skupinkový sbor*.

3 Ekumenický rozměr Kurzů Alfa

3.1 Počátky ekumenického hnutí

Z hlediska ekumenického zaměření Kurzů Alfa je dobré nahlédnout, co je cílem ekumenického hnutí a z něho vycházejících iniciativ, a jak k němu jednotlivé církve, včetně římskokatolické, přistupují.

Ekumenické hnutí bylo iniciováno ze strany zejména protestantských církví za účelem překonání roztržičnosti a koordinace evangelizace. Mezi první ekumenické instituce lze zařadit organizaci vzdělávání mládeže YMCA (1844) a následně YWCA (1855) v Londýně. Na ně navázala Světová konference o misii v Edinburgu (1910) a po přerušení těchto snah vlivem 2. světové války byla v Amsterdamu založena Světová rada církví WCC (1948).

3.2 Katolická reakce

Záhy poté následovala odezva ze strany katolické církve. Její kongregace Sv. oficia vydala v roce 1949 dekret o „ekumenickém hnutí“, ve kterém reaguje na jeho vznik a dává instrukce, jak jej využít pro návrat ostatních křesťanů do katolické církve.¹⁷⁸ Dokument uvádí, že cílem biskupů, vstupujících do ekumenického hnutí, je uskutečnění návratu nekatolických věřících do společenství katolické církve a dává konkrétní instrukce, jak jej směřovat a jak v něm šířit katolickou nauku.¹⁷⁹ Zvláštní úlohu v tomto směřování mají místní ordináři, kteří mají do ekumenického hnutí vysílat jen za tímto účelem školené kněze, zatímco účast laikům se zapovídá.¹⁸⁰

3.3 Druhý Vatikánský koncil

Mohlo by se zdát, že tato slova vycházejí z étosu Tridentského koncilu, avšak byla pronesena necelých dvacet let před konáním II. Vatikánského koncilu, který v naplňování tohoto cíle pokračoval, i když již nemluvil o nekatolicích jako o „heretických skupinách“, nýbrž o

¹⁷⁸ „Jelikož výše uvedené znovusjednocení je především úlohou a povinností Církve, musí se toho s obzvláštní pečlivostí ujmouti biskupové, neboť »je Duch Sv. ustanovil, aby řídili Církev Boží« /Skut. 20, 28/. Je proto jejich povinností, nejen pečlivě a účinně na toto celé hnutí dohlížet, ale také je s rozhledem podpořit a řídit: jednak aby byli nápomoci těm, kteří hledají pravdu a pravou Církev“ In *Instrukce nejvyšší kongregace Sv. oficia ze dne 20.12.1949 o „ekumenickém“ hnutí*.

¹⁷⁹ „Musí tedy být přednášena a vykládána celá nezkrácená katolická nauka. V žádném případě nesmí se přejít mlčením nebo víceznačnými slovy zastít to, co říká katolická nauka o pravé podstatě a stupních ospravedlnění, o ústavě Církve, o prvenství pravomoci římského papeže a o návratu odloučených k pravé Církvi Kristově jako jediné cestě k jednotě.“ In *Tamtéž*.

¹⁸⁰ „Co se týče obzvláště shromáždění a konferencí katolíků a nekatolíků, které byly v poslední době na mnoha místech pořádány k podpoře »sjednocení ve víře«, je bezpodmínečně nutná zvláštní bdělost a řízení cesty ordináři. Neboť i když mohou tato setkání poskytovat žádoucí příležitost k šíření znalostí katolické nauky mezi nekatolíky, s níž tito až dosud většinou nebyli dostatečně seznámeni, tak přece skrývají také pro katolíky příliš snadno vážná nebezpečí indiferentismu. Kde se objevuje určitá naděje na dobrý výsledek takových podniků, tam místní ordináři určí podmínky pro řádné zabezpečení tím, že vyšlou na tyto sešlosti odborně školené kněze, kteří jsou schopni katolickou nauku nezávadně a odpovídající formou podávat a obhájit. Věřící se ale těchto podniků nemají zúčastňovat bez zvláštního dovolení církevní vrchnosti, které může být uděleno jen těm, kteří jsou známi jako dobře poučení a upevnění ve víře.“ In *Tamtéž*.

„odloučených bratřích“.¹⁸¹ Felix Bernard vysvětluje dogmatický dokument *Lumen Gentium*, který byl na II. Vatikánském koncilu přijat:

„Katolický zákoník rozlišuje v souladu s Dogmatickou konstitucí »Lumen Gentium«, že po křtu nastane buď communio plena nebo communio non plena. V plném společenství církve se nacházejí ti pokřtění, kteří jsou ve viditelném svazku církve s Kristem skrze svazek vyznání víry, svátostí a církevního vedení. Jestliže pokřtěnému chybí některá ze součástí tohoto trojího svazku, pak není plně začleněn do Katolické církve. Tak je možno hovořit o rozličných stupních a vrstvách příslušnosti k církvi, resp. členství v církvi. To má velikou závažnost pro ekumenu, neboť řeč není o tom, »kdo je začleněn vpravdě (reapse), nýbrž plně (plene) do společenství církve«“.¹⁸²

Rovněž papež Jan Pavel II., ve své encyklice „*Ut unum sint*“, uvedl svoji modlitbu k Duchu svatému za jednotu křesťanů, která se má uskutečňovat pod patronací římského biskupa:

„Jako římský biskup jsem si plně vědom..., že Kristus touží po plném a viditelném společenství všech těchto komunit... Jsem přesvědčen o tom, že mám v této oblasti zvláštní odpovědnost spočívající především v uznávání ekumenických snah většiny křesťanských společenství a v pozornosti vůči požadavku, abych našel způsob, jak vykonávat primát... Avšak... jen z touhy pravdivě poslechnout Kristovu vůli poznávám, že jako římský biskup jsem povolán k výkonu této služby... Bez ustání se modlím k Duchu svatému... abychom mohli -samozřejmě společně- hledat formy, v nichž by se tato služba stala službou lásky uznávanou všemi zúčastněnými.“¹⁸³

II. Vatikánský koncil bývá často citován jako pozitivní obrat v pohledu na ostatní, nekatolické církve a zdá se, že jako konzervativci, tak modernisti si jeho ustanovení vykládají volně. Potvrzuje to i dopis významného katolického teologa, jezuity Karla Rahnera, který napsal:

„...dosáhnout shody, se ponechaly otevřeny tím, že byly voleny takové formulace, které by si mohly jednotlivé skupiny a směry přítomné na koncilu vykládat různě.“¹⁸⁴

Tyto různé výklady a různé dokumenty, které se snažily – podle Rahnera – nejednoznačné výklady interpretovat, vedly k vytvoření dokumentu Kongregace pro nauku víry pod názvem „Odpovědi na otázky, týkající se některých aspektů nauky o církvi.“¹⁸⁵ Zde se jednoznačně píše:

„Kristus »ustanovil na zemi« jedinou Církev a založil ji jako »viditelné a duchovní společenství«, které již od svého počátku a v průběhu dějin vždy existuje a bude existovat, a v níž jediné zůstaly a zůstanou všechny ty prvky, které sám Kristus ustanovil. To je jediná

¹⁸¹ Rahnerova doktrína anonymního křesťanství.

¹⁸² Příkaz ekumenismu - možnosti a hranice katolického církevního práva.

¹⁸³ Jan Pavel II. *Ut unum sint*, o ekumenickém úsilí, s. 73.

¹⁸⁴ RAHNER, K. In Druhý Vatikánský koncil.

¹⁸⁵ Risposte a quesiti riguardanti alcuni aspetti della dottrina sulla Chiesa.

Kristova církev, kterou vyznáváme ve Vyznání víry jako jednu, svatou, katolickou a apoštolskou... Tato církev, ustanovená a uspořádaná na zemi jako společnost, subsistuje (uskutečňuje se) v katolické církvi a je řízena Petrovým nástupcem a biskupy ve společenství s ním. ¹⁸⁶

Otázka ostatních církví se v dokumentu řeší následovně:

„Podle katolického učení, tedy lze tvrdit, že Církev Kristova je přítomna a působí v Církvích a církevních společenstvích, které ještě nejsou v plném společenství s katolickou Církví, vzhledem k prvkům posvěcení a pravdy, které jsou v nich přítomny, ale slovo »subsistuje« může být připisováno výlučně samotné katolické Církvi, poněvadž se vztahuje právě na poznámku o jednotě vyznávané ve Vyznání víry (Věřím... církev jednu); a tato »jedna« Církev subsistuje v katolické Církvi. ¹⁸⁷

Samotné slovo „subsistuje“ namísto předkoncilního „je“ dokument vysvětluje takto:

„Užití tohoto výrazu, který indikuje plnou totožnost Církve Kristovy a katolické Církve, nemění nauku o Církvi; nicméně nalézá svůj pravý důvod ve skutečnosti, že vyjadřuje jasněji, jak je mimo její organismus »mnoho prvků posvěcení a pravdy«, které jako dary vlastní Kristově Církvi vybízejí ke katolické jednotě. ¹⁸⁸

Ovšem protestanti, kteří odvozují svoji identitu z reformace v 16. století, si nemohou nárokovat být označeny touto Církví, neboť:

„...zminěná církevní společenství, která zvláště v důsledku absence služebního kněžství nezachovala pravou a celistvou podstatu eucharistického Tajemství, nemohou podle katolické nauky být nazvány »církvemi« ve vlastním smyslu slova. ¹⁸⁹

Jinými slovy II. Vatikánský koncil uznal mnoho prvků posvěcení a pravdy v jiných, nekatolických křesťanských společenstvích, semena pravdy ovšem našel i v nekřesťanských náboženstvích. Stejně jako „dekret o ekumenickém hnutí“ z roku 1949, i když v jiném kontextu a vhodně volenými slovy, vybízí II. Vatikánský koncil k plnému začlenění nekatolíků do katolické církve, pod úřad římského biskupa. To bývá obvykle interpretováno jako úsilí o vytvoření „viditelné jednoty“.

¹⁸⁶ Tamtéž.

¹⁸⁷ Tamtéž.

¹⁸⁸ Tamtéž.

¹⁸⁹ Tamtéž.

3.4 Ekumenické cíle katolické církve

Současný a platný katolický katechismus, vycházející ze závěrů Tridentského koncilu, který ovšem anathematizoval osoby, zastávající některá typická reformační učení¹⁹⁰, dokládá pohled, kterým se soudobá katolická církev dívá na konfese nekatolických křesťanů:

„To je jediná Kristova církev, kterou vyznáváme ve vyznání víry jako jednu, svatou, katolickou (všeobecnou) a apoštolskou ... subsistuje (... uskutečňuje se) v katolické církvi a je řízena Petrovým nástupcem a biskupy ve společenství s ním, i když i mimo její organismus je mnoho prvků posvěcení a pravdy.“¹⁹¹

Jako správnou alternativu nekatolíkům - v rámci svého sebepojetí - nabízí plné začlenění do katolické církve:

„Jedině prostřednictvím katolické církve, která je všeobecným nástrojem spásy, je dosažitelná plnost všech prostředků spásy. Věříme totiž, že jediné apoštolskému sboru, jemuž stojí v čele Petr, svěřil Pán všechno bohatství Nového zákona, aby ustavil jedno Kristovo tělo na zemi, k němuž se potřebují plně přivtělit všichni, kdo už patří nějakým způsobem k Božímu lidu.“¹⁹²

Přes tyto neměnné postoje se občas v řadách, zejména protestantů, objeví rozčarování, když tyto závěry, zastávané i na II. Vatikánském koncilu, jsou ze strany nejvyšších představitelů katolické církve zopakovány.¹⁹³

Například dokument *Dominus Iesus*¹⁹⁴, vypracovaný kardinálem Ratzingerem a podepsaný papežem Janem Pavlem II. z roku 2000, mluví zcela jasně, že křesťanské komunity, zrozené

¹⁹⁰ Tridentský koncil; Kánon 9: Jestliže kdokoliv říká, že hříšník je ospravedlněn pouhou vírou v tom smyslu, že nic dalšího není požadováno ke spolupráci, aby se získala ospravedlňující milost a že není žádným způsobem třeba, aby byl nakloněn aktivitou své vůle; AŤ JE PROKLET.

Tridentský koncil; Kánon 12: Jestliže kdokoliv říká, že ospravedlňující víra je pouhou důvěrou v Boží milost odpouštějící hříchy pro Kristovu zásluhu, nebo že jsme ospravedlněni pouze vírou. AŤ JE PROKLET.

Tridentský koncil; Kánon 14: Jestliže kdokoliv říká, že člověk je opravdu zproštěn hříchů a ospravedlněn, protože pevně věří, že jich je zproštěn a je ospravedlněn nebo, že nikdo není opravdu zproštěn hříchů a ospravedlněn nežli ten, který věří, že je ospravedlněn; a že ospravedlnění je provedeno pouhou důvěrou; AŤ JE PROKLET.

Tridentský koncil; Kánon 24: Jestliže kdokoliv říká, že obdržená spravedlnost není chráněna a zvyšována před Bohem skrze dobré skutky, ale říká, že dobré skutky jsou pouze ovocem a znamením, že bylo získáno ospravedlnění, ale nikoliv příčinou jeho zvýšení; AŤ JE PROKLET.

Tridentský koncil; Kánon 30: Jestliže kdokoliv říká, že po té, co byla obdržena ospravedlňující milost je každému kajícím se hříšníkovi odpuštěna vina a dluh věčného trestu je vymazán v tom smyslu, že nezůstává žádný dluh časného trestu ani na tomto světě ani potom v Očistci, předtím než se otevře (pro něj) vstup do nebeského království; AŤ JE PROKLET. In: Tridentský koncil v češtině.

¹⁹¹ Katechismus Katolické církve, § 870.

¹⁹² Katechismus Katolické církve, § 816.

¹⁹³ Předseda ERC v ČR Pavel Černý v reakci na některá současná vyjádření Katolické církve uvedl: „Pevně doufám, že nedávny příklon k tridentské latinské liturgii (7.7.07) a nové vymezení vůči ostatním křesťanským církvím (10.7.07) nesignalizují pokus o návrat ke katolicismu před reformní II. Vatikánský koncil“. Ovšem je to právě II. Vatikánský koncil, který vizi viditelně sjednocené církve pod patronací římskokatolické církve – samozřejmě při zachování neomylnosti závěrů Tridentského koncilu a v souladu s kanonickým právem, vytkl. In *Vyjádření k vatikánskému dokumentu označujícímu katolickou církev za jedinou Kristovu církev*.

¹⁹⁴ *Dominus Iesus, Deklarace „O jedinečnosti a spásenosné univerzalitě Ježíše Krista a církve“.*

z reformace 16. století, nejsou nazývány církvemi a podruhé ve Vatikánském dokumentu z roku 2006 „Odpovědi na otázky týkající se některých aspektů nauky o církvi“, označujícím katolickou církev za jedinou Kristovu církev, opět z pera stejného muže, který již stanul na papežském stolci. Oba dokumenty jasně uvádějí, že jedinou Kristovou církví je církev katolická, ačkoliv „odloučeným bratřím“, jejichž církve nemají platnou apoštolskou posloupnost, neupírají jejich autenticitu.

Otázkou tedy pro mnohé zůstává, proč se představitelé katolické církve i dnes angažují v ekumenických iniciativách právě po boku církví, které svoji identitu nacházejí v reformaci z 16. století? Jako odpověď je možné zvážit článek, publikovaný v Revue pro církevní právo z roku 1998, kde se v souvislosti s konverzí těchto křesťanů do katolické církve uvádí:

„K tématu konverze je třeba podotknout, že římskokatolická církev vychází ve svých ekumenických snahách samozřejmě z toho, že křesťané z jiných církví a církevních společenství touží po katolické víře a přijetí do Katolické církve. Konverze z Katolické církve k jiné církvi nebo církevnímu společenství je kvalifikována - pokud nejde o změnu obřadu (srov. c. 112 CIC) - jako odpad od katolické víry. Tato skutečnost může vzbuzovat dojem, že v ekumeně jde ze strany Katolické církve v posledu o to, přivést a přijmout odloučené křesťany ke Katolické církvi.“ A zároveň: *„Příkaz ekumenismu, daný Druhým vatikánským koncilem, aby byla znovuobjevena jednota všech křesťanů, ještě není splněn.“*¹⁹⁵

Možnost a potřebu sjednocení křesťanů pod úřadem papeže, ve vysvětlujícím dopise Vatikánského dokumentu z roku 2006, obhájí i katolický biskup Farrell:

*„Kvůli rozdělení mezi křesťany nebyla univerzalita církve uskutečněna a dokument nás upozorňuje na to, že tento úkol nelze přehlížet ani odkládat. Katolíci musí cítit, že tento neúplný stav, způsobený rozdělením, je i pro ně tragédií a velikou překážkou v tom, abychom mohli nabízet přesvědčivé svědectví a svět aby tak uvěřil.“*¹⁹⁶

3.5 Ekumenické cíle Světové rady církví

Také ze strany ekumenického hnutí, uskutečňovaného v rámci Světové rady církví, již více let existují snahy o viditelné sjednocení nekatolických církví s katolickou církví, včetně akceptování úřadu římského biskupa jako garanta jednoty všech křesťanů. Profesor Filipi popisuje několik modelů, na jejichž uskutečnění se v současnosti pracuje. Zde si uvedme čtyři z těchto modelů:

¹⁹⁵ Příkaz ekumenismu - možnosti a hranice katolického církevního práva.

¹⁹⁶ Dokument o církvi je třeba číst v jeho celistvosti: Biskup Farrell reaguje na informace medií i na negativní reakce představitelů nekatolických církví k novému dokumentu Kongregace pro nauku víry.

3.5.1.1 Smířená rozdílnost

Tento model vychází z probuzeneckých kořenů 19. století. Principem je usmíření věroučných antagonismů mezi jednotlivými tradicemi, které mají být zbaveny rozdílných dogmat. Podle profesora Filipiho jde o „fundamentální shodu ve věci víry, svátostí a úřadů; není potřebí, aby církve institučně splynuly, aby se vzdaly svých specifických tradic a důrazů“.¹⁹⁷ Ačkoliv v tomto návrhu byly vzneseny výtky poukazující na to, že jednota bez rozdílů spěje k uniformitě a tudíž se jedná o protimluv, uspokojivá odpověď, jak tento paradox vyřešit, se zatím nenašla.

3.5.1.2 Návrh Friese-Rahnerův

Tento návrh pochází od již zmíněného jezuitského teologa Karla Rahnera, který podstatně ovlivnil teologii II. Vatikánského koncilu. Rahner navrhuje:

„...všechny dílčí církve uznají smysl a právo petrovské služby římského biskupa jako garanta jednoty v pravdě a lásce, a na druhé straně se papež výslovně zaváže uznat a respektovat samostatnost dílčích církví a své magisteriální autority bude užívat pouze způsobem, jakým svá rozhodnutí učiní všeobecný koncil celé církve...“¹⁹⁸

Návrh je rovněž zvláštní v tom, že nezahrnuje nová společenství, ale počítá pouze s velkými a etablovanými církvemi. Rahner přímo píše:

„...menší svazy církví nebo sekty, i když by vyjádřily zásadní vůli k jednotě. Tato menší církevní společenství by do vyčištěné krajiny církve v jednotě a rozdílnosti... nezapadala, protože jsou přec příliš malá, protože by přinesla jen málo substance křesťanské zkušenosti a křesťanského života...“¹⁹⁹

3.5.1.3 Cullmannova teze

Podle této teze sjednocení by byla zachována suverenita jednotlivých církví a jedná se proto zatím o nejliberálnější model budoucí jednoty. Té je zde dosaženo pneumatologicky a charismaticky, což má v praxi znamenat, že církve jednotlivých konfesí tvoří obraz těla. Jednotlivým tradicím jsou dány specifické dary a specifické údy, a teprve v jejich harmonickém spojení skrze Ducha svatého může vzniknout jednota v rozdílnosti. Ovšem i tato představa nepostrádá instituční rámec. Cullmann sice velmi opatrnými slovy, avšak přece, vidí spojení církví „prostřednictvím petrského úřadu...“, který je zbaven dogmat.²⁰⁰

¹⁹⁷ FILIPI, P. *Církev a církve*, s. 165.

¹⁹⁸ Tamtéž, s. 166.

¹⁹⁹ Tamtéž, s. 168.

²⁰⁰ Tamtéž, s. 168-169.

3.5.1.4 Konciliární společenství

Model konciliárního společenství má své kořeny v návrhu Světové Rady Církví z roku 1968-1975 a vychází z konceptu významného teologa Dittricha Bonhoeffera, založeného na principu „eucharistického společenství“.²⁰¹ Filipi uvádí:

„Nepřeslechnutelně se tato Bonhoefferova formulace ozývá ve vystoupení německého fyzika C. F. von Weizsackera v r. 1985: »Na ekumenickém koncilu, svolaném za mír, musí křesťanské církve ve společné odpovědnosti říci takové slovo, že je svět nebude moci přehlédnout.« Myšlenka si záhy získala stoupence v nejrůznějších částech světa.. Výraz »koncil« byl opuštěn a nahrazen označením »konciliární proces«; tím byla myšlenka otevřena i katolickému a pravoslavnému pojetí, jež chápe »koncil« specifickým způsobem, ale zároveň byla zdůrazněna závaznost a autoritativnost celého projektu, který si již dříve (1983) získal podporu valného shromáždění SRC ve Vancouveru; tam se hovoří o vzájemném závazku (covenant) církví. Také tématický rozsah projektu byl rozšířen - vedle otázky míru do něj vstoupila i otázka spravedlnosti a životního prostředí.“²⁰²

Tento model je v současné době prosazován ze strany evropských církví. Jedním z důležitých pilířů, který má směřovat ke konciliárnímu společenství, je Ekumenická Charta, v rámci níž se společně církve mimo jiné zavazují ke slavení společné eucharistie. Právě tento bod byl určující v tom, že se některé církve v ČR rozhodly tuto iniciativu nepodpořit.²⁰³ Kritici upozorňují na skutečnost, že eucharistie je katolický pojem, který není z hlediska kanonického práva slučitelný s protestantskou Večeří Páně.

Je ovšem nutné zdůraznit, že závaznost a autoritativnost celého projektu vychází vstříc pojetí víry z hlediska katolického práva:

„Křesťané, vědomi si vlastní odpovědnosti, jsou povinni přijmout křesťanskou poslušnost, co pastýři, zastupující Krista, prohlásí jako učitelé víry nebo ustanoví jako představení církve“ (kán. 212 § 1 CIC). „Všichni věřící jsou povinni zachovávat ustanovení a rozhodnutí, které vydávají zákonní představení církve, aby předložili nauku nebo odmítli mylné názory; zvláště když je vydává papež nebo sbor biskupů“ (kán. 754 CIC).²⁰⁴

Bíba, který se celému problému věnoval z hlediska kanonického práva, k tomu uvádí:

„V kontrastu s tím je protestantské pojetí autority Písma, vyjádřené v zásadě Sola Scriptura. Tento závazek však není jen ryzím odrazem katolického učení o závaznosti prohlášení církevních autorit, které je zcela v rozporu s protestantským pojetím autority

²⁰¹ Podobná snaha o eucharistické společenství se na katolické straně objevila těsně po II Vatikánském koncilu, kdy papež Jan XXIII žádal Ducha svatého o přímlovu Marie za shromáždění církve pod petrský úřad římského biskupa.

²⁰² FILIPI, P. *Církev a církve*, s. 163-164.

²⁰³ Sem patří čtyři denominace: AC, BJB, SCEAV a JB.

²⁰⁴ *Charta Oecumenica: Kritická reflexe se zřetelem ke katolickému dogmatu.*

Písma. Pro členy církvi přináší nebezpečí spočívající v tom, že pro členy církvi by měly mít závaznost výsledky »dialogu« mezi představiteli katolické církve a protestantů. ²⁰⁵

3.6 Ekumenické cíle Kurzů Alfa

3.6.1.1 Vytvoření viditelné sítě Alfa sborů

Jestliže jsme si vědomi cílů ekumenického hnutí, jehož protagonisté, včetně katolických teologů, se podílejí na vytváření věroučných materiálů používaných na Kurzech Alfa nebo alespoň Kurzy Alfa podporují, můžeme i snáze pochopit terminologii ekumenických výrazů jako „viditelná jednota“, kterými jsou tyto materiály citelně prostoupeny. Podívejme se nyní v celém výše zmíněném kontextu na vizi, kterou vytvořili pracovníci Alfa International, a která byla rozeslána českým církvím při snaze zapojit sbory do Kurzů Alfa²⁰⁶.

„Z mezinárodních konferencí Alfy, které jsme navštívili, jsme si odnesli vizi i pro Českou republiku, zvláště pak pro hlavní město Prahu... Světový trend je sjednocovat skrze Alfu farnosti (sbory) a denominace »v jeden hlas církve« v rámci města, později národa. Jen tak lidé mohou uvídnět církev silnou, srozumitelnou a aktuální... Naše delegace, povzbuzena tímto trendem, se připojila k velké světové vizi, kterou mají pracovníci Alpha International (asi 80 stálých zaměstnanců)...“ ²⁰⁷

Ekumenické snahy o vytvoření „viditelné jednoty“ pak mají i logickou návaznost v jednotlivých krocích.

„V některých zemích, kde hustota Kurzů dosahuje vyšších čísel, volně vzniká mohutná národní iniciativa, tzv. »pozvání národa na večeri«, podporovaná všemi denominacemi, které se sjednocují v jeden hlas - společně se modlí a akci připravují. Jde o jakési jednorázové zviditelnění a otevření církve lidem kolem nás, takový »den otevřených dveří.« Cíle pražské kanceláře jsou: vytvoření kvalitní celoplošné sítě několika desítek až stovek Kurzů Alfa v Praze a okolí, zviditelnění této naddenominační sítě (vlastně již celé obecné církve) široké veřejnosti, souběžné propojování Alfy se všemi dalšími církevními aktivitami a službami. Myslím, že koordinace, kvalita, vyšší začlenění kurzů a jednota mezi jejími vedoucími je nezbytným předpokladem k získání města Prahy pro Krista.“ ²⁰⁸

Povšimněme si zde dvou důrazů, a to „viditelnosti“ církevní jednoty a důrazu na jednotu jako podmínku úspěšné christianizace národů. V Kurzech Alfa se tak promítá katolické pojetí jednoty,

²⁰⁵ Tamtéž.

²⁰⁶ „Letos v červnu jsme byli já, moje žena, pastor Miloš Poborský, pastor Michal Vaněk a kněz Josef Ptáček na mezinárodní konferenci Kurzů Alfa Kurzů Alfa v Londýně, ve sboru Holy Trinity Brompton, kde Alfa asi před deseti lety vznikla...“ In JANDA, Regionální kancelář pro Kurzy Alfa v Praze. 31. října, 2002.

²⁰⁷ Tamtéž.

²⁰⁸ Tamtéž.

charismatické pojetí jednoty a pojetí jednoty předkládané Světovou radou církví, které jsou v těchto dvou stěžejních bodech prakticky identické.

3.6.1.2 Jednota katolíků a protestantů

Vzájemná spolupráce mezi nejvyššími představiteli katolické církve a protagonisty Kurzů Alfa pak oficiálně probíhá i na osobní rovině.

Nicky Gumbel je přesvědčen, že nejednota křesťanů mezi jednotlivými církvemi znemožní zasáhnout lidi, kteří jsou nezařazení do církve. Pro své ekumenické snahy se v roce 1994 setkal i s papežem Janem Pavlem II. a s Josefem Ratzingerem v době, kdy byl ještě kardinálem. Rovněž v kanadském Quebecu navštívil prominentní skupinou 250 katolických kněží včetně pomocného biskupa Gilles Lemaye, který ve své diecézi začal s Kurzy Alfa.

Na setkání s 6 000 vedoucími Alfy v Otawě Gumbel zdůraznil pneumatologický princip jednoty, rozvíjený v rámci charismatického hnutí, když přítomným sdělil, že „toho, co nás rozděluje je méně než toho, co nás spojuje, protože Duch svatý překonává denominační bariéry.“²⁰⁹ V roce 1997 byl Gumbel dokonce pozván jako řečník na římskokatolické audienci na setkání arcibiskupů pěti evropských měst v Budapešti, kde bylo 1 500 delegátů včetně kardinálů, a kde měl vůbec jako jediný nekatolík zásadní projev na Mezinárodním kongresu o nové evangelizaci.²¹⁰

Ekumenismus se projevil i v praktické tvorbě materiálů, které jsou používány na Kurzech Alfa. Papežský kazatel P. Raniero Cantalamessa a zповědník papeže Jana Pavla II., který se podílel na jejich tvorbě, prohlásil, že kurzy jsou „návratem k základům křesťanské víry“²¹¹ a jsou proto v nezměněné formě používány katolíky i protestanty. V propagačních materiálech se proto zdůrazňuje fakt, že je to poprvé, kdy se katolíci a protestanti spojili v pořádání společné akce takového rozsahu a za použití identických materiálů.

„Na Alfě je výjimečný i rozsah zapojení jednotlivých církví. Alfa úspěšně probíhá nejen v naprosto odlišných kulturách, ale i církvích. V dějinách církve je to snad vůbec poprvé, kdy se všechny hlavní proudy, ať už katolíci či protestanti, sjednotily na tak rozsáhlém projektu, užívající materiály se stejným obsahem a formou. Jak je to možné? Zaměřili se na to podstatné a základní.“²¹²

Pro všechny katolické teology, kteří se podílejí na přípravě materiálů používaných na Kurzech Alfa, včetně nejvyšších představitelů katolické církve, kteří Kurzy Alfa doporučují, jsou závazné závěry II. Vatikánského koncilu. Ten vytkl ekumenismus jako cestu k dosažení „viditelné jednoty“, která se má uskutečnit plným začleněním „odloučených křesťanů“ do Katolické církve. Zároveň je

²⁰⁹ GYAPONG, D. Alpha course unites, Evangelization movement included RC's.

²¹⁰ Nicky Gumbel speaks at Catholic Congress.

²¹¹ PTÁČEK, J. Kurzy Alfa v katolické církvi.

²¹² JANDA, T. Regionální kancelář pro Kurzy Alfa v Praze, 15. září 2002.

pro všechny římské katolíky závazný CIC, který nařizuje Apoštolskému stolci a biskupům podporu ekumenismu, jehož cílem je obnovení jednoty mezi všemi křesťany. Tato jednota je definována týmiž závěry II. Vatikánského koncilu.

Na textech, které se používají v souvislosti s Kurzy Alfa, spolupracují katoličtí teologové jako papežský kazatel P. Raniero Cantalamessa²¹³ a kurzy mají doporučení papeže Jana Pavla II. Mezi jejich významné protagonisty patří i kardinál Kasper, který je přímo zodpovědný za uskutečňování jednoty křesťanů.

²¹³ PTÁČEK, J. *Kurzy Alfa v katolické církvi*.

4 Teologie Kurzů Alfa

S ohledem na historické pozadí a teologické směřování kurzů lze konstatovat, že jejich teologie je fakticky charismatická. A to včetně důrazů na jednotu církve, duchovních darů jako jsou uzdravování a glosolálie, akcentů na činnost satana a chápání naplnění Duchem svatým. Tyto důrazy, spojené s vytvářením viditelné jednoty církve, rovněž vycházejí vstříc cílům světového ekumenického hnutí a záměrům katolické církve.

4.1 Christologie

Prakticky každá christologie se projeví i v soteriologii, neboť obě disciplíny spolu úzce souvisí a vzájemně se ovlivňují. Ostatně celá historie dogmatu, včetně starých ekumenických koncilů a jejich věroučných bouří, dokazuje, že si teologové v rámci novozákonních dějin spásy uvědomovali, že bez jasně definovaných, i když mnohdy širěji podaných rámců christologie, není možné vystihnout podstatu a tajemství spásy. Proto snad veškeré heterodoxní směry se více či méně projevují v neortodoxním chápání osoby a úlohy Krista.

4.1.1.1 Ortodoxní stanovisko

Na první pohled se zdá, že učení o Kristu a jeho dějinné úloze v křesťanské spáse, prezentované na Kurzech Alfa, vychází ze základů, které jsou akceptovány snad všemi křesťanskými konfesemi. Ve stěžejní knize „Otazníky života“ se totiž setkáváme s kapitolami ohledně Krista, s jejichž závěry se zřejmě bez problémů mohou ztotožnit všechny historické i současné církve. Svědčí o tom i pochvalná, i když často pouze jednovětá doporučení některých světově respektovaných teologů, uvedená v úvodu knihy.

Více o christologii se ale dozvídáme z Gumbelovy monografie „Proč Ježíš?“ a z rozšířené verze „Proč Vánoce?“, která tvoří součást literatury prezentované na Kurzech Alfa. Gumbel zde načrtává typický aspekt teologie, který je zastáván většinou charismatických skupin. Jde o učení o Kristově „duchovní smrti“, která podle nich byla součástí jeho utrpení zástupné oběti při vykoupení člověka. V této kapitole se proto budeme zabývat právě těmito aspekty, které jsou dále rozvedeny i v doporučených materiálech na Kurzech Alfa.

4.1.1.2 Kristova duchovní smrt

Zastánci učení o Kristově duchovní smrti obvykle věří, že Kristus „duchovně zemřel“ v důsledku oddělení od Boha na kříži a následné sestoupení Krista do pekel pak chápou jako Kristovo utrpení

doprovázející jeho „duchovní smrt“²¹⁴, případně boj se satanem.²¹⁵ Protagonista hnutí Víry Copeland popisuje „Kristova muka“ v pekle jako přijetí přirozenosti satana a smrti.²¹⁶

Gumbel takto vyhraněnou christologii nepopisuje, nicméně i on s „duchovní smrtí“ Krista počítá: „...šlo o něco horšího než o fyzickou a duševní bolest. Šlo o duchovní muka způsobená odloučením od Boha, když nesl všechny naše hříchy“²¹⁷, uvádí. Zde sice duchovní smrt přímo nezmiňuje a jeho chápání není až tak ojedinělé, nicméně v naznačeném směru pokračuje:

„Důsledkem našich skutků je duchovní smrt – věčné odloučení od Boha. Tento trest si zasloužíme všichni. Na kříži Ježíš nesl tento trest místo nás, aby nám bylo úplně odpuštěno a aby mohla být odstraněna naše vina.“²¹⁸

Tím se ovšem, pokud neztotožňuje, pak bezděčně přibližuje učení o Ježíšově duchovní smrti, i když ne v její vyhraněné formě. Pokud zalistujeme v dalších knihách doporučených na Alfě, které se dílu vykoupení věnují, pak pod tématem „Proč Ježíš zemřel?“²¹⁹ se hned na prvním místě setkáme s knížkou Tomáše Dittricha „Ze smrti do života“. Zde je Gumbel explicitně nezmíněné Kristovo pekelné utrpení znázorněno plasticky. Dittrich zde uvádí, že Ježíš vstoupil do pekel jako odsouzenec, oddělený od Boha:

„Zvíře, které bylo vyhnáno na bezvodou, úmornou pustinu k Azazelovi, bylo živým prorockým vyjádřením toho, že Ježíš náš hřích ponese se všemi jeho hroznými důsledky, včetně pobytu na místech věčného trápení. Ježíš do míst věčného zahynutí nevstoupil jako vítěz, ale jako odsouzenec. Tento hrozný stav ukončil svým nekompromisním zásahem teprve Bůh - tím, že svého Syna vzkřísil z mrtvých.“²²⁰

Dittrich přitom zjevně vychází z díla charismatického filosofa Dereka Prince²²¹, který tuto teorii zmínil ve svých „Základech“, a které byly jako samizdat v období socialismu rozšířeny v letničních a charismatických sborech. Dále ji pak Prince rozvinul ve své, v ČR rovněž samizdatové studii, „Dílo kříže“. Byl to on, který mezi české charismatiky přišel s analogií Krista a kozla Azazela, který byl při slavnosti smíření vyhnán na poušť. Prince zde, v podobě předobrazu, naznačuje i Kristovo možné „poskvrnění“:

²¹⁴ Toto učení je zastáváno zejména v charismatickém hnutí. Zde je Kristovo zvolání na kříži „Bože můj, Bože můj, proč jsi mne opustil“, chápáno jako duchovní oddělení od Boha a tedy i „duchovní smrt.“

²¹⁵ O boji se Satanem v pekle pak explicitně mluví učitelé tzv. hnutí Víry, extrémní větve charismatického hnutí jako Essek Kenyon, Kenneth Hagin, Fred Price, Ulf Ekman a další... Více o tom například BUBAN, M. Kenyonových pět T.

²¹⁶ Tuto teorii rozvádí další učitel hnutí Víry Kenneth Copeland: „Sestoupil do pekla jako smrtelný člověk... Dovolil ďáblu aby jej vlekl do pekelných hlubin... Podřídil sebe samého smrti. Z vlastního rozhodnutí se podřídil Satanově vládě.“ COPELAND, K. Cena za to všechno.

²¹⁷ GUMBEL, N. *Proč Vánoce*, s. 11.

²¹⁸ Tamtéž, s. 13.

²¹⁹ *Příručka administrátora kurzu*, s. 56.

²²⁰ DITTRICH, T. *Ze smrti do života*, s. 25-26.

²²¹ Tento materiál použil Tomáš Dittrich při obhajobě své knížky „Ze smrti do života“ resp. svého soteriologického konceptu Krista trpícího v záhrobí, když sbor AC v Brně – právě pro tuto konstrukci - odmítl distribuovat jeho knížku.

„Ten druhý kozel – psanec, Azazel, byl odveden do pustiny, na pustá neobydlená místa člověkem, který jej tam zanechal a opustil... Opuštěný, v suché a neplodné pustině, potuluje se sem a tam a nakonec umírá zmořen hladem a žízní, sám, naprosto opuštěný. V předpisech také bylo, že člověk, který toho kozla vyvedl na poušť, se nemohl vrátit do tábora dříve, než se celý umyl a převlékl. To vypovídá o hrozném poskvrnění. Mám za to, že oba tito kozlové byli předobrazem Ježíšových utrpení.“²²²

Prince dále píše, že duchovní smrt předcházela smrti tělesné, což koresponduje i s chápáním Gumbela.

„Když se - On, bezhříšný, stal na kříži hříchem, vytrpěl duchovní smrt: byl odříznut od Božího života. Potom zemřel tělesně. A pak prošel oddělením od přítomnosti všemohoucího Boha, a to bylo největší utrpení ze všeho. Existuje žalm, který popisuje Ježíšovo utrpení mezi smrtí a vzkříšením...je z nejzazší a nejspodnější jámy, z největší temnosti, kterou Ježíšova duše vytrpěla.“²²³

Své učení Prince blíže specifikuje tím, že Kristovu smrt na kříži bylo třeba ještě dovršit Kristovým utrpením v pekle:

„Z »ráje« Kristus pokračoval dolů do oblasti »šeólu« vyhrazené pro duchy bezbožných. Zřejmě jeho sestup na toto místo muk byl nutný k dovršení díla smíření za lidské duchy, protože musel vytrpět nejen tělesné, ale také duchovní důsledky hříchu.“²²⁴

Derek Prince stál i u zrodu skupinkového (Pastýřského hnutí) a jako jeden z prvních napsal obhajobu Torontské zkušenosti. Jedna z jeho knih, věnovaná démonologii, je pak doporučována ke studiu na Kurzech Alfa.²²⁵ Kdo by chtěl proto prozkoumat učení charismatického hnutí zejména v ČR a porozumět mu, musí se seznámit s učení Dereka Prince, jehož vliv je dodnes mezi stoupenci hnutí naprosto zásadní.

Spekulace o stavu Krista mezi křížem a trůnem byly rozvíjeny již v prvních stoletích církevních dějin. Podle apokryfu „Nanebevzetí Izaiášovo“ Kristus před svým zmrtvýchvstáním a nanebevstoupením oloupil anděla smrti a ten se mu posléze klaněl. Pozdější Nikodémovo evangelium podává celé vyprávění o Kristově sestoupení do pekel, kde Mesiáš poráží satana a vysvobozuje starozákonní svaté. V době mezi 4. a 6. stol. se článek „sestoupil do pekel“ začleňuje do vyznání víry. Podle katolických interpretací vyjadřuje článek pravdu, že Kristova smrt měla spásný význam i pro ty, kdo zemřeli před ním.²²⁶

²²² PRINCE, D. *Dílo kříže*.

²²³ Tamtéž.

²²⁴ PRINCE, D. *Základy*, kniha VI., s. 21.

²²⁵ Jedná se o knihu: PRINCE, D. *Požehnání nebo kletba, vyber si!*

²²⁶ *První list svatého Petra*.

Určité paralely můžeme vidět i dnes v katolické dogmatice, která je učení charismatického hnutí v určitých aspektech velice blízká a která je v dostatečné míře přítomna i v materiálech, probíraných v rámci Kurzů Alfa. Časopis katolických charismatiků Effatha deklaruje nedostatečnost pouhého nesení našich hříchů a bolestí na kříži, když uvádí:

„Nejde o vstup do pekla - místa zavržení, ale o sestoupení do »říše zemřelých« (Řím 10,7), biblického šeu. Ježíš skutečně zemřel, zakusil stav smrti až do největší hloubky. Božimu Synu nestačilo, že se stal jedním z nás a žil náš život se vším, co k němu patří. Nestačilo, že na sebe vzal naše bolesti a naše nemoci, že nesl naše hříchy (srv. Iz 53). Ježíš se k nám sklání stále níž, aby ukázal, kam až je Bůh ochoten ve své lásce k nám zajít. Nechce se na naše utrpení dívat jen zvenčí. Touží na vlastní kůži prožít naši bídu až do dna, abychom mu dovedli důvěřovat jako někomu, kdo nám rozumí, kdo ví, co prožíváme, protože to sám zakusil. Jeho solidarita s námi jde až do konce, abychom měli jistotu, že je nám nablízku i v temnotě hrobu.“²²⁷

V reformaci, zejména německé, došlo k výraznému odklonu od tohoto konceptu. Luther sice Apoštolské krédo, resp. stat' „sestoupil do pekel“ nepopírá, ale vidí v ní, na základě 1. Petrova listu, Kristův triumf, kdy Ježíš jako vítěz sestupuje do podsvětí vyhlásit evangelium duchům v žaláři. Naproti tomu švýcarská reformace v čele s Kalvínem zde vidí Kristovo ponížení,²²⁸ ovšem zásadně odmítá připsat Kristovu sestoupení do pekel spásonosný význam a takovouto exegezi Petrova listu odmítá. Reformovaný výklad Heidelberského katechismu k tomu uvádí:

„Ta odpověď jest milostná, potěšitelná; než ten článek »sstoupil do pekla«, podle něhož se za to mělo: »Kristus an v hrobě ležel, že do pekla sstoupil, že se těm, kteřížto tam vězeli, jakožto vítěz ukázal a mnohé z něho ssebou vyvedl:« – pochází z převráceného výkladu slova »žalář«“, v I. Petr 3,19: »Skrze něhož těm, kteříž jsou v žaláři, duchům přišed, kázal,« – a slov v kap. 4,6: »i mrtvým kázáno evangelium« – Odtud i blud o očistci a předpekli, kterýž velmi starý jest. Neboť církev světská, která později římskou sloula a jméno katolické si dala, počala již za časů apoštolských za pravou církev se vyhlašovati a své bludy rozšiřovati a nalézala také mnohem více víry, než učení apoštolské... Avšak mrtvým kázáno jest evangelium za živobyti jejich v těle; a »žalář« je lhůta třikrát čtyřicet roků, kterouž Bůh za časů Noé k těmto neposlušným dal, aby se obrátili. Kristus duchovně v Noé a skrze Noé k těmto neposlušným přišel i kázal jim v Noé pokání a obrácení; a lidé, jimž Kristus tedy skrze Noé kázal, jmenují se »duchové« v tom smyslu, jak Jan píše: Zkušujte duchů, jsou-li z Boha.“²²⁹

²²⁷ SEMELA, P. Sestoupil do pekel.

²²⁸ LOCHMAN, J. M. Krédo: základy ekumenické dogmatiky. s. 154-155.

²²⁹ KOHLBRÜG, H. F. Vysvětlující a utvrzující otázky ku katechismu heidelberskému. s. 85

Nakonec však ani tento katechismus realitu Kristova sestoupení do pekel nepopírá a navazuje tak na tradici církevních otců a apologetů, jako byli Polykarpos, Ireneus, Tertulián, Ignác a další²³⁰

4.1.1.3 Teorie výkupného

Při bližším zkoumání soteriologických interpretací spojených s Kristovou „duchovní smrtí“ si McConnell povšiml, že charismatické hnutí rozvíjí teorii Kristovy duchovní smrti a jeho následného sestoupení do pekel na základě tzv. „teorie výkupného.“²³¹ Tato teorie hlásá, že výkupné za člověka bylo zaplacené satanu s charismatickou vsuvkou, že Ježíš byl trápen v pekle jako satanova oběť vydaná mu Bohem. Pecota popisuje doktrínu výkupného následovně:

„Tato teorie, která zdůrazňuje Kristovo vítězství nad satanem, se někdy nazývá teorie výkupného ďáblu nebo teorie dramatická. Kvůli svému hříchu jsme se dostali pod satanovu nadvládu. Protože Bůh nás však miluje, nabídl ďáblu svého Syna jako výkupné za osvobození. Zlý na směnu rád přistoupil, ovšem netušil, že Krista v záhrobí neudrží a zmrtvýchvstáním přišel jak o výkupné, tak o své někdejší zajatce.“²³²

Podle Berkhofa s touto teorií poprvé vystoupil řecký teolog Origenes a ve svém Velkém katechismu ji rozvinul Řehoř z Nyssy. Z latinských otců ji převzal Ambrož Milánský. Naproti tomu Řehoř Naziánský tyto spekulace razantně a s despektem odmítal stejně jako Jan Zlatoústý a Cyril Alexandrijský a později Anselm a Abelárd. Reformace pak jednoznačně přisoudila Kristovu smrt jako oběť Bohu.²³³

Pecota naznačuje, že zaplacení satanu by ve skutečnosti znamenalo, že se Bůh „de facto“ dopustil podvodu.²³⁴ Taktéž je nutné si povšimnout, že Bůh musel počítat i s tím, že satan tento „podvod“ neprohlédne a zřejmě tedy i nepochopí opakovaná Kristova slova, ve kterých Ježíš zdůrazňoval své poslání právě ve své smrti a ukřižování (Mt 17,9 nebo L 18,33). Zastánci této teorie argument o „podvodu“ z Boží strany ospravedlňují faktem, že ten, kdo se dopouštěl lsti, tedy satan, byl sám po právu obelstěn. Zároveň tvrdí, že nenávisť satana ke Kristu ho oslepila natolik, že nechápal pravou podstatu vykoupení. Podobně uvažuje i Dittrich, který tuto myšlenku ve své knize obhajuje:

„Satan se tak svým jednáním podílel na uskutečnění Božího plánu své vlastní porážky. Bez této bezděčné „spolupráce“ by se záchrana člověka uskutečnit nemohla, stejně jako ďábel k tomu, aby ovládl svět, potřeboval naše přispění, náš hřích. Skutečně: budoucnost

²³⁰ KELLY, J. N. D. *Altrichliche Glaubensbekenntniss, Geschichte und Theologie*, Göttingen 1972. s. 373 In LOCHAN, J.M. Krédo. s. 153.

²³¹ MCCONNELL, D. R. *Jiné evangelium*, 117-130.

²³² PECOTA, D. In HORTON, S. (Ed.) *Systematická teologie*, s. 352.

²³³ BERKHOF, L. *Dějiny dogmatu*, s. 134-157.

²³⁴ PECOTA, D. In HORTON, S. (Ed.) *Systematická teologie*, s. 352.

*lidského pokolení závisela nejen na Boží lásce, ale také na tom, zda se satan zmýlí – zda udělá chybu.*²³⁵

Naproti tomu McConnell zde vědomě výkupné teorii odporuje. Nekritizuje jen skutečnost údajného posmrtného trápení Krista, ale napadá samotnou podstatu, ze které tato teorie vychází. A to, že lidstvo patří satanu právem, a tudíž, že muselo být výkupné za člověka zaplacené právě jemu:

*„Doktrína vykoupení musí vždy směřovat k tomu, že Kristova smrt je obětí Bohu. Stranou, která má být vykoupením usmířena, je spravedlivý a svatý Bůh, nikoliv satan. Pavel říká efezským, že Kristus miloval nás a vydal sebe samého za nás, dar a obět' Bohu a vůni rozkošnou... Výkupné Krista jako prostředníka platilo Bohu, nikoliv satanu.*²³⁶

Máme-li si o této věci učinit nějaký úsudek, je třeba vzít v úvahu, že někteří zastánci teorie výkupného, jako Řehoř z Nyssy nebo Ambrož Milánský, jsou považováni za sloupy ortodoxie. Ovšem i oni byli většinou svých současníků právě v této věci odmítnuti a ani oni nikde neuváděli, že by Boží Syn „duchovně zemřel“. Toto učení odmítá rovněž většina evangelikálů, z jejichž řad se Kurzy Alfa těší největší podpoře a zaštitění, ať už ve formě „Kristova utrpení v pekle“ nebo ve formě učení o „duchovní smrti“ Krista. Patří sem rozsáhlá teologická studie absolventa Oral Roberts Univerzity Roberta Daniele McConnella, která vyšla v češtině pod názvem „Jiné evangelium“ nebo studie děkana korejské teologické univerzity Johna Stetze, která rovněž vyšla v češtině pod názvem „Svrablavé uši“. Toto učení bylo odmítnuto na Evropské letniční konferenci v Helsinkách jako hereze.²³⁷

²³⁵ DITTRICH, T. *Ze smrti do života*, s. 27.

²³⁶ MCCONNELL, D. R. *Jiné evangelium*, s. 125.

²³⁷ ANTTURI, K. *Referát na téma „hnutí Víry*.

4.2 Soteriologie

Při svém popisu spásy vychází Gumbel z pravověrných pozic, když tvrdí, že spásu lze obdržet pouze skrze Kristovu oběť. Cituje přitom verše Jan 4,16 a Sk 4,12, ale zároveň si ovšem logicky klade otázky, co bude s příslušníky jiných náboženství a s těmi, kteří o Kristu nikdy neslyšeli. V otázce ostatních náboženství připouští, že v nich lze nalézt „dílič pravdy“, a to skrze univerzální stvořitelské dílo pozorované v přírodě a skrze svědomí a touhu po věčnosti v lidském srdci. Gumbel proto, citací indického misionáře Lesslie Newbigina, vyslovuje originální postřeh, že konvertité z jiných náboženství směrem ke křesťanství mají silné přesvědčení, „že s nimi v dobách jejich předkřesťanských zápasů jednal živý a pravý Bůh.“²³⁸ Tento postřeh můžeme vidět jako koherentní se závěry II. Vatikánského koncilu.²³⁹

4.2.1.1 Spasení v Kristu a jiná náboženství

Co se týká těch, kteří nikdy o Kristu neslyšeli, Gumbel věří, že – podobně jako věřící ze Starého Zákona – mohou být i oni zachráněni milostí skrze víru: „... je důležité připomenout, že je možné být zachráněn milostí skrze víru, i když někdo o Ježíši neslyšel. „Uvěřil Abraham a bylo mu to počítáno za spravedlnost (Římanům 4,3).“²⁴⁰

O tom, že nejde jen o starozákonní věřící, ale o současníky, Gumbel píše dále:

„Stejně bude vírou ospravedlněn člověk, který žil v době Ježíše nebo po něm, a to dokonce i tehdy, jestliže o něm neslyšel. V podobenství o farizeovi a celníkovi nám Ježíš říká, že celník, který prohlásil: »Bože, slituj se nade mnou hříšným!« odešel domů ospravedlněn před Bohem (Lukáš 18,9-14). Totéž zcela určitě platí o každém, kdo neslyšel o Ježíši, ale udělal totéž, co celník.“²⁴¹

Pro ospravedlnění této doktríny cituje Gumbel anglikánského teologa Johna Stotta, který věří, že bude mnohem více lidí zachráněno, než zavrženo. Jako biblický text Stottovi slouží verš z 1.M 22,7, kde se uvádí, že Abrahamových potomků bude jako písku na mořském břehu.

„Stejným směrem se zdá mířit Pavel, když nás ujišťuje, že bude mnohem více lidí zachráněno, než zavrženo, neboť Kristovo dílo bude v působení spásy úspěšnější než

²³⁸ GUMBEL, N. *Ožehavé otázky*, s. 26.

²³⁹ II. vatikánský koncil, deklarace *Nostra aetate*, 2; srov. II. vatikánský koncil, dekret *Ad gentes*, 9 – kde se mluví o prvcích dobra přítomných „v jednotlivých obyčejích a kulturách národů“; věroučná konstituce *Lumen gentium*, 16 – zde se zmiňují prvky dobra a pravdy přítomné mezi nekřesťany, je možné považovat za přípravu k přijetí evangelia.

²⁴⁰ GUMBEL, N. *Ožehavé otázky*, s. 26.

²⁴¹ Tamtéž, s. 28.

Adamovo dílo zkázy, a také proto, že se Boží milost v přinášení života »mnohem více rozhojní« než Adamovým přestoupením v působení smrti. ²⁴²

Gumbel si pak klade řečnickou otázku, má-li tedy cenu zvěstovat evangelium, jestliže je možné obdržet spásu i bez explicitní víry v Krista. Nalézá dva důvody, proč tak činit: Je v sázce sláva Ježíše Krista a je zde Kristův misijní příkaz.

Z hlediska současné i historické, zejména novověké plurality teologie se dnes Gumbelův pohled nejeví nikterak výlučný. Určitého vnitřního pnutí si můžeme povšimnout v tom, že Kurzy Alfa jsou zaštitěny Evangelikální aliancí a pořádány charismatickou Křesťanskou misijní společností, které – alespoň ohledně soteriologie – zastávaly exkluzivní pohled ve smyslu spásy v Kristu. Jinými slovy zde existuje – skrze souhlas s učením Kurzů Alfa - posun v pohledu na spásu člověka, který podle Gumbela může být i dnes zachráněn i bez vědomé víry v historického Krista, na základě principu víry, který zajistil spásu osob v době starozákonní resp. v době první smlouvy.

4.2.1.2 Evangelikální pohled

To však odporuje řadě symbolů, které jsou mezi evangelikály široce sdíleny. Jedním z nich je Lausanské prohlášení, ke kterému se Evangelikální aliance vědomě hlásí. Tento neo-konzervativní symbol, který se v podstatě navrácí k historickému chápání evangelia před vznikem historicko-kritické metody a vznikem liberalismu resp. modernismu²⁴³, nejenže odmítá možnost spásy bez vědomé víry v historického Krista v současném věku, ale rovněž odmítá myšlenku, že by Kristus, byť nepřímě, působil v rámci jiných náboženství.

Ačkoliv Gumbel spásu prostřednictvím nekřesťanských náboženství nezastává, naznačuje, že příslušníci jiných náboženství po své konverzi ve svém životě rozpoznávali během svého členství v dřívějším náboženském systému Boží působení a dále se shoduje s katolickou dogmatikou, že jiná náboženství obsahují „prvky pravdy“. Rovněž zmiňuje možnost spásy milostí skrze víru i u toho, kdo o Ježíši neslyšel.

Ponechme nyní relevanci těchto výpovědí bez jasné odpovědi, neboť pohledy jednotlivých křesťanských konfesí se zde rozcházejí, ale pouze ji srovnáme s Lausanským krédem:

„Uvědomujeme si, že každý člověk má určité poznání Boha skrze obecné Boží zjevení ve stvoření. Odmítáme však myšlenku, že toto poznání může spasit, protože lidé potlačují pravdu svou bezbožností. Jako nesrovnávající se s Kristem a evangeliem odmítáme též jakoukoli podobu synkretismu (slučování protikladných náboženských směrů) a dialogy, z kterých by vyplývalo, že Kristus mluví stejným způsobem skrze všechna náboženství a ideologie... Mluvit o Ježíši Kristu jako o »Spasiteli světa« neznamená, že každý člověk bude

²⁴² Tamtéž.

²⁴³ HOŠEK, P. Kdo jsou evangelikálové?

*v konečném důsledku spasen, ani že všechna náboženství nabízejí spasení v Kristu. Znamená to však vyhlášení Boží lásky k světu hříšníků a výzvu pro všechny lidi, aby mu jako Spasiteli a Pánu odpověděli osobním odevzdáním se v pokání a ve víře. Ježíš Kristus je vyvýšen nad všechna jména; toužebně očekáváme den, kdy před ním poklekne každé koleno a každý jazyk vyzná, že je Pán.*²⁴⁴

Taktéž Evangelikální aliance ve svém vlastním vyznání víry uvádí jako podstatu spásy „zástupnou oběť vtěleného Božího Syna jako jediný a dostačující základ vykoupení z viny a z moci hříchu a jeho věčných následků“ a „ospravedlnění hříšníka pouze Boží milostí, prostřednictvím víry v Krista ukřižovaného a vzkříšeného z mrtvých.“²⁴⁵

V každém případě je učení obsažené v Kurzech Alfa posunem a vstřícným krokem směrem od evangelikálního konservatismu k pohledům katolického modernismu a protestantského liberalismu. To může být jedněmi chápáno pozitivně, zatímco druhými kriticky. Přesto se nelze ubránit dojmu, že kurzy jsou v této věci ambivalentní a překrývají i antagonismy, které v jednotlivých konfesích přetrvávají a zakládají de facto i základ pro jejich existenci.

4.3 Pneumatologie

Nahlédneme-li do stěžejních materiálů „Otazníky života“ a „Jak to říci ostatním“, pak krom několika nuancí zde můžeme nalézt fundamentální a z hlediska popisu imanentní Trojice i ortodoxní trinitologii. Z hlediska pohledu trojiční ekonomie, zejména v kapitole „Jak můžeme být naplnění Duchem“²⁴⁶, se ovšem dostáváme na půdu charismatického hnutí, kde se setkáváme s přijetím daru „nového jazyka“ jako výsledku naplnění Duchem svatým, včetně podrobného návodu, jak tento dar obdržet a iniciovat. Taktéž i jiné aspekty, spojené zejména s doporučovanou studijní literaturou k jednotlivým lekcím, stojí za prozkoumání.

4.3.1.1 Konverze a modlitba k Duchu svatému

Jak již bylo předesláno, důraz na osobu a činnost Ducha svatého stojí jak v teoretických základech kurzu, tak v jeho praxi. Dokonce konverze ke křesťanství se zde nestává, jak je obvykle zvykem, skrze vyučování či kázání o osobě Krista, ale právě skrze modlitbu a prožití přítomnosti Ducha svatého. Jeho oslovení a jeho explicitní pozvání na kurz zde podle Gumbela vede k nadpřirozeným projevům, které jsou pokládány za doprovodný jev jeho přítomnosti a sestoupení na účastníky kurzu.

²⁴⁴ Lausanské prohlášení.

²⁴⁵ *Vyznání víry, Stanovy a vyznání víry ČEA.*

²⁴⁶ GUMBEL, N. *Otazníky života*, s. 98-108.

Ulonska si při svém popisu hnutí obnovy všímá, že modlitba k Duchu svatému je často direktivní vzhledem k třetí Božské osobě.²⁴⁷ Tato praxe má svůj původ u několika významných postav charismatického hnutí, jejichž knihy jsou právě na Kurzech Alfa předkládány jako studijní materiál k jednotlivým lekcím. Patří sem Benny Hinn a John Wimber.

Hinn je zároveň považován za otce Torontského požehnání a z jehož žehnajících rukou se rozhořelo probuzení v Argentině, odkud bylo zažehnuto ve Vinici Johna Wimbera a následně v letničním sboru v Pensacole. Ostatně i Sandy Millar se s projevy Torontského požehnání poprvé setkal v kontaktu s argentinskými misionáři.

4.3.1.2 Vliv Johna Wimbera

John Wimber věnoval ve své službě oslovení Ducha trvalé místo. Když Ducha svatého do jeho sboru pozval Lonnie Frisbee a jeho služba vedla extatickým manifestacím, Wimber nejprve váhal. Později však tuto modlitbu běžně řadil například do své služby uzdravování. Na mnohých jeho shromážděních se postavila skupina služebníků, která dostávala „slova poznání“ o chorobách, které se mezi přítomnými nalézají. Wimber poté zval Ducha svatého, aby sestoupil a dotýkal se nemocných.²⁴⁸ Jeho modlitba „Přijď, Duchu svatý“ našla i hudební zpracování.

Wimber často používal modlitbu k Duchu svatému v imperativu. Modlil se tak v několika oblastech, a to obvykle za zmocnění služebníků ke službě – „Duchu svatý, služ svým služebníkům,“ za uzdravení nemocných – „Duchu svatý, přijď ve své uzdravující moci na tohoto člověka“, a za požehnání shromáždění – „Duchu svatý, přijď.“²⁴⁹

4.3.1.3 Vliv Bennyho Hinna

Kapitola 2.2.2. dokumentuje, že stěžejní postavou v genezi Torontského požehnání je Benny Hinn, jehož kniha „Dobré ráno, Duchu svatý“ je i jednou ze dvou knih, které jsou doporučeny v lekci „Co dělá Duch svatý.“ Právě tato kniha, prostřednictvím Freidzona, roznítla probuzení v Argentině, odkud bylo přivezeno do Evropy a do Severní Ameriky. Hinn byl však pro svoji trinitologii obsaženou v knize kritizován a například prezident Christian Research Institute Hank Hanegraaff jej označil za triteistu.²⁵⁰

Hinn v knize, podobně jako Wimber, vidí obrácení se na Ducha svatého jako nezastupitelnou modlitbu v životě křesťana, bez které nelze správně Krista následovat. Píše: „Kdo tedy chce poznat Ježíše, musí se obrátit na Ducha svatého. Ježíš sám to řekl a On věděl, o čem mluví.“²⁵¹ Tvrdí, že

²⁴⁷ ULONSKA, R. *Dopis Radě AC*.

²⁴⁸ MIESEL, R. *John Wimber, General Teachings/Activities*.

²⁴⁹ Tyto modlitby se staly pro Wimbera naprosto typické a obsáhle je popisuje například ve své knize *Uzdravení*, která byla přeložena i do češtiny.

²⁵⁰ Benny Hinn vypovídá.

²⁵¹ HINN, B. *Dobré ráno, Duchu svatý*, s. 64.

do určitých dimenzí duchovního života vůbec není možné vstoupit, aniž by se člověk obrátil přímo k třetí božské osobě.

4.3.1.4 Pozice letničního hnutí

Ačkoliv modlitba k Duchu svatému není v Písmu explicitně obsažena, křesťanská ortodoxie zná doxologii Ducha svatého, která je v trinitární formulaci často obsažena v eulogické modlitbě. Rovněž staré církevní kancionály znají oslavu Ducha, či modlitbu k němu. V Nicejsko-Čaňhradském krédu se přímo vyznává: „Věřím v Ducha svatého, Pána a dárce života, který z Otce (i Syna) vychází, s Otcem i Synem je zároveň uctíván a oslavován a mluvil ústy proroků.“

Stěží bychom ale našli nějakou zmínku, že by modlitba k Duchu svatému byla nějak kvalitativně odlišnou od modlitby k Synu, či k Otci a i v Písmu je to Otec, kdo dává Ducha svatého (L 11,13) a Syn, který Ducha svatého na den letnic na své učedníky seslal (Sk 2,33). Působení Ducha svatého v Písmu je tak v době církve spojeno s Kristem natolik, že Duch svatý je poslán namísto Krista jako „jiný přímluvce“ – *ἄλλος παρακλητος* □ (J 14,16) a má za úkol Krista oslavovat (J 16,14) a připomínat Božímu lidu jeho slova (J 14,26).

Podobně se k této věci staví i letniční teologie, na kterou charismatické hnutí ve své pneumatologii původně navázalo a která ve svém důsledku vychází z christologie. Jak uvádí Dayton ve své analýze pentekostalismu, důraz na dílo Ducha svatého vychází u letničních z metodismu a vyznačuje se tzv. „plným evangeliem“, které v retrospektivě zahrnuje pět soteriologických akcentů Kristova díla: 1. spasení, 2. posvěcení, 3. uzdravení, 4. křest Duchem a 5. Kristův příchod. Ačkoliv se v prvních čtyřech bodech jedná o dílo Ducha svatého, v centru je Kristus jako: 1. Spasitel, 2. Posvětitel 3. Lékař, 4. Křtitel Duchem svatým a 5. Kristus přicházející Král.²⁵² Duch svatý zde není tím, kdo se dostává sám do popředí, ale ze své podstaty a poslání vede ke Kristu, kterého vyvyšuje, ač sám je Bohem.

Konzervativní letniční teolog a exegeta Jakob Prasch ve své kritice pneumatologie Kurzů Alfa jinými slovy poukazuje na stejnou skutečnost, a to, že bez víry v Krista není možné zažít naplnění Duchem svatým:

„... může být někdo nespasený naplněn Duchem? Nemůže. Nicméně mnozí z těch, kteří se připojili k charismatikům, a kdo prohlašují, že se stali křesťany skrze věci, jako jsou Kurzy Alfa, tvrdí, že tomu je právě tak. Mnoho z těchto lidí ale nikdy nebylo spaseno a ukazuje se, že většina z nich, u kterých se předpokládá, že byli pravděpodobně zachráněni skrze Kurzy Alfa, nejsou pak schopni vysvětlit evangelium v pojmech jako je pokání a zástupná oběť. Raději se účastní programu Nickyho Gumbela, kterému říká »víkendový výjezd s Duchem svatým«, který je součástí Alfy a zároveň cestou, jak uvést lidi do Torontské zkušenosti. To

²⁵² DAYTON, W. D. *Theological Roots of Pentecostalis*, s. 19-26.

*je první historický a základní rozdíl mezi letničním a charismastickým hnutím. První letniční vždy zdůrazňovali »moc v krvi« a kázali jasné evangelium, zatímco charimastické hnutí kázalo »obnovu« něčeho, co velmi často nikdy před tím ani nezačalo.*²⁵³

4.3.1.5 Pohled jiných konfesí

Samozřejmě ne všichni teologové vidí tuto věc tak vyostřeně jako Prasch. Záleží i na tradici, ze které člověk vychází a ze které své pohledy konfrontuje. Avšak kritika toho, že ke zkušenosti naplnění Duchem svatým jsou vedeni lidé, kteří zatím neprožili konverzi nebo – použijeme-li terminologii organizací, které Kurzy Alfa pořádají nebo zaštiťují – „neznovuzrodili se“, je společná teologům s nejrůznějšími konfesním pozadím.

Radikálněji se k této otázce vyslovili vedoucí jednoho z českých sborů, hlásících se k reformované tradici v rámci evangelikálního hnutí, když prohlašují: „Účastníci Alfy také nemluví ani ne tak o pokání a víře v Ježíše Krista, jako spíše o změně, ke které dochází na základě nějakého duchovního zážitku.“²⁵⁴

Jak bude uvedeno později, tuto výtku zařadila do svého oficiálního stanoviska ke Kurzům Alfa i Církev bratrská,²⁵⁵ zatímco paradoxně představitel české letniční církve Kurzy Alfa plně podporuje a doporučuje.²⁵⁶

4.3.1.6 Osoba Ducha svatého

Úvodem popisu osoby Ducha svatého je nutné podotknout, že ontologie Ducha svatého je v Gumbelově knize v linii vyznání víry historické církve. Ovšem analýzou knih, které jsou doporučeny jako studijní literatura k jednotlivým lekcím, se opět můžeme podívat na knihu Bennyho Hinna, která se snaží o detailní rozbor trinitologie, resp. pneumatologie.²⁵⁷ Vzhledem k tomu, že Hinn je zároveň možné považovat za otce Torontského požehnání, jehož vliv lze zřetelně v učení i praxi Kurzů Alfa rozeznat, bude užitečné i Hinnovo pojetí osoby Ducha svatého prozkoumat.

Hinn je originální v tom, že se pokouší ospravedlnit trichotomismus Ducha svatého. Dříve například uvedl, že každá z osob Trojice má ducha, duši a tělo.²⁵⁸ Toto učení sice odvolal poté, co dospěl k závěru, že božských osob je devět, protože i každá z následujících osob Trojice má ducha, duši a tělo,²⁵⁹ nicméně dnes jinými slovy uvažuje v podobných intencích, když pokládá řečnickou

²⁵³ PRASCH, J. J. *Pentecostal and Charismatic Is There or Was There Any Difference? Moriel Ministries?*

²⁵⁴ *Proč nepoužíváme Kurzy Alfa.*

²⁵⁵ *Kurzy Alfa jako jeden z nástrojů misijní služby.*

²⁵⁶ BUBIK, R. *Prohlášení ke kurzům Alfa.*

²⁵⁷ K lekci „Co dělá svatý Duch“ je Hinnova kniha *Dobré ráno, Duchu svatý*, uvedena v doporučené literatuře hned na prvním místě. In *Alfa. Studijní příručka k cyklu přednášek*, s. 25.

²⁵⁸ Benny Hinn vypovídá.

²⁵⁹ Tamtéž.

otázku: „Co však Duch svatý? Má také mysl vůli a city? Má tělo? Jistěže má. Toto je téma, o němž se většina kazatelů bojí mluvit, ale já jsem se s Duchem svatým osobně setkal.“²⁶⁰

Poučná je i současná Hinnova trinitologie: „Duch svatý je nejenom Bůh, On je také Otec Pána Ježíše Krista.“²⁶¹ „Někdy se od sebe liší dokonce i způsobem, jakým jednájí a mluví.“²⁶² Podle Hinna Duch svatý „může zjevit sám sebe v podobě, jakou měl Ježíš, když chodil po zemi“²⁶³ - a je také naprosto nezbytné se k tomuto Duchu modlit:

*„Jsem si jist, že tvým největším přáním je milovat Boha celým svým duchem, duší a tělem. Avšak ať je tvá touha jakkoliv silná, je pro tebe naprosto nemožné dosáhnout tohoto cíle sám. Neobejdeš se bez prosby: »Duchu svatý, pomáhej mi«.*²⁶⁴

Ohledně osoby Krista ve vztahu k Duchu svatému Hinn tvrdí, že lidská podstata Krista byla vytvořena Duchem svatým a vložena do těla Marie a navíc popírá i božskou podstatu inkarnovaného Syna:

*„Duch svatý vytvořil to semínko a umístil ho do Mariina těla... Když Ježíš chodil po zemi, nebyl nic víc než dokonalý člověk. Neměl nadpřirozené poznání bez hlasu Ducha svatého... Kdyby byl nenabídl sám sebe skrze Ducha, nebyl by býval přijatelný pro Boha Otce... kdyby byl nenabídl sám sebe skrze Ducha svatého, jeho krev by nebyla zůstala čistá a bez poskvrny... A byl na Duchu závislý i v tom, aby Ho osvobodil ze spárů smrti...“*²⁶⁵

4.3.1.7 Srovnání se starocírkevní tradicí

Nyní se ve světle Písma prostřednictvím reflexe v teologii církevních otců, apologetů a ekumenických koncilů, podívejme na některá Hinnova tvrzení.

Písmo obsahuje řadu míst, ze kterých byla vytvořena doktrína o svaté Trojici a kde zároveň vystupují Otec, Syn a svatý Duch. Namátkově Mt 3, 16-17; Ef 4,4-6; 1.K 12,4-6 ad, přičemž hned z prvního biblického odkazu je zřejmé, že Duch je odlišnou osobou od Otce, neboť vystupuje vedle něho a zároveň si můžeme z epištol povšimnout, že je zde naznačena určitá diferenciací úlohy jednotlivých osob v rámci církve, tedy v ekonomické trinitologii (srv. 1.K 12,4-6).

V historii staré církve lze první náznaky trojiční formulace nalézt již v díle církevních otců a apologetů jako je Tertullian. Jedné z prvních systematictějších definic si můžeme povšimnout v díle Kappadockých otců, jejichž teologie se výrazně projevila na 2. ekumenickém concilu v Konstantinopoli.

²⁶⁰ HINN, B. *Dobré ráno, Duchu svatý.* s. 83.

²⁶¹ Tamtéž, s. 127.

²⁶² Tamtéž, s. 132.

²⁶³ Tamtéž, s. 150.

²⁶⁴ Tamtéž.

²⁶⁵ Tamtéž, s. 128-129.

Kappadočtí otcové zdůrazňovali homousii Otce, Syna i Ducha svatého, přičemž rozlišovali pojem „usia“ a „hypostasis.“ První termín označoval společnou přirozenost a druhý vyjadřoval relace jednotlivých osob v Trojici. Otec se vyznačoval otcovstvím, Syn synovstvím a zplozeností a Duch svatý se vyznačoval posvěcením či vycházením. Toto učení bylo brilantně vyjádřeno definicí tří osob v jedné podstatě. Μία υσια τρεις υποστασεις. Jak uvádí Kučera:

„Přesnější rozlišení mezi pojmy... zavedl Řehoř Naziánský. To, co je společné Boží přirozenosti, μια θεοτης, μια ουσια, μια φυσικς; totiž nezměřitelnost, nepochopitelnost, nestvořenost, neprostorovost, všudypřítomnost mají společně všechny tři hypostáze (τρεις υποστασεις, τρεις ιδιοτετης, τρεις προσωπα). Rozlišení je dáno tím, co je pro jednotlivé hypostáze zvláštní. Pro první je to nestvořenost αγεννησια a otcovství, pro druhou γεννησια a že jest ο υιος, ο μονογενης, θεος, λογος a pro Ducha svatého je vycházení z Otce, εκπορευσις, αγιαστικη δυναμις. Tyto tři charakteristiky však nejsou rozdíly v Boží usia, nýbrž v poměru tří hypostází vůči sobě.“²⁶⁶

Jak je vidět, jednotlivé osoby Boží Trojice zde vystupují v jednotě a přesto v jejich individualitě. Ovšem spojovat Boží podstatu, projevující se u všech osob Trojice, s lidskou antropologií se jeví jako nevhodné. Pouze Syn na sebe vzal lidskou přirozenost, jak precizně definoval Chalcedonský koncil:

„My pak, následující svatých Otců všichni jednomyslně učíme lidi, aby vyznávali jednoho a téhož Syna, našeho Pána Ježíše Krista, jak dokonalého v božství, tak dokonalého v lidství, skutečně Boha a skutečně člověka, (který má) rozumovou duši a tělo... dokonalého v božství a dokonalého v lidství, ve dvou přirozenostech, nesmíšených a neproměněných, nerozdělených a neodlišných, které se setkávají v jedné osobě.“²⁶⁷

Nelze tedy tvrdit, že Duch svatý má tělo, ostatně i Kristus řekl, že duch těla a krve nemá (L 24,39) a je troufalé tvrdit, že by se Duch svatý mohl zjevit v podobě pozemského Krista. Již Atanásovo vyznání víry před takovýmito spekulacemi varuje slovy:

„Abychom uctívali jednoho Boha v Trojici a Trojici v jednotě, abychom ani nezaměňovali osoby, ani neoddělovali podstatu. Jiná je totiž osoba Otce, jiná osoba Syna, jiná osoba Ducha svatého. Avšak božství Otce, Syna a Ducha svatého je jedno, stejná je jejich sláva a souvěčná je jejich vznešenost.“²⁶⁸

Hinnovo učení je tak náznakem modalismu (když Hinn uznává možnost manifestace Ducha v podobě Syna a tvrzením, že Duch svatý je zároveň Otcem Krista) a zároveň náznakem adopcionismu (když Hinn tvrdí, že Kristus bez Ducha svatého byl jen dokonalý člověk). Byť Hinn

²⁶⁶ KUČERA, Z. *Trojiční teologie*, s. 83-84

²⁶⁷ *Vyznání sněmu chalcedonského* In *Víry a vyznání*.

²⁶⁸ *Quicumque - Athanášské vyznání víry*.

na jiných místech zastává plné božství jednotlivých osob Trojice, jeho učení má tímto nádech monarchianismu.

Taktéž Hinnovo tvrzení, že do těla Marie bylo vloženo Duchem svatým „vytvořené“ semínko Krista neodpovídá ani Bibli ani ortodoxii. Atanášovo vyznání zde uvádí, že je nutné „abychom věřili a vyznávali, že náš Pán Ježíš Kristus, Boží Syn, je Bohem i člověkem. Je Bůh, zrozený před věky z podstaty Otce, je člověk, narozený v čase z *podstaty matky*.“²⁶⁹ Již v knize Genesis je prorokováno zaslíbení, že *semeno ženy* potře hadovi hlavu (Gn 3,15).

Jestliže je tedy Hinn duchovním otcem Torontského požehnání, které se projevilo v HTB a je formou materiálů zapracováno i do Kurzů Alfa a jeho kniha tvoří dokonce doporučenou literaturu ke studiu u jednotlivého kurzu, je tedy možné, nebo dokonce nezbytné – právě v souvislosti s Kurzy Alfa - konstatovat, že Hinn ve své knize zastává učení, která křesťanská ortodoxie rozpoznala jako herezi.

4.3.1.8 Naplnění Duchem svatým a křest Duchem svatým

Jelikož se současné konfese v tomto pohledu pneumatologie poněkud odlišují, neuškodí zde načrtnout alespoň základní směry, které nám mohou posloužit jako odrazový můstek v analýze tohoto aspektu uplatňovaného v Kurzech Alfa.

4.3.1.9 Cessationismus

Jako jeden ze základních typů můžeme citovat cessationismus, který tvrdí, že duchovní dary, jako je glosalálie a dar uzdravování, vymizely s apoštolskou církví. Tento směr vychází z kruhů amerického fundamentalismu, resp. z princetonské teologie.²⁷⁰ V České republice se k tomuto směru hlásily okruhy teologů v rámci Církve bratrské²⁷¹ a Křesťanských sborů²⁷². Z tohoto pohledu je křest Duchem svatým jako následná zkušenost po konverzi a duchovní dary z něho vyplývající

²⁶⁹ Christologická část vyznání doslova uvádí: „...Jest Bůh, z podstaty Otcovy před věky zplozený, i člověk z podstaty matky v tomto věku narozený; dokonalý Bůh, dokonalý člověk, záležející z rozumné duše a z lidského těla, rovný Otcovi podle božství, menší než Otec podle lidství; jenž je sice Bůh i člověk, ale přece nikoli dva, nýbrž jeden jest Kristus. Jeden pak nikoli proměněním božství v tělo, nýbrž přijetím lidství v Bohu. Jeden vůbec nikoli smíšením podstaty, nýbrž jednotou osoby. Neboť jako rozumná duše a tělo jest jeden člověk, tak Bůh a člověk jest jeden Kristus, jenž trpěl pro naše spasení, sestoupil do pekel, vstal z mrtvých, vstoupil na nebesa, sedí na pravici Otcově...“

²⁷⁰ Univerzita v Princetonu se vyhradila obnově duchovních darů na základě zkušenosti s tzv. Irvingiány a počátkem minulého století se rozešla s evangelikály zastávajícími letniční zkušenost na základě učení, že tzv. apoštolské dary jako je mluvení jazyky nebo uzdravování ustaly s uzavřením kánonu NZ. Klíčem k této teorii je exezeze slov z verše 1K 13,8: „jazyky - ty ustanou; poznání - to bude překonáno.“ Například bývalý předseda církve bratrské Jan Urban, absolvent teologie v Princetonu, projevy jazyků nezamítá apriori. Nicméně v souladu s touto doktrínou, kde ovšem namísto uzavření kánonu vidí jako počáteční průlom Božího království - píše: „Když to očekávané přišlo, znamená se stalo zbytečným. Proto napsal apoštol Pavel do Korintu, že »jazyky – ty utichnou.« A není nikde v Novém zákoně ani nejmenšího náznaku toho, že by po utichnutí měly jazyky sehrát ještě jednou v církvi svoji důležitou úlohu.“ In URBAN, J. *Tři kapitoly nejen do Korintského sboru*, s. 61.

²⁷¹ Sem patří například zesnulý ThDr. Jan Urban a sbor Církve bratrské v Brně na Kounicově ulici, který léta vedl a který vydával knihy s touto tematikou.

²⁷² Dále sem patří Křesťanské sbory, tzv. Darbysté, které tuto teologii hlásají takřka univerzálně. Kořeny tohoto přesvědčení sahají do 19. století, kdy se hnutí irvingiánů rozpadlo na mnoho skupin a doktrína cessationismu se jevila jako vhodná opora proti tehdejšímu excesům.

bud' – v lepším případě – psychologickou záležitostí a nezdravým emocionalismem²⁷³ nebo – v horším případě – satanským padělkem.²⁷⁴

4.3.1.10 Reformovaný pohled

Dalším pohledem, který dnes v církvích převládá, je uznání existence duchovních darů včetně glosolálie, ale nikoliv jako výsledku následné zkušenosti s Duchem svatým po konverzi, která je dokumentována ve Skutcích apoštolských jako letniční zkušenost, ale jako svrchované Boží dílo, které zmocňuje ke službě každého konvertitu podle vůle Ducha svatého. Dílo „iniciace“ druhé zkušenosti jako vstupní brány ke glosolálii tak odmítá například stanovisko Církve bratrské, která se přesto na Kurzech Alfa nemalou měrou podílí:

„Bylo by smutné, pokud bychom po jedné zkušenosti ustrnuli. Zároveň nechceme, aby se z určité zkušenosti, dělala norma vyšší a nižší duchovnosti, protože »Duch vane jak chce«. Zároveň si nemyslíme, že texty v evangeliích a Skutcích dávají teologickou oporu k vytvoření normativního učení o dvojstupňové zkušenosti vedoucí k vytvoření vyšší a nižší kategorie křesťanů.“²⁷⁵

Taktéž reformovaný teolog Boice odmítá zkušenost „křtu Duchem“ vidět odděleně od zkušenosti „nového narození“ z Ducha. Klasicky, na základě pohledu reformovaných evangelikálů, tak proti sobě klade letniční pojetí, které vychází z biblické knihy Skutků, kde byl v Jeruzalémě (Sk 2,4), v Samaří (Sk 8,17) a v Efezu (Sk 19,6) přijat „křest Duchem“ již věřícími jako pouhý narativní popis, oproti Pavlovi dopisu Korintským, kde Pavel píše o křtu Duchem jako o zkušenosti sdílené všemi (1K 12,13), což je chápáno jako vyučující místo.²⁷⁶ Někteří teologové proto uvádějí, že zatímco reformovaní vidí pneumatologii očima Pavla, letniční ji vidí očima Lukáše.

4.3.1.11 Wesleyánský pohled

Třetím pohledem je pohled wesleyánský a v užším slova smyslu právě letniční a potažmo charismatický, podle kterého existuje neopakovatelná zkušenost s Duchem svatým, která obvykle následuje po konverzi a která je – podle letničních - také vstupní branou ke glosolálii. Zde existují mezi letničními a charismatiky určité sémantické a obsahové nuance, které zde nelze z kapacitních důvodů rozebírat. Je ale zajímavé, že tradiční církve, jako například katolická nebo anglikánská, s tímto pohledem obvykle nemají problém.

²⁷³ Toto učení zastává hnutí amerických fundamentalistů a v ČR právě konzervativní okruhy v Církvi bratrské a učení Křesťanských sborů.

²⁷⁴ Jako učení „zdola“, ve kterém „působí démoni“ bylo letniční hnutí odsouzeno tzv. Berlínskou deklarací (Die Berliner Erklärung) z roku 1909, kterou podepsalo 56 evangelických signatářů v Německu.

²⁷⁵ *Křest Duchem svatým.*

²⁷⁶ BOICE, J. M. *Základy křesťanské víry*, s. 326.

Podle výkladu Ulonski je to možná způsobeno tím, že institut biřmování, resp. konfirmace, který je inscenován rovněž po konverzi a je chápán jako obdržení Ducha svatého, je rámcově totožný s „křtem v Duchu“, který je taktéž udílen již konvertitům.²⁷⁷ Rovněž současný metodismus chápe křest Duchem jako následnou zkušenost po obrácení. Podobné chápání zastávali někteří středověcí mystici nebo někteří američtí puritáni.²⁷⁸

Již tento minimálně trojí pohled nám neumožňuje zaujetí „ekumenické“ pozice, jelikož první dva pohledy jsou kritické apriori a v důsledku toho neslučitelné a nedovolují kritické zkoumání bez zaujetí ryze konfesního stanoviska. Raději proto nahlédněme na problematiku z pohledu obecně sdílené pneumatologické ontologie a trinitární teologie a tam, kde to nebude možné, konfrontujme jednotlivé doktríny zastávané na Kurzech Alfa s pozicemi vůdčích teologických směrů současnosti.

4.3.1.12 Naplnění Duchem svatým prezentovaný na Kurzech Alfa

Gumbel při popisu naplnění Duchem svatým, které je doprovázeno glosolálií, nepřistupuje na termín „křest Duchem svatým“, který letniční právě pro iniciaci glosolálie používají. Gumbel vidí „křest Duchem“ jako synonymum „prvního naplnění“ Duchem, které přichází jako následující zkušenost po znovuzrození z Ducha svatého. Zůstává tak na širší, charismatické bázi, a výslovně uvádí, že mluvení jazyky „není znak podmiňující naplnění Duchem,²⁷⁹ čímž se zřejmě vymezuje klasickému učení některých letničních církví, které vidí dar jazyků právě jako evidenci křtu Duchem.²⁸⁰ Tím zaujal kompromisní stanovisko, které lze na první pohled ospravedlnit z obou pohledů, a to jak letničního, tak z reformovaného.

Tímto prohlášením se Gumbel zbavuje hrotu exklusivismu, který z vnějšku vyznívá jako „letniční šibbolet“, neboť podle Gumbelovy definice je každý křesťan, který zažil naplnění Duchem, zároveň Duchem pokřtěn. „Křest Duchem svatým“ je tímto v plném rozsahu synonymem pro „naplnění Duchem svatým“ a liší se od „křtu Duchem svatým“ pouze v kvantitě, nikoliv v kvalitě.

Celá kapitola o naplnění Duchem je tak sice zakotvena i v evangelikální, potažmo reformované poloze, ale tím, že Gumbel cituje respektované účastníky této zkušenosti, jako byli Martyn Lloyd Jones,²⁸¹ se ovšem hlásí k exklusivnímu pojetí křtu Duchem svatým.

Gumbelovo kompromisní pojetí „křtu Duchem“ tak zároveň vyhovuje pojetí reformovanému, a je proto atraktivní pro reformované evangelikály, ale i wesleyánskému, které je zastáváno v rámci letničního a charismatického hnutí. Nemají s ním problémy ani tradiční církve jako katolíci nebo

²⁷⁷ ULONSKA, R. *Duchovní dary*, s. 19-20.

²⁷⁸ ARMSTRONG, CH. *Christian History Corner: Do Non-Charismatics 'Do' Holy Spirit Baptism?*

²⁷⁹ *Průručka účastníka kurzu*, s. 30.

²⁸⁰ *The Baptism in the Holy Spirit: The Initial Experience and Continuing Evidences of the Spirit-Filled Life*.

²⁸¹ Martyn Lloyd Jones byl zaníceným konzervativním evangelikálem, který sdílel „křest Duchem svatým“ jako následnou zkušenost po konverzi. Jones byl antiekumenicky vyhraněn a v roce 1966 navrhl, aby evangelikálové ve Velké Británii opustili své liberální denominace a vytvořili novou církev In DAVIES, G. D. *Krehkí velikáni*, s. 257-311

anglikáni, kteří sdílejí následnou zkušenost s Duchem prostřednictvím konfirmace, resp. biřmování. Nutno ovšem zdůraznit, že tato pojetí – reformované a wesleyánské – jsou ve skutečnosti v pohledu na křest Duchem svatým, jak bylo uvedeno v předcházející kapitole, ve vzájemné kontradikci. Při četbě materiálů ke kurzům si ovšem můžeme zřetelně povšimnout reflexe Torontské zkušenosti, když Gumbel jako výsledek naplnění Duchem uvádí některé manifestace, které se vyskytují právě a téměř exkluzivně zde. Sem patří projevy, jako je propuknutí smíchu, padání naznak a „opilost Duchem.“ Někteří mezi tyto manifestace řadí i glosolálii, kterou ovšem mnozí evangelikálové, zejména letniční a charismatici, ale i katolíci, chápou jako biblickou, ať už podmíněnou nebo nepodmíněnou evidenci křtu v Duchu svatým, byť se mnozí z nich od Torontských manifestací důsledně distancují.²⁸²

4.3.1.13 Duchovní dary

Spojitosť mezi Wimberovým učením o divech a zázracích (evangelizace Boží mocí) byla již diskutována. Gumbel se ve svém názoru na existenci charismat nijak neodlišuje od většinového pojetí. Odmítá menšinový cessationismus a věří jak v existenci všech duchovních darů (hlavně 1.K 12), tak v existenci charismatických úřadů (Ef 4) pro dnešek. Podíváme-li se celkově na jeho teologii prismatem šířeji pojatého konfesionalismu, můžeme jeho učení ohledně pneumatologie shledat jako pravověrné.

Za povšimnutí ovšem stojí samotné používání duchovních darů. Gumbelova praxe je zde výjimečná a nezapře vliv Johna Wimbera, s jehož osobou byl HTB v 80. letech citelně spojen. Wimber často k službě uzdravování stavěl více služebníků, kteří skrze dar poznání měli označit neduhy lidí, kteří žádali o modlitbu. Porovnejme proto Wimberovu praxi s tím, jak se modlitba za uzdravení praktikuje na Kurzech Alfa v HTB. Gumbel píše:

„Začneme modlitbou uzdravení. Potom vysvětlíme, že Bůh nám občas dává slovo poznání (1. K 12,8) a ukáže nám, za koho se máme modlit – toto slovo také pomáhá naší víře v této oblasti. Zjistili jsme, že lidé přijímají slovo poznání různými způsoby. Někteří obdrží do své mysli obraz orgánu, který chce Bůh uzdravit. Jiní získají jen určitý pocit, zatímco jiní vidí nebo slyší slova. Zjistili jsme, že nejčastějším způsobem, kterým přijímáme slovo poznání v této oblasti je »sympatizující bolest«. Daný člověk cítí na svém těle bolest, o které ví, že ve skutečnosti není jeho.“²⁸³

Wimber ve své knize Uzdravení uvádí:

²⁸² Řada těchto autorů z řad teologů a publicistů, jako Jakob Prasch nebo Bill Randles, je shromážděna v mezinárodní skupině „Apologetics coordination team (ACT)“. Rovněž největší letniční denominace a její současný superintendent G. Wood se umírněně od Torontského požehnání distancují. Příkladem velmi mírně a citlivě vyjádřeného distancuje je například stanovisko „Endtime Revival: Spirit-Led and Spirit-Controlled A Response to Resolution 16“ z roku 2000.

²⁸³ GUMBEL, N. *Jak to říci ostatním*, s. 120.

„Jindy se pomazání Duchem projeví jako bolest v určité oblasti, která je nemocná u člověka, za něhož se modlím. Během modlitby bolest zmizí... při uzdravování Boží mocí míváme vidění. Někdy (duchovně) vidíme přesně to místo, které je nemocné. Jindy jakoby nemocné místo pokrýval tmavý stín. Někdy vidíme dravce, hady, krokodýly, uvnitř nebo na povrchu těla...“²⁸⁴

Problematicky je přijímán i způsob, jak dar jazyků obdržet, neboť Gumbel zde uvádí zevrubný návod, přičemž tvrdí, že slovní zásoba při glosolálii narůstá.²⁸⁵ Rovněž bývá kriticky vnímáno, jak Gumbel samotné promluvení v jazycích iniciuje:

„Zjistil jsem, že největší překážka, když se modlíme za lidi, aby přijali dar jazyků, je psychologického rázu – a to vydání prvního zvuku. Jakmile člověk vydá první zvuk, další už plynou poměrně přirozeně. Abych pomohl lidem tuto překážku překonat, vysvětlím jim problém a začnu pomalu hovořit v jazycích, aby mě mohli následovat.“²⁸⁶

Steigerová ovšem upozorňuje, že nic podobného nelze doložit v Novém zákoně.²⁸⁷ Pro jiné, zejména pro stoupence cessationismu, kteří se vyskytují především mezi americkými fundamentalisty, je současné provozování daru jazyka psychologickou patologií, případně démonickým působením.²⁸⁸

4.3.1.14 Projevy Ducha svatého

Od duchovních darů je nutné oddělit projevy Ducha svatého, na které se právě ve sborech Torontského požehnání klade velký důraz. Krom glosolálie, která bývá chápána nejen jako projev, ale zároveň i trvalé charisma, se zde vyskytují i konkrétní fyzické projevy. Ty jsou obecně chápány jako tělesná reakce na přítomnost a působení Ducha svatého.

Gumbel zde výslovně zmiňuje neschopnost udržet se na nohou nebo propuknutí v smích,²⁸⁹ přičemž ve sborech Torontské obnovy dochází zpravidla k pádům naznak. Dále Gumbel uvádí „teplo, které lidé cítí v rukou nebo jiných částech těla“, „pocit pálení po celém těle“, „tekuté teplo“,

²⁸⁴ WIMBER, J. *Uzdravení*, s. 214

²⁸⁵ „1. Poproste Boha o odpuštění všeho, co by vám mohlo bránit od něho přijímat. 2. Odvráťte se od každé špatnosti ve svém životě. 3. Poproste Boha, aby vás naplnil svým Duchem a dal vám dar jazyků. Hleďte, dokud nenaleznete. Tlučte, dokud vám nebude otevřeno. Hleďte Boha celým srdcem. 4. Otevřete ústa a začněte Boha chválit v jazyku, který není vaší mateřštinou a ani jste se ho neučili. 5. Věřte, že co přijímáte, je od Boha. Nenechte si od nikoho namluvit, že to je něco z vás (je zcela nepravděpodobné, že byste něco podobného dokázali.) 6. Vytvrvejte. Jazyk potřebuje čas. Většina z nás začíná s velmi omezenou slovní zásobou, která se postupně rozšiřuje. S jazyky je to podobné.“ In GUMBEL, N. *Jak to říci ostatním*, s. 108.

²⁸⁶ Tamtéž, s. 115.

²⁸⁷ STEIGEROVÁ, K. *Abeceda Alfa kurzů*.

²⁸⁸ Na českém trhu lze najít zejména tři publikace, a to: MCARTHUR, J. *Charismatici - Teologická perspektiva*. URBAN J. *Tři kapitoly nejen do sboru Korintského*, POHL, A. H. *Sedmnáct důvodů, proč jsem opustil jazykové hnutí*.

²⁸⁹ „Pak požádám Ducha svatého, aby přišel a naplnil všechny, kdo jej pozvali do svých životů. Pak jen čekáme a díváme se, jak přichází a dělá, co dělat chce. Vidět, jak Bůh mezi námi jedná, je pokaždé vzrušující. Někdy jsou projevy Ducha svatého zjevné. Někteří přítomní jsou Duchem tak přemoženi, že je pro ně obtížné zůstat stát. Jiní jsou tak hluboce dotati Boží láskou, že jim po tváři stékají slzy. Jiní jsou do takové míry naplnění radostí, že propuknou v smích.“ In GUMBEL, N. *Jak to říci ostatním* s. 117.

„pálení v rukou, ačkoliv nebyly zahřáté.“²⁹⁰ V dalších materiálech se popisují projevy jako „neschopnost se odlepit ze země“, „křik“, pocity a projevy podobné „opilosti“ a „nekontrolovatelný smích“²⁹¹. Sekulární tisk pak referoval o zvucích zvířat jako „štěkání jako pes“ a „chrochtání jako prase“.²⁹²

Ačkoliv byly projevy domácích zvířat běžné v Torontském hnutí obnovy, kde byly dokumentovány návštěvníky konferencí a obhajovány Johnem Wimberem jako relevantní, protagonisté Kurzů Alfa jak v Anglii, tak v České republice popírají, že by na Kurzech Alfa k podobným projevům docházelo.²⁹³ A to i přes skutečnost, že o nich referoval sekulární tisk.

4.4 Eklesiologie

Gumbel, v souladu s obecně přijímanou novozákonní eklesiologií, používá pro vyjádření církve několik obrazů z Pavlových listů. Církev vidí jako Boží lid, Boží rodinu, Tělo Kristovo, Svatý chrám a Kristovu nevěstu.²⁹⁴ Jeho pojetí je přehledně a srozumitelně formulováno, s akcentem na jednotu mezi denominacemi a hierarchickou strukturu církve (skupinka, sbor, denominace a světová církev).

4.4.1.1 Personalita

Personalitu lze z pohledu Kurzů Alfa v principu postihnout tím, že církev dbá především na mezilidské vztahy uprostřed křesťanského společenství a lidské rovině musí být přizpůsobena i struktura a řád církve. Millar mluví o Alfa-sboru, kde struktura, tradice, liturgie, zvěstování a modlitby musí být podřízeny růstu církve, a ta se musí vynasnažit, aby příchozím vyšla vstříc.²⁹⁵ Podle Coxe je proto třeba nejdříve lidi přijmout a netrvat na jejich víře, protože „nejprve je třeba patřit a až potom věřit.“²⁹⁶ „K jejich obrácení dojde až později.“²⁹⁷

Cox si uvědomuje problematičnost své teologie. Vždyť Kurzy Alfa se těší velké oblibě mezi výběrovými církvemi, které naopak vyčítají lidovým církvím pouhé formální členství jejich příslušníků. Cox se proto snaží doktrínu Kurzů Alfa „napřed patřit, poté věřit“ vysvětlit na základě lidské vzájemnosti. Věřící, že se tak děje v důsledku „navázání osobních vztahů s lidmi.“²⁹⁸ Také

²⁹⁰ GUMBEL, N. *Otazníky života*, s. 100.

²⁹¹ GUMBEL, N. *Jak to říci ostatním* s. 93.

²⁹² Woman Leads Church Boycott in Row Over Evangelical Pig-Snorting.

²⁹³ Pana vikáře Sandyho Millara z Londýna jsem se zeptal na obvinění z toho, že někdo na londýnském kurzu vydával pod vlivem tzv. „torontského požehnání“ zvířecí zvuky. Ujistil mě, že to není pravda. Jediné konkrétní obvinění v tomto směru v článku Aleše France je, jak pozorný čtenář článku zjistí, dementováno představiteli anglikánské církve. In DITTRICH, T. Kurzy Alfa jako nenátlakový způsob evangelizace.

²⁹⁴ GUMBEL, N. *Alfa - Otazníky života*, s. 157-169.

²⁹⁵ MILLAR, A. citován dle COX, G. *Zapojení Alfy do společenství*.

²⁹⁶ COX, G. *Jak začít Kurzy Alfa*.

²⁹⁷ COX, G. *Knihy „Život, který stojí za to“ jako návazný kurz*.

²⁹⁸ COX, G. *Jak začít Kurzy Alfa Kurzy Alfa Kurzy Alfa Kurzy Alfa*.

Millar, sdílející tento princip, uvádí, že lidé jsou „v církvi především kvůli vztahům“²⁹⁹ a v manuálu pro přípravu kurzů se uvádí, že „přátelství je hlavní důvod, proč lidé zůstávají v církvi.“³⁰⁰

Jinými slovy člověk se musí cítit součástí skupiny již před svým obrácením, k čemuž dochází skrze mezilidské vztahy, bývá začleněn do skupinkové struktury, která jej provází jeho dalším putováním společenstvím, neboť vazby, které zde naváže, jej dokáží k církvi připoutat účinněji než víra. To je i nosným principem Kurzů Alfa, které mohou vedle sebe absolvovat jak křesťan nebo ateista či stoupenec New Age, a vlivem moci Ducha svatého a přátelského prostředí se oba postupně proměňují.³⁰¹ Zatímco z prvního se stává vydaný křesťan, druhý postupně prodělává pozvolnou konverzi.

4.4.1.2 Jednota církvi

Již z formy Kurzů Alfa je zřejmé, že jednota církve leží v samotném centru jejich poselství. Vždyť materiály jsou koncipovány tak, aby byly použitelné pro všechny křesťanské směry a církve mají v rámci pořádání kurzů vytvořit síť viditelné jednoty, která má být skrze jednotný postup v pořádání kurzů prezentována jednotlivým městům a později celému národu. Toto je i vizí pracovníků Alfa International³⁰², která tak chce skrze jednotné zvěstování evangelia tuto „viditelně“ jednotnou církev veřejně manifestovat. I když Gumbel respektuje formální existenci denominací, rozdělení církve pro něho ztrácí význam:

*„V každém Božím dítěti je tentýž Duch a touží po tom, abychom byli jednotní. Rozdělení církve nedává smysl, protože je jedno tělo a jeden Duch, jakož jsme byli povoláni k jedné naději... jeden Pán, jedna víra, jeden křest; jeden Bůh a Otec všech, ten nade všemi, skrze všechny a ve všech nás.“*³⁰³

Své posluchače pak nabádá, aby se s tímto rozdělením nespokojili, protože rozdělení vidí jako odporující Kristově velekněžské modlitbě:

²⁹⁹ MILLAR, S. citován dle COX, G. *Zapojení Alfy do společenství*.

³⁰⁰ *Průručka pro přípravu týmů*, s. 10.

³⁰¹ Například Michal Vaněk na semináři Kurzů Alfa v Brně mluví o tom, že nevěřící se po duchovní zkušenosti po adoraci Ducha svatého přiblíží více k Bohu, znovuzrození jsou naplnění Duchem svatým, a ti, kdo touto zkušeností již prošli, prohloubí svůj vztah s Bohem. VANĚK, M. *Jak mohu být naplněn Duchem?*

³⁰² Alpha International je nezisková organizace, která byla založena za účelem rozvoje Kurzů Alfa ve Velké Británii a na celém světě. Úzce spolupracuje s Holy Trinity Brompton, kde Kurzy Alfa vznikly. Kromě Kurzů Alfa podporuje Alpha International následující kurzy a programy: Alfa pro mládež, Alfa pro studenty, Alfa na pracovišti, Alfa ve vězení, Péče o bývalé vězně, kurz Manželské večery, Budujeme církve 21. století, Dynamická modlitba v místním společenství. In *Všeobecné informace*.

³⁰³ GUMBEL, N. *Otazníky života*, s. 94.

„Proto je jen jedna církev, i když to často vypadá, jako by byla rozdělena. To neznamená, že bychom se měli s rozdělením spokojovat. Ježíš se modlil, aby jeho následníci »byli jedno« (Jan 17,11).“³⁰⁴

Gumbel pak chápe univerzální jednotu církve v jejím horizontálním aspektu:

„Musíme všemožně usilovat o jednotu Ducha na všech úrovních – domácích skupinkách, ve sborech, mezi denominacemi i v rámci celosvětové církve.“³⁰⁵

Ačkoliv autor zdůrazňuje, že se jedná o jednotu Ducha, mluví zde o „viditelné jednotě“. Uvědomíme-li si ekumenickou terminologii, pak pojem „viditelná jednota“ byl akcentován na II. Vatikánském koncilu a ze strany katolické církve, jejíž autoři se na tvorbě materiálů podíleli, je chápán jako návrat odloučených bratří pod úřad římského biskupa.

Velmi podobně je tomu i mezi charismatiky. Charismatické hnutí, ústy některých svých představitelů, též vidí denominace jako dočasné a v podstatě „hříšné“ rozdělení.³⁰⁶ Někteří jeho představitelé touží po viditelné, nikoliv jen duchovní, jednotě církve³⁰⁷ a na verše z Jana 17. kapitoly má charismatické hnutí prakticky totožný pohled jako církev katolická.³⁰⁸ Taktéž věří v místní městskou komunitu a všechny městské sbory v ní tvoří jednu místní církev, která není rozdělena do denominací.³⁰⁹ Městské církve jsou pak na základě apoštolů a dalších čtyř služebností zpravidla nadnárodně formovány a vytváří sjednocenou, nejlépe v budoucnu celosvětovou církev „bez vrásky a poskvrny.“³¹⁰

4.4.1.3 Církev jako Nevěsta

Při bližším zkoumání nalezneme i další důrazy, které jsou akcentovány a rozvíjeny v charismatickém hnutí. Týkají se témat spojených s „viditelnou jednotou“ církve, která se má zjevit v eschatologickém horizontu. Pro církev je zde použit biblický symbol Nevěsty, která má

³⁰⁴ Tamtéž s. 160.

³⁰⁵ Tamtéž.

³⁰⁶ „V závěru pastorské konference zodpověděl Derek Prince uvedený dotaz posluchačů: »Počátek denominací je popsán v 1. K 3,1-4. V Korintě ztratili ze zřetele Ježíše a zaměřili se na lidského vůdce, řekl. U kořene je tělesnost.« In DITTRICH, T. Dojmy z konference.

³⁰⁷ „Pokud tedy nejsem přesvědčen, že k naplnění touhy a příkazu Pána Ježíše Krista, abychom byli jedno, stačí duchovní jednota bez institučního rozměru, pak jsem pro tuto jednotu začal něco dělat...“ In DRÁPAL, D. K rozhovoru o jednotě.

³⁰⁸ „Je-li jednota dána jen tím, co Kristus vykonal na kříži, proč se vlastně před svým umučením za jednotu modlil (J 17,20-24)?... Aby pilně zachovávali jednotu Ducha ve svazku pokoje, píše Pavel křesťanům v Efezu (Ef 4,3). Toto slovo má obecnou platnost v tom, že Ježíš udělal všechno, co je potřeba k tomu, aby jednota byla možná. Zároveň je to však slovo pro konkrétní sbor v konkrétní době... O zachování jednoty Pavel nepíše do Korintu... Jednota, o kterou běží, musí být vidět. Skutečnost, že bude zřetelně patrná, způsobí, že svět uvěří tomu, že Ježíše poslal Bůh... Tato jednota u nás zatím není, ale slyšíme o ní z různých svědadilů.“ In DITTRICH, T. Úvodník.

³⁰⁹ Učení o jedné místní církvi v jednom městě pochází od W. Nee a charismatické hnutí prakticky po celém světě ji akceptovalo. U nás toto učení šířil například Dan Drápal: „V Praze, stejně jako v každém jiném městě, vidí Bůh pouze jednu místní církev. Do ní patří všichni znovuzrození křesťané. Rozdělení na jednotlivé denominace je hříchem Božího lidu, ze kterého je třeba činit pokání.“ In DRÁPAL, D. Citován dle poznámek Michala Klesnila.

³¹⁰ Toto učení se do ČR dostalo zejména z děl Dereka Prince, který v této souvislosti uvedl: „Prvním a nejnápadnějším rysem církve, jak je zde popsána, že bude slavná... Podobným způsobem bude dokončená církev zastíněna, naplněna a ozářena Boží slávou.“ In PRINCE D. *Modlitba a půst mění dějiny*, s. 150.

před příchodem Krista dospět k jednotě, má se stát přitažlivou, bez vrásky a poskvrny pro svého Ženicha, a ten ji má takto vyzdobenou přivítat při svém druhém příchodu. Tato doktrína vychází z exegeze veršů Ef 5,25-27:

„Muži, milujte své ženy, jako si Kristus zamiloval církev a sám se za ni obětoval, aby ji posvětil a očistil křtem vody a slovem; tak si on sám připravil církev slavnou, bez poskvrny, vrásky a čehokoli podobného, aby byla svatá a bezúhonná.“

Tento výklad tvoří páteř doktríny „rekonstrukce.“³¹¹ Zdá se, že i Gumbel vyhlíží tuto eschatologickou naději církve:

*„Tento obraz svaté a zářící církve není možná zcela v souladu s jejím současným stavem, ale vidíme zde záblesk toho, co Ježíš pro svoji církev zamýšlí. Jednoho dne se vrátí v slávě.“*³¹²

Tohoto stavu proto zatím není podle Gumbela dosaženo:

*„Než se staneme nevěstou, která je pro něho vhodná, musíme se změnit a zkrásnět.“*³¹³
*„Příchod Boha v těle vyžaduje viditelné vyjádření naší neviditelné jednoty.“*³¹⁴

Všimněme si i zde Gumbelova popisu „neviditelné“, současné jednoty, a „viditelné“ jednoty, která má být v budoucnu demonstrována světu.

4.4.1.4 Církev jako Tělo Kristovo

Gumbel ztotožňuje tělo Kristovo s Kristem samotným a proto vidí církev jako představitelku osoby Krista: „My křesťané pro svět představujeme Krista.“³¹⁵ Vychází přitom ze zjevení Krista svatému Pavlovi na cestě do Damašku, kterého Kristus kárá otázkou, proč jej pronásleduje. Při tomto setkání si Pavel podle Gumbela mohl uvědomit, že církev je tělo Kristovo. V této souvislosti užívá i Kalvínův citát, kdy Kalvín „nazývá církev Kristem“.³¹⁶

Důraz na ztotožnění osoby Krista s jeho tělem je rovněž společným důrazem katolické dogmatiky a učení charismatického hnutí s tím, že v současné době je tělo Krista rozděleno. Naproti tomu církve hlásící se odkazu reformace vidí jednotu především duchovně než institučně.³¹⁷

³¹¹ Těchto veršů se pro podporu svého triumfalismu dovolávají představitelé Pastýřského hnutí jako Derek Prince, Kansaských proroků jako Mike Bicykle nebo Rick Joyner a hlavní představitelé Torontské obnovy jako Claudio Freidzon, Steve Hill nebo právě Nicky Gumbel.

³¹² GUMBEL, N. *Alfa - Otazníky života*, s. 167.

³¹³ Tamtéž.

³¹⁴ Tamtéž. s. 160.

³¹⁵ Tamtéž. s. 162.

³¹⁶ Tamtéž.

³¹⁷ Rozdílné pojetí jednoty byl řešen mezi stoupenci charismatického hnutí a mezi reformovanými evangelikály poté, co byl Církví bratrskou vydán spisek „Charismatická církev sjednocení?“, který citoval vedoucí představitel KMS Dana Drápala a Evalda Ruckého, kteří chtěli směřovat evangelikální církve v ČR do společné instituce, zaštiťované právě charismatickou organizací KMS. KMS se tehdy byla nucena od této své vize distancovat a účastníci rozhovoru přijali společné prohlášení kde deklarují: „Dále se obě strany shodly na tom, že nás Nový zákon nikde nevybízí k tomu, aby křesťané vytvořili jednotu

Tento aspekt učení prezentovaného na Kurzech Alfa je proto nutné nahlížet i z jeho polohy ekumenické a instituční, kdy existence různých církevních útvarů, které nejsou spojeny svátostmi, není chápána jako „viditelná jednota“. Tak můžeme vidět, že jak ze strany katolické církve, tak ze strany charismatického hnutí zde existuje snaha po „viditelném“ překonání instituční nejednoty církví.

4.4.1.5 Církevní struktura

Ve svém čtyřstupňovém, vertikálním popisu církevních struktur (skupinky, sbor, denominace, světová církev), chápe Gumbel domácí skupinku jako základní složku sborového života, jejíž struktura je podle něho biblická a od které se odvíjí další církevní struktury. Jinými slovy, skupinky jsou pro Gumbela základním kamenem církevního života.

Při snaze popsat tento artefakt v souladu s eklesiologií zastávanou v HTB, je nutné odlišit Alfa skupinky od skupinek, které tvoří základnu struktury církevního společenství. Je ovšem zřejmé, že z Alfa skupinek později skupinky sborové, které tvoří nedílnou součást sborového života, vznikají. Londýnský sbor HTB se skládá asi z osmdesáti skupinek, přičemž stálých členů je asi 1500.³¹⁸ Návštěvnost společenství je ale zhruba dvojnásobná, přičemž se nezdůrazňuje, zda se tito návštěvníci z řad nečlenů života domácích skupinek účastní. Všichni členové jsou ale k účasti povzbuzováni, neboť jen člověk institucionalizovaný ve skupinkovém životě je považován za skutečnou součást sborové rodiny.³¹⁹

Exklusivistické pojetí skupinkových sborů, někdy doprovázené autoritářstvím, zastávané v rámci skupinkového hnutí, bylo mnohokrát podrobena kritice. Mezi nejznámější práce patří studie, kterou napsal v sedmdesátých letech Hitt³²⁰ a z novějších prací lze citovat Pila.³²¹

4.5 Sakramentologie

Z hlediska ekumenického zaměření není v kurzech sakramentologie podstatněji rozvíjena. Ze svátostí jsou explicitně zmíněny pouze dvě, a to křest a Večeře Páně.

Božího lidu, ale aby ji zachovali. »Snášejte se navzájem v lásce a usilovně hleďte zachovat jednotu Ducha, spojení svazkem pokoje. Jedno tělo a jeden Duch, k jedné naději jste byli povoláni; jeden je Pán, jedna víra, jeden křest, jeden Bůh a Otec všech, který je nade všemi, skrze všechny působí a je ve všech« (Ef 4,3-6). Jedná se o jednotu Ducha nebo jinak pověděno o duchovní jednotu. Duchovní jednotu věřících se projevuje ochotou vzájemně se uznávat a milovat jako bratři a sestry v Kristu. Čím blíže budeme Kristu, tím blíže si budeme navzájem. V Kristu a jeho pravdě je naše jednota. Je třeba odmítat takovou jednotu, která by byla na úkor pravdy Božího Slova a o níž by se usilovalo nečistými prostředky. Pravá jednota je jednota v různosti a rozmanitosti obdarování. Organizační jednotu může být žádoucí, ale není nutná. Chybné by bylo, kdyby vedla k uniformitě, nebo by znamenala ztrátu duchovní vitality církve. Rozmanitost křesťanských sborů i církví může napomáhat bohatství a rozmanitosti věroučných důrazů, dějinných či organizačních zkušeností jedné Kristovy církve. Žádná denominace by neměla sebe sama považovat za jediné legitimní vyjádření církve. Každý sbor, jehož členové vyznávají Ježíše Krista za svého Spasitele a Pána, je legitimním a životaschopným vyjádřením církve. Sdružení sborů v jednotlivé denominace má služebný charakter a nemá být zásadně ani kritizováno, ani přeceňováno.“ In 2. *Prohlášení RCB a UŽV KMS*.

³¹⁸ Údaj pochází z roku 1997.

³¹⁹ DEW, E. M. Býval to obyčejný anglikánský sbor.

³²⁰ RUSSELL T. H. „Top Religious Stories Mark '75“.

³²¹ PILE, A. L. *The Other Side Of Discipleship*.

4.5.1.1 Křest

I když křtu není věnována samostatná kapitola, křest je popsán v kapitolách pojednávajících o christologii. Mnohem podstatnější je chápání křtu v rámci eklesiologie. Gumbel zde, v souladu s katolickou terminologií,³²² uvádí:

„Viditelným znamením členství v církvi je křest, který je také viditelným znamením, že někdo je křesťanem. Znamená očistění od hříchu (1. Korintským 6,11), smrt a vzkříšení s Kristem k novému životu (Římanům 6,3-5 a Koloským 2,12) a vodu života, kterou našemu životu dává svatý Duch (1. Korintským 12,13).“³²³

Křest jako viditelné znamení křesťanství potvrzuje již Tridentský koncil v kontextu své definice svátostí.³²⁴ Jako svátost jej chápe i klasické, reformační učení. Boice, reformovaný teolog, křtu jako svátosti přitakává, ale zároveň uvádí: „Křest je důležitým znamením toho, co se již stalo, ale není to prostředek, jímž jsme znovuzrození.“³²⁵ Přestože se Gumbel ve svých definicích snaží o široce mezikonfesiní pojetí, mezi baptisty, reformovanými evangelikály a letničnými by zřejmě nedošel souladu v tom, že křest je „vodou života“, případně očistěním od hříchu v souvislosti s jím citovanými verši.

Pro baptisty od dob novokřtěnců je křest chápán jako potvrzení volního aktu víry svéprávného člověka. Simons, v apologii vyznavačského křtu, například uznává paralelu mezi křtem a obřízkou dětí ve Starém zákoně, což bývá obvykle argumentem pro křest nemluvňat, ale dodává, že dítě, aby mohlo být obřezáno, muselo se nejprve fyzicky narodit, a stejně tak křesťan před křtem musí být znovuzrozen z Ducha.³²⁶ Ohledně chápání „křtu Duchem“ (1 K 12,13) pak zde – přes rozepře ohledně tohoto tématu mezi reformovaným a wesleyánským pojetím – dochází k jednotě v tom, že se jedná o křest, ve kterém je živlem Duch svatý, nikoliv voda.³²⁷

Ztotožněním křtu Duchem s vodním křtem Gumbel navazuje na původně římskokatolické pojetí. Potvrzuje to i významný katolický teolog a lingvista Ondřej Petruš ve svém komentáři k překladu Bible:

³²² podle kanonického práva „svátost je učiněné viditelné znamení neviditelné Boží milosti.“

³²³ GUMBEL, N. *Otazníky života*, s. 158.

³²⁴ „Tridentští koncilní otcové definovali svátost jako viditelné znamení neviditelné milosti (srv. ES 1639). Tomu je třeba správně rozumět: Církev koná určitá znamení, určité smysly postřehnutelné rituály. Tak např. leje na hlavu člověka vodu, maže ho olejem nebo vzkládá ruce. To jsou vnější znamení (srv. STh III 60,1), svoji symbolikou často převzatá z profánního, běžného života lidí. Jsou však uzpůsobena tak, aby znázorňovala vnitřní milost. Ukazují do minulosti, přítomnosti a budoucnosti tím, že připomínají minulé Kristovo utrpení, označují přítomnou milost a naznačují budoucí slávu (STh III 60,3). To je první důležitá charakteristika svátostí: jsou to viditelná znamení, skutky, které vykonává osoba k tomu Bohem řádně ustavená.“ In SLÁMEČKA, V. *Svátosti, odborná teologická pojednání*.

³²⁵ BOICE, J. M. *Základy křesťanské víry*, s. 332.

³²⁶ ESTEP, W. R. *Příběh křtěnců (radikálové evropské reformace)*, s. 122-134

³²⁷ Tato pasáž bývá často citována odpůrci učení o křtu Duchem svatým jako následné zkušenosti po znovuzrození s tím, že Pavel mluví o křtu ke všem obráceným, čili ke všem pokřtěným v Duchu. Tuto pozici zastává například Boice. In: BOICE, J. M. *Základy křesťanské víry*, s. 324-326.

„Nikodém se staví nevědomým, aby se mu dostalo poučení, jak má rozumět tomuto »novému narození«.... Ježíš odpovídá: děje se to křtem, (»narozením z vody«), ale tento nový život nedává »křest Janův«, který se uděloval »jen vodou« (J 1,33; Mt 3,11), nýbrž křest Kristův, křest »vodou a Duchem« (srov. pozn. Mt 3,11), jak výslovně dosvědčil Jan Křtitel.“³²⁸

Ačkoliv se Gumbelovo vyjádření ve své formulační šíři snaží vyjít vstříc širokému pojetí křesťanských církví, nelze přehlédnout, že jeho definice křtu je v podstatě katolická, či vychází vstříc formám křesťanství mimo reformační proudy, zejména mimo pozdější probuzenecká hnutí 19. a 20. století, mezi kterými ovšem mají Kurzy Alfa největší úspěch.

4.5.1.2 Večeře Páně

Ohledně chápání této svátosti vidí Gumbel Večeři Páně a eucharistii jako synonyma. Uvádí jejich obecné významy, a to jak v horizontální rovině, ve vztahu obecnosti s křesťany, tak ve vztahu vertikálním, tedy ve vztahu k Bohu. Hlavní důraz je zde popsán jako připomínka Kristovy oběti: „To se děje při tzv. Večeři Páně, které se také někdy říká Památka Páně nebo eucharistie.“³²⁹ Tato svátost je v Anglii vysluhována i během víkendu s Duchem svatým „bez ohledu na... denominaci a prostředí, ze kterého pochází.“³³⁰

Ačkoliv zde Gumbel vidí synonymum a Večeři Páně, resp. eucharistii vysluhuje bez rozdílu církevní příslušnosti, katoličtí teologové mezi Večeři Páně vysluhovanou mezi protestanty a katolickou eucharistií striktně diferencují:

„Ze strany katolické církve (Direktář k provádění ekumenických principů a norem z r. 1993) je formulováno následující stanovisko: neexistuje obecná možnost srovnání eucharistie a Večeře Páně... Nemůžeme katolickou eucharistii (svátost) a protestantskou Večeři Páně jednoduše zaměnit.“³³¹

Protestantské chápání Večeře Páně, nezahrnující katolické pojetí mešní oběti a transsubstanciaci, je z hlediska kanonického práva zločinem proti náboženství a jednotě církve ve smyslu kánonu 1364 CIC. Jde totiž o blud - herezi, jak to je opakovaně zdůrazňováno v dosud platných a závazných ustanoveních Tridentského koncilu. Bíba k tomu uvádí:

„Učitelství úřad katolické církve závazně učí o mešní oběti a odsoudil reformační učení, odmítající podstatu mešní oběti. Proto je zachovávání reformačního učení a tedy popírání katolického učení z hlediska kanonického práva bludem - herezí: »Bludem se nazývá

³²⁸ Výkladové poznámky In *Nový Zákon*. Z původního řeckého znění přeložil Dr. Ondřej M. Petrá, s. 319.

³²⁹ GUMBEL, N. *Otazníky života*, s. 165.

³³⁰ GUMBEL, N. *Jak to říct ostatním*, s. 119.

³³¹ BROŽ, P. Mohu jít na bohoslužby jiných církví?

tvrdšíjné popírání některé pravdy, kterou je nutno věřit vírou božskou a katolickou, nebo tvrdšíjné pochybování o ní po přijetí křtu... «³³²

Pokud se má Večeře Páně účastnit katolík, může to vyjádřit formou modlitby, nicméně účast mu je zapovězena. Proto je účast na Večeři Páně pro katolíky nepřipustná a rovněž protestant nesmí být k eucharistii připuštěn, pokud neprojeví katolickou víru:

„Naskytné-li se závažná potřeba velké naléhavosti, mohou podle úsudku diecézního biskupa katoličtí kněží udělovat svátosti (eucharistii, pokání a pomazání nemocných) i jiným křesťanům, kteří nejsou v plném společenství s katolickou církví, ovšem jen když o to sami zcela dobrovolně požádají: v takových případech je nutné, aby projevili katolickou víru, pokud se týká těchto svátostí, a aby měli požadovanou dispozici.“³³³

Rozdílného pojetí Večeře Páně a eucharistie jsou si vědomi i stoupenci ekumenického hnutí, které usiluje o vytvoření „viditelné jednoty“ církve a v dokumentu „Charta Oecumenica“ proto navrhuji sjednocení katolíků a protestantů v eucharistickém pojetí:

„Viditelné jednotě ještě zabraňují zásadní rozdíly. Existují rozdílná pojetí, především co se týče církve a její jednoty, svátostí a úřadů. S tím se nemůžeme spokojit... Zavazujeme se, že budeme pracovat pro viditelnou jednotu církve Ježíše Krista v jedné víře, která má své vyjádření ve vzájemně uznaném křtu a v eucharistickém společenství.“³³⁴

O rozdílu mezi eucharistií a Večeří Páně vědí i církve vzešlé z reformace, a proto řada z nich odmítla v ČR tento dokument podepsat. Zřetelně to vyjádřil luteránský biskup Stanislav Piętak, který vidí hlavní rozdíly mimo jiné v transsubstanciaci a mešní oběti, a odmítá proto podepsat závazek, který by byl v rozporu s učením, které zastává.³³⁵

Z katolické strany je zde vidět i další podstatný aspekt, kterého si všímá Neuner ve své ekumenické teologii. Zatímco mnohé evangelické církve nabízí Večeři Páně pokřtěným hostům (intercomunio), katolická církev takovýto institut nezná. Její eucharistické „paradigma“ stojí na eklesiologii, kde se „církve zakládá na svátostech a vydává se za svátostné znamení“³³⁶ Podle Neunera by v katolickém pojetí ukvapená praxe intercomunia předstírala jednotu, která ve skutečnosti neexistuje a *interkomunio* by nahrazovalo *communio*.

*„Cílem ekumenismu však může být pouze *communio*, církevní společenství, nikoliv *intercommunio*. Společenství při Večeři Páně má své místo v jedné církvi. Jde o komplexní*

³³² *Codex Iuris Canonici - Kodex kanonického práva*, kán. 751.

³³³ *Katechismus katolické církve*, § 1401.

³³⁴ *Charta Oecumenica*, s. 3.

³³⁵ PIĘTAK, S. *Proč jsem nepodepsal Chartu Oecumenicu?*

³³⁶ NEUNER, P. *Ekumenická teologie*, s. 206.

*communio církví, nikoliv o jednotlivé události intercomunia při trvajícím církevním rozkolu.*³³⁷

Římskokatolická církev je tak ochotna sdílet společnou eucharistii jen při plném sjednocení křesťanů, které chápe jako následování římského biskupa.

³³⁷ Tamtéž.

5 Kurzy Alfa a jejich kritici

Zdálo by se, že popularita Kurzů Alfa a jejich všeobecné přijetí vylučuje nějakou výraznější kritiku. Při bližší rešerši křesťanské literatury, ať už populární, církevní nebo vědecké, se ale můžeme přesvědčit, že Kurzy Alfa mají velké množství kritiků. Na přímou otázku ohledně kritiky Sandy Millar odpověděl, že Kurzy Alfa jsou vesměs přijímány, nicméně mají dva typy kritiků: liberály a extrémní konzervativce:

„Jediní, kdo Alfu kritizují jsou liberálové... Liberálové s Alfou nikdy souhlasit nebudou, protože se jim nelíbí cokoli, kde se něco vyučuje, cokoli, co chce být jednoznačné, cokoli, co nabízí vodítko. Ti druzí, kteří z Alfy nemají radost, jsou konzervativci, resp. extrémní konzervativci...“³³⁸

Stačí však jen letmý pohled na internet a můžeme vidět, že Kurzy Alfa mají kritiky ve všech církvích počínaje právě katolíky a konče charismatiky. Dalo by se říci, že Kurzy Alfa, přes svojí rozšířenost a kladnou odezvu, jsou zároveň jedním z nejkontroverznějších podniků poslední doby.

5.1 Celkový přehled

Kritice Kurzů Alfa bylo jak v akademickém, tak běžném křesťanském tisku věnováno mnoho prostoru. V roce 2004 bylo možné jen prostřednictvím internetu najít více než padesát církevních, apologetických a antikultovních institucí různé úrovně, kritizujících Kurzy Alfa od padesáti různých autorů z řad teologů, pedagogů, publicistů, přičemž bylo „on-line“ přístupných bezmála sto padesát kritických článků. Z monografií, resp. knih, bylo rešerší na internetu nalezeno celkem šestnáct prací.³³⁹

Známý, evangelikálně zaměřený křesťanský portál, věnující se kultům, sektám a nekřesťanským náboženstvím „Apologeticsindex“ shromažďuje k mnoha tématům vybrané články, přičemž z celkem třinácti odkazovaných článků o Kurzech Alfa je jedenáct kritických.³⁴⁰

5.1.1.1 Metaanalýza kritik

Z metaanalýz můžeme zmínit práci Stephena Hunta z Univerzity West of England „Kurzy Alfa a jejich kritici“,³⁴¹ kde se autor pokusil sumarizovat přehled teologie Kurzů Alfa v konfrontaci s argumenty jejich kritiků. Sám Hunt si přitom kurzů všimá spíše ze sociologického než z teologického aspektu a jejich masové užití, které je formou manuálů inkorporováno do

³³⁸ Neměli jsme v plánu ovlivnit celý svět, říkají spolutvůrci Kurzů Alfa Sandy a Anette Millarovi.

³³⁹ Jedná se o vlastní rešerši autora provedenou k datu 2. května 2004.

³⁴⁰ *About the Alpha Course.*

³⁴¹ HUNT, S. *The Alpha Course and its Critics: An Overview of the Debates.*

nejrůznějších církevních tradic, přirovnává k „McDonaldizaci“ aniž by tento termín pejorativněji vymezoval. Rovněž si všímá, že skrze Kurzy Alfa se do tradičních církví dostává charismatické učení včetně prvků Torontského požehnání a ve své práci shrnuje řadu významných kritických studií z různých kruhů křesťanského spektra.

5.1.1.2 Stanovisko Christian Research Institute

Vlajková loď moderních apologetů, protestantsky orientovaný americký Christian Research Institute (CRI), založený expertem na nová náboženství Dr. Waltrem Martinem se Kurzy Alfa zabíral natolik, že zveřejnil studii Dr. Gordona L. Lewise, profesora teologie a filosofie Denverského semináře, kterou adoptoval jako své oficiální stanovisko.³⁴²

CRI je dnes proslulý svojí umírněností a snahou o objektivitu, což ovšem není příliš na škodu účinnosti jeho prohlášením. Byl to Hank Hanegraaff, prezident CRI, jehož kritika přinutila k dočasnému pokání již citovaného Bennyho Hinna a natolik znepokojila dalšího otce Torontského požehnání, letničního pastora z Pensacoly, Johna Kilpatricka, že Hanegraaffa nazval d'áblem a, dle Kilpatrickových slov jej „pod mocí Ducha svatého“ z televizní obrazovky vyzval k pokání, jinak bude jeho služba během 90 dní Duchem svatým zničena.³⁴³ Když se tak nestalo během dvou následujících měsíců, Kilpatrick se dodatečně za svá slova omlouval.³⁴⁴

Podívejme se nyní podrobněji jak Lewis, evidentně na základě reformačních pozic, Kurzy Alfa hodnotí. Nejprve uvádí několik principů, na kterých jsou, podle jeho analýzy, kurzy založeny. Souhlasí s tvrzením, že v evangelizaci je neefektivnější místní církev, celá armáda evangelistů, pracující na přátelských vztazích, i s tím, že evangelizace je proces, zahrnující celého člověka. Souhlasí také s Gumbelovým tvrzením, že evangelium je v moci Ducha svatého dynamické a efektivní i s důrazem na naplnění a naplňování Duchem svatým. V závěru své studie však uvádí, že Alfa adekvátně nevysvětluje doktrínu o ospravedlnění na základě pouhé milosti skrze víru s tím, že proto může být velmi „nápomocná“ těm, kteří ke spasení přidávají ještě skutky. Dalším opomenutím je, podle Lewise, nedostatečné vysvětlení „znovuzrození“. Krom těchto, autorem uváděných opomenutí, Lewis – stejně jako mnozí apologeti – vytýká kurzům i špatnou a účelovou pneumatologii.

„Současní pohané, kteří vědí spíše o nějaké »Síle« než o Bohu, potřebují nejprve představit živého Boha. Kdokoliv přistupuje k němu (Bohu), musí věřit, že (jako osoba) existuje (nezávisle na světě) a že se odměňuje (aktivně v historii) těm, kdo jej usilovně hledají (Žd

³⁴² LEWIS, R.G. Evaluating Alpha.

³⁴³ „I want to say something this morning to Hank Hanegraaff. If you want to keep any kind of a semblance of a ministry, you better back off from this revival and what God is doing. You better back off, because I'm going to prophesy to you that if you don't, and you continue to put your tongue in your mouth on this move of God, within 90 days the Holy Ghost will bring you down. I said, within 90 days the Holy Ghost will bring you down.“ In KILPATRICK, J. In Priest of the Devil in Christian Pulpits?

³⁴⁴ KILPATRICK, J. Public statement issued by pastor John Kilpatrick at the Brownsville revival, June 18, 1997.

11,6). Jako Pavel v antických Athénách by Alfa měla vysvětlovat lidskou závislost a odpovědnost božskému Soudci. Tehdy bude mít potřeba evangelia smysl (Sk 17,16–31). Navzdory své síle, pro tyto slabiny, je nemoudré Alfu použít tak, jak je. Navíc s mnohem větším rizikem u ztracených, kteří potřebují Boha a jeho samotnou milost... Alfa má mnoho, co by mohlo být použito k dobrému dílu, ale, naneštěstí, její defekty vedou nekřesťany ke Kristu a skutkům. Její chyby mohou vést nové křesťany k falešným zkušenostem, které nejsou založeny na zjevené pravdě o duchovních skutečnostech.³⁴⁵

Kritiku mnoha křesťanských institucí i jedinců lze tedy shrnout do dvou oblastí. Kurzy nedostatečně vysvětlují podstatu evangelia a vedou k duchovním zkušenostem, které mají svůj podklad v nebiblických zkušenostech odvozených z Torontského požehnání.

5.1.1.3 Stanovisko Církve bratrské

V ČR se kurzy těší velké důvěře u církví a církevních institucí, a jsou proto otevřeně propagovány. Výjimkou je stanovisko Církve bratrské, které je sice doporučující, nevyhýbá se ovšem popisu některých věcí, které vnímá jako negativní.

„...v kurzu zřetelně schází důkladnější prezentace učení o pokání a o řešení viny obecně... s tím souvisí oprávněná výhrada některých kritiků kurzu Alfa, že zkušenost s Duchem svatým se někdy předkládá neobráceným lidem. Následování Krista tak může obejít bolestivý proces pokání a stát se spíš napodobováním nějakých zkušeností.“³⁴⁶

Rovněž je zde kritizován mechanistický přístup uvedený v „Příručce pro vedoucí kurzu“ a dále se poukazuje na to, že užití kurzu „má být hlášeno, registrováno, očekávají se zpětné statistické informace. Konference Alfy jsou představovány jako nezbytná podmínka použití tohoto nástroje a podobně.“ Podle autorů prohlášení se to může jevit jako zbytečná aplikace marketingových postupů.

Stanovisko zároveň nabízí možnosti doplnění a úprav, nicméně je nutné tento návrh posoudit ve světle toho, že ten, kdo chce pro své aktivity používat značku „Kurzy Alfa“, nesmí obsah kurzů podstatně měnit a zároveň musí zachovat zde obsažené učení. Tomáš Janda, bývalý pražský koordinátor kurzů, mluví o tom, že jde o „naprosto normální věc copyrightu alá Coca Cola.“³⁴⁷

5.2 Souhrn kritických ohlasů

Dá se říci, že kritici z konzervativních kruhů Alfě vyčítají několik věcí: Ekumenické zaměření podle nich vede k „rekatolizaci“ nekatolických církví. Skrze Alfu se do církví šíří charismatické

³⁴⁵ LEWIS, R.G. Evaluating Alpha.

³⁴⁶ Kurzy Alfa jako jeden z nástrojů misijní služby.

³⁴⁷ JANDA, T. Příspěvek C), „Reakce na příspěvky Aleše France o Alfě“.

hnutí včetně jeho extrémů, jako je Torontské požehnání. Na kurzech není dostatečně objasněna a zdůrazněna konverze a účastníci jsou vedeni k duchovní zkušenosti ještě dříve, než se stanou křesťany. Podle některých kritiků Kurzy Alfa proto nevedou k obrácení a znovuzrození, ale pouze k napodobování křesťanského životního stylu. Kritici z řad fundamentalistů navíc kurzy obviňují z propagace evoluční teorie, otevřenosti hnutí New Age a kritika z řady liberálních kruhů vyčítá kurzům fundamentalismus, necitlivý přístup k homosexuálům a nedostatek sociálního evangelia, stejně jako opomenutí důrazu na více svátostí.

6 Závěr

Kurzy Alfa jsou jistě pozoruhodným jevem na křesťanské scéně nového tisíciletí. Dokáží upoutat, reflektují kulturní a sociální proměny a vycházejí vstříc vkusu současné, postmoderní společnosti. Snaží se překonat letitá církevní rozdělení a z nich vycházející církevnictví. Materiály, které jsou zde prezentovány, se těší širokému konsensu mnoha respektovaných teologů napříč denominačním spektrem a spojují v sobě jak osvědčené mediální techniky, tak poznatky z oblasti marketingu a managementu. Je zde výborná zábava, nenásilná forma diskuse, dobré jídlo a nabízí se i autentický zážitek charismatické spirituality.

Kurzy jsou nabízeny ve formě „balíčku“, který stačí rozbalit a za pomoci školených koordinátorů aplikovat na dané společenství, přičemž funkčnost je zaručena bez ohledu na církevní tradici. Dá se použít nejen k evangelizaci, ale i pro ty, kdo chtějí prozkoumat křesťanství, pro nové křesťany, pro nové účastníky církevních shromáždění, pro vedení mládeže, pro seniory, vězně nebo pro ty, kdo si chtějí jen chtějí zopakovat základy víry. Rovněž se dá použít jako kurz pro svatebčany, pro pozvání na dobré jídlo apod. Dají se pořádat v církvi, v restauraci, v domácnostech nebo ve vězení apod. Jak uvádí jedno stanovisko ke kurzům, dalo by se říci, že Kurzy Alfa jsou vhodné jako univerzální prostředek pro každou příležitost.

Jako výhodu mohou mnozí ocenit to, že se pracuje v týmech podle průběžně doplňovaných formulářů a výkazů a sbory, které kurzy aplikují, se mají proměnit v dynamická, živá a rozvíjející se společenství. Jednotlivé kurzy mají probíhat ve více církvích současně a prorůstáním do dalších sborových aktivit, které zároveň mají přetvářet církevní strukturu na tzv. skupinkové sbory, měnit liturgii, slovník a celkový bohoslužebný pořádek.

Je však dobré naslouchat i hlasům kritiků, kteří poukazují na zastírání teologických rozdílů, které po celá staletí formovaly jednotlivé církevní tradice a které se z jejich principu jeví jako nespojitelné. Rovněž je dobré si uvědomit, že učení na Kurzech Alfa je v mnohých částech odvozeno od kontroverzních charismatických skupin, jako je hnutí Vinice v dobách, kdy v jejím čele stál docent z Fullerova teologického semináře, John Wimber. Stejně tak konverze zde v drtivé míře neprobíhá, jak je u evangelizace obvyklé, při zvěstování Krista, ale při duchovní zkušenosti po adoraci Ducha svatého, případně po imperativní modlitbě, a jako projevy jsou zde uznány manifestace, které se projevovaly v tzv. Torontském požehnání, které v době rozvoje Kurzů Alfa v mateřském sboru Alfy HTB eskalovalo.

V neposlední řadě je dobré vědět, a to bez ohledu, jaký je náš pohled na současný trend budování „viditelně jednotné církve“, že účast společenství na Kurzech Alfa je chápána jako vytváření právě této obecné, naddenominační, resp. „viditelné“ církve. Přičemž ovšem učení o svátostech, jako je eucharistie, které je z hlediska katolické dogmatiky základem křesťanské jednoty, je neslučitelné

s protestantskou Večeří Páně, ačkoliv kurzy nejenže tento reformací vzniklý a „zatím“ neusmířený rozpor nereflektují, ale i svojí praxí zastírají.

Domnívám se, že pokud se jednotlivá křesťanská společenství, a to z nejrůznějších tradic, pro pořádání této v současné době nejmasovější ekumenické akce rozhodnou, měly by se předem informovat o věrouce, způsobu a cílech kurzů, protože tyto aspekty nebývají při náboru nových společenství dostatečně akcentovány.

Literatura

Prameny

Alfa pro mládež. Praha : KMS, 2001. 71 s. ISBN 80-86449-07-6.

ANTTURI, K. *Referát na téma „hnutí Víry“*. Konference pastorů finského letničního hnutí. Helsinky. 17. 1. 1990.

ARTHUR, J. F. *Charismatici, teologická perspektiva*. Brno : Naděje, křesťanské nakladatelství a knihkupectví, 1995. 167 s.

Bible. Český ekumenický překlad. Praha : Česká biblická společnost, 1985. ISBN 80-85810-08-5.

BOICE, J. M. *Základy křesťanské víry*. Praha : Návrat domů, 1999. 247 s. ISBN 80-7255-005-5.

BUBIK, S. Boží požehnání v Torontu. *Život víry*. č. 3, březen 1995, roč. 6, s. 66-67.

Charta Oecumenica: směrnice pro růst spolupráce mezi církvemi v Evropě. Praha : Sekretariát české biskupské konference. 2001. 12 s.

CHEVREAU, G. V Pensacole kravaty, v Torontu trička, říká obhájce „torontského požehnání“. *Život víry*. č. 6, červen 2002. roč. 13, s. 5-7.

Codex iuris canonici - Kodex kanonického práva. Úřední znění textu a překlad do češtiny : latinsko-české vydání s věcným rejstříkem/auctoritate Ionnis Pauli PP. II; z lat. přel. Miroslav Zedníček, Zvon 1994, 812 s. ISBN 80-7113-082-6.

COPELAND, K. Cena za to všechno. *Belivers of Victory*. Vol 19, No 9, September, 1991. s. 3-7.

COX, G. *Zapojení Alfy do společenství*. Česká národní konference Kurzů Alfa. Audiokazeta. 8 – 9. 5. 2003.

Česká Alfa, příloha časopisu *Život víry*. č. 11, listopad. 2000. roč. 11.

DEW, E. M. Býval to obyčejný anglikánský sbor. *Život víry*. č. 10, říjen 1997, roč. 8. s. 8.

Die Berliner Erklärung, Berlin, 15, September.1909.

DITTRICH, T. Alfa dobývají svět. *Život víry*. č. 10, říjen 1997, roč. 8, s. 9.

DITTRICH, T. Dojmy z konference. *Život víry*. č. 8, srpen 1994, roč. 5, s. 218-219.

DITTRICH, T. Jsou mimo církev sami špatní lidé? *Život víry*. č. 8, srpen 2001, roč. 12. s. 10-11.

DITTRICH, T. Kurzy Alfa jako příležitost. *Česká Alfa*. duben 2001, nestránkováno.

DITTRICH, T. Proč je Alfa jedinečná. *Česká Alfa*. duben 2001, nestránkováno.

- DITTRICH, T. KMS: „Torontské požehnání“ není probuzení. *Život víry*. č. 7/8, červenec/srpen 2008, roč. 19. s. 28.
- DITTRICH, T. Úvodník. *Život víry*. č. 12, prosinec 2004, roč. 15, s. 3.
- DITTRICH, T. V rytmu Alfy. *Česká Alfa*. listopad 2000, nestránkováno.
- DITTRICH, T. Zájem o Alfu v církvi i u nevěřících, *Život víry*. březen 2002, roč. 13, s. 18-19.
- DITTRICH, T. *Ze smrti do života*. Praha : KMS. 1994, ISBN 80-901628-3-5. 46 s.
- DAYTON, W. D. *Theological Roots of Pentecostalism*. Michigan : Zondervan. USA. 1987, 208 s. ISBN 100943575796.
- DEW, E. M. Býval to obyčejný anglikánský sbor. *Život víry*. č. 4, duben 1997, roč. 8, s. 8.
- DRÁPAL, D. citován dle poznámek Michala Klesnila. In Poznámky k členství ve sboru. biblická hodina 23. 4. 91, *Sborový dopis, měsíčník křesťanského společenství Maniny*. červen 1991, s. 4.
- DRÁPAL, D. K rozhovoru o jednotě. *Život víry*. č. 11, listopad 1994, roč. 5. s. 307.
- DRÁPAL, D. *5. pastýřský list*. Křesťanská společenství. květen 1999.
- ELDSON, M. Do snídaně zůstalo sto lidí. S vikářem Sandy Millarem o dynamice jednoho sboru. *Život víry*. č. 10, říjen 1997, roč. 8, s. 7–8.
- ENNS, P. *The Moody Handbook of Theology*. Chicago (USA) : Moody Press. 1989, 766 s. ISBN 0-8024-3428-2.
- ERICKSON, M. J. *A Basic Guide to Eschatology*. Michigan (USA) : Baker Book House, 1998. ISBN 0-8010-5836-8.
- FILIPI, P. *Církev a cirkve*. Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK). 2000, 188 s. ISBN 80-85959-58-5.
- FILIPI, P. *Křesťanstvo*. Brno : Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 1990, 196 s. ISBN 80-85959-10-0..
- FISHER, G. R. Goedelman, M. K. *The Confusing World of Benny Hinn*. Personal Freedom Outreach, 1995, 322 s. ISBN 1-885591-94-2.
- Freude an der Wahrheit*. sv. Officinum. Řím. 1949. Pracovní český překlad podle církevně schváleného německého překladu ve vídeňském diecézním listu. č. 3, 1950, roč. 88, podle přetisku edice Nr. 87, K. Wien : Haselboeck. 1986.
- GUMBEL, N. *Jak to říci ostatním* Praha : KMS, 2000, 158 s. ISBN80-86449-01-7.
- GUMBEL, N. *Otazníky života*. Praha : KMS, 2007, 210 s. ISBN 80-86449-48 -3.
- GUMBEL, N. *Ožehavé otázky*. Praha : KMS, 2005, 112 s. ISBN 80-86449-35-1.
- GUMBEL, N. *Proč Ježíš?* Praha : KMS, 2001, 21 s. ISBN 80-86449-27-0.

- GUMBEL, N. Proč vánoce? Praha : KMS, 2007, 21 s ISBN 80-86449-32-7.
- GUMBEL, N. *Život, který stojí za to*. Praha : KMS, 2004, 107 s. ISBN 80-86449-24-6.
- HANEGRAAFF, H. *Conterfeit revival*. Thomas Nelson, 2001, 376 s. ISBN 10: 0849942942.
- HILL, S. *Na cestě za probuzením*. Albrechtice : Křesťanský život, 1999, 183 s. ISBN 80-7112-048-0.
- HINN, B. *Dobré ráno, Duchu svatý*. Brno : Postila, 2002, 166 s. ISBN 80-86442-11-X.
- HORTON, S. *Systematická teologie*. Albrechtice : Křesťanský život, 2001, 793 s. ISBN 80-7112-069-3.
- HOŠEK, P. Kdo jsou evangelikálové. *Dingir*. č. 2, 2006, s. 50-51.
- JACKSON, B. *Co se to s námi jenom děje?* Biblické perspektivy duchovní obnovy. Albrechtice : Křesťanský život, 1994, 26 s. ISBN 0-310-21127-1.
- JANDA, T. *Oběžník*. Regionální kancelář pro Kurzy Alfa v Praze. 15. září 2002.
- JANDA, T. *Oběžník*. Regionální kancelář pro Kurzy Alfa v Praze. 31. října 2002.
- KAREL, B. Alfa. *Zápas o duši*, č. 61, červenec 1999, s. 40–42.
- Katechismus Katolické církve*. Praha : Zvon, 2001. 793 s. ISBN 80-7192-180-7.
- KOHLBRÜG, H. F. Vysvětlující a utvrzující otázky ku katechismu heidelberskému, Brno : Nešpora, 1890, 191 s.
- Kurzy Alfa : Příručka pro přípravu týmu*. KMS. 2000, 48 s. ISBN 80-86449-13-0.
- Kurz Alfa na DVD*. 15 pětačtyřicetiminutových přednášek N. Gumbela. KMS. 2006.
- KUČERA, Z. *Trojiční teologie*. Marek L. 2002, 304 s. ISBN 80-83263-21-5.
- KUTTRUFF, S. *Všechno o životě domácích skupinek*. Křesťanský život, 2000, 174 s.
- LANE, T. *Dějiny křesťanského myšlení*. Návrat domů, 1999, 286 s. ISBN 80-85495-47-3.
- MCCONNELL, D. R. *Jiné evangelium*. Albrechtice : Křesťanský život, 1996, 192 s. ISBN 80-7112-034-0.
- MILLAR, S. In Lidé žijí po Boží přítomnosti. *Život víry*. č. 10, říjen 1997, roč. 8, s. 8
- MORETON, C. Church Times, In *Život víry*, č. 4, duben 1995, roč. 6, s. 92.
- MORETON, C. Když nás Bůh navštíví, dejme mu prostor, komentář Johna Wimbera, *Život víry*, č. X 1995, roč. 6, s. 92-93.
- NEIGHBOUR, W. R. *Výzbroj nováčka I-III*. Sborový dopis, 1994, 58 s.
- Neměli jsme v plánu ovlivnit celý svět, říkají spolutvůrci Kurzů Alfa Sandy a Anette Millarovi. *Život Víry*. č. 10, říjen 2003, roč. 14, s. 5–8.

- NEUNER, P. *Ekumenická teologie. Hledání jednoty křesťanských církví*. Praha : Vyšehrad, 2001, 311 s. ISBN 80-7021-408-2.
- Nový Zákon*. Z původního řeckého znění přeložil Dr. Ondřej M. Petruš O.P. Řím : Křesťanská akademie, 1969, 989 s.
- POHL, A. H. *17 důvodů proč jsem opustil jazykové hnutí*. Ostrava : A-Alef, 1991, 78 s.
- POTOČEK, J. Torontské požehnání, *Bratrská rodina*, 27. listopad 1995, s. 275 – 277.
- PRINCE, D. *Dílo kříže*. Samizdat. Nedatováno. Nečíslováno.
- PRINCE, D. *Modlitba a půst mění dějiny*. Praha : Logos, 1991, 156 s.
- PRINCE, D. *Požehnání nebo kletba, vyber si!* Praha : Břetislav Šípek, 1994, 235 s.
- PRINCE, D. *Základy*, kniha V - VII, samizdat, nedatováno, 59 s.
- Příručka administrátora kurzu Alfa*. Praha : KMS, 2002, 66 s. ISBN. 80-86449-16-5.
- Příručka pro přípravu týmu*. KMS. 2000, 48. s. ISBN 80-86449-13-0.
- Příručka účastníka kurzu*. KMS. 2007, 46 s. 978-80-86449-49-4.
- ONDRÁČEK, L. Co je nového v KMS. *Život víry*. č. 10, říjen 2008, roč. 19. s. 28.
- 2. Prohlášení RCB a UžV KMS*. Rada Církve bratrské, Užší výbor KMS. Praha, 9.6.1999.
- RISS, R. *The Latter Rain Movement of 1948 and the mid-twentieth century evangelical awakening*. Honeycomb Visual Productions, 1987, 175 s. ASIN: B0007BG664.
- RONSON, J. Spasitel křesťanství. *Česká Alfa*. duben 2001, nestránkováno.
- STEIGEROVÁ, K. Abeceda Alfa Kurzů. *Zápas o duši*. č. 59. leden 1999, s. 8-9.
- STETZ, J. *Svrablavé uši. Studium falešných učení ohrožujících hnutí charismatické obnovy*. Albrechtice: Křesťanský život, 1995, 102 s. ISBN 80-7112-026-X.
- Středoevropská konference Kurzů Alfa. *Česká Alfa*, listopad 2000, nestránkováno.
- Studijní příručka k cyklu přednášek*. KMS. 1998, 46 s. ISBN80-86178-01-3.
- ŠAFKOVI, J. et A. B. Světlé dojmy ze zamračeného Londýna. *Česká Alfa*. příloha časopisu *Život víry*. listopad, roč. 11, 2000.
- TACHOVSKÝ, P. Čech v Torontu. *Život víry*. červen 2002, roč. 13, s. 9.
- Tertio milenio adveniente*. Apoštolský list Jana Pavla II. o přípravě na jubilejní rok 2000 z 10. listopadu 1994. Zvon. České katolické nakladatelství. 53 s. ISBN 80-7113-126-1.
- ULONSKA, R. *Duchovní dary v učení a praxi : Jak používat charismata Ducha sv.* Albrechtice : Křesťanský život. 1992, 167 s. ISBN 80-7112-025-1.
- ULONSKA, R. *Dopis ústředí Apoštolské církve*, Kolín (nedatováno).
- URBAN, J. *Tři kapitoly nejen do sboru korintského*, Církev bratrská : Brno, 1991.

Ut unum sint, Encyklika Jana Pavla II. O ekumenickém úsilí z 25. května 1995. Praha : Zvon, české katolické nakladatelství a vydavatelství, 1995, 82 s. ISBN 80-7113-140-7.

VANĚK, M. Alfa a živý sbor. *Česká Alfa*. duben, 2001, neustránkováno.

VANĚK, M. Evangelizace národa a proměna společnosti. *Česká Alfa*. listopad, 2008, neustránkováno.

VAVERKOVÁ, Z. Proroctví z neděle 11. 5. 2008, *Sborové listy Apoštolské církve v Brně*. Červenec – srpen. 2008, s. 2.

VOJTÍŠEK, Z. Modrý Kříž. *Dingir*. číslo 2, 2002, s. 14-15.

Where We Stand, The Official Position Papers of the Assemblies of God, Missouri : Gospel Publishing House. USA, 2001, 207 s. X ISBN 088243926X.

WILKINSON, N. Bude se hodit kapesníček. *Život víry*. č. 10, říjen 1997, roč. 8, s. 8-9.

WIMBER, J. *Evangelizace Boží mocí*. Havlíčkův Brod : Ichthys, 1990, 170 s.

WIMBER, J. *Neseni třetí vlnou*. Havlíčkův Brod : Ichthys, 1990, 88 s.

WIMBER, J. *Uzdravení*. Havlíčkův Brod : Ichthys. 1990, 242 s.

Woman Leads Church Boycott in Row Over Evangelical Pig-Snorting, *Times newspaper*, 11. May, 1996, s. 5.

Sekundární literatura

Apostles and Propnets: Position Papers are official documents of the Church that have been approved by its General Presbytery. Official A/G Position Papers. General Presbytery of the Assemblies of God. 6, August, 2001.

Benny Hinn vypovídá. *Život v Kristu*. listopad 1993, s. 8–10.

BERKHOF, L. *Dějiny dogmatu*. Praha : Návrat domů, 2003, 231 s. ISBN 80-7255-077-2.

BUBAN, M. Kenyonových pět T. *Dingir*. č. 2, 2008, s. 51-54.

DAVIES, G. *Krehká velikáni*. Porta Libli : Bratislava, 2002, 325 s. ISBN 80-89067-08-05.

DAYTON, W. D. *Theological Roots of Pentecostalism*, Michigan : Zondervan, 1987, 196 s. ISBN 10: 031039371X.

DRÁPAL, D. citován dle poznámek Michala Klesnila, In Poznámky k členství ve sboru. Biblická hodina 23. 4. 91 (Dan Drápal). *Sborový dopis, měsíčník křesťanského společenství Maniny*, červen 1991, s. 4.

ESTEP, W. R. *Příběh křtěnců (Radikálové evropské reformace)*. BJB Praha : Evangelické nakladatelství, 1991, 266 s.

FRANC, A. *Charismatická církev sjednocení?*. ECM Praha. Vydáno pro pastorální konferenci Církve bratrské, 1999, 56 s.

FRANC, A. *Cizí oheň*. Brno : vlastním nákladem. 2004, 309 s. ISBN 80-239-3151-2.

LOCHMAN, J. M. *Krédo: základy ekumenické dogmatiky*. Praha : Kalich, 1996, 286 s. ISBN 80-7017-960-0.

MARVÁN, J. *Skupinkový sbor*. [s.l.], 2005, 83 s. Vyšší odborná škola misijní a teologická. Kolín. Absolventská práce.

Tridentský koncil v češtině, *Zápas o duši*. č. 94, říjen 2007, s. 37.

Encyklopedie a slovníky

BURGESS, S. M. (Ed). *The New International Dictionary of Pentecostal and Charismatic Movements* Zondervan Publishing House, 2002, 1278 s. ISBN 0-310-22481.

DOUGLAS, J. D. a kol. *Nový Biblický slovník*. Praha : Návrat domů. 1996, 1243 s. ISBN 80-85495-65-1.

Elektronické dokumenty

About the Alpha Course. Apologetics Index. Anton and Janet Hein-Hudson - Apologetics Research Resources on religious movements, cults, sects, world religions and related. [on-line]. [citace dle 29. srpna 2008]. URL: <<http://www.apologeticsindex.org/a09.html>>.

Alpha for Catholics. ChristLife. Evangelization. Alpha Course. [on-line]. [citace dle 29. srpna 2008]. URL: <<http://www.christlife.org/sharefaith/Alpha.html>>.

Alpha International. Všeobecné informace. Kurzy Alfa v České republice [on-line]. [citace dle 29. srpna 2008]. URL: <<http://www.Kurzyalfa.cz/?akce=alfainternational>>.

A Note from the Publisher... *CellChurch: A Magazine for Second Reformation*, Vol. 1, Issue 2, 1992. In Cont TOUCH Outreach Ministries, Inc. [on-line]. [citace dle 29. srpna 2008].

URL: <http://www.touchusa.org/web/Articles/CC_archives/volume1/issue2.htm>.

Apostolic Network of Churches, Ministries and Leaders - Reformers Ministries International. www.reformersministries.org/ [on-line]. [citace dle 26. září 2008]. URL: <<http://www.reformersministries.org/>>.

ARMSTRONG, CH. Christian History Corner: Do Non-Charismatics 'Do' Holy Spirit Baptism? *Christianity Today Magazine*, posted 9/01/2002. [on-line]. [citace dle 20. října 2008]. URL: <<http://www.christianitytoday.com/ct/2002/septemberweb-only/9-30-54.0.html>>.

Baptism in the Holy Spirit: The Initial Experience and Continuing Evidences of the Spirit-Filled Life. Adopted by General Presbytery The General Council of the Assemblies of God, August 11, 2000. [on-line]. [citace dle 29. srpna 2008]. URL: <http://ag.org/top/Beliefs/Position_Papers/pp_4185_spirit-filled_life.cfm>.

BERNARD, F. Příkaz ekumenismu - možnosti a hranice katolického církevního práva. *Revue pro církevní právo*. č. 8, 1998. In Společnost pro církevní právo. [on-line]. [citace dle 29. srpna 2008]. URL: <<http://spcp.prf.cuni.cz/1-10/ekum.htm>>.

BÍBA, V. *Charta Oecumenica: Kritická reflexe se zřetelem ke katolickému dogmatu, HCJB*. World Radio. [on-line]. [citace dle 29. srpna 2008]. URL: <http://www.hcjb.cz/03_O_cirkvi/06_Sbory_a_zpravy/Kriticka_reflexe_ecum_charty.pdf>.

- BROŽ, P. Mohu jít na bohoslužby jiných církví? *Katolický týdeník* č. 34, 2006. [on-line]. [citace dle 29. srpna 2008]. URL: <<http://www.katydz.cz/index.php?cmd=page&type=11&article=4781>>.
- BUBIK, R. *Prohlášení ke Kurzům Alfa*, Apoštolská církev. 1. 8. 2007. [on-line]. [citace dle 29. srpna 2008]. URL: <<http://apostolskacirkev.cz/view.php?cisloclanku=2007080101%22>>.
- Co je to Iniciativa Alfy*. Kurzy Alfa v České republice. [on-line]. [citace dle 29. srpna 2008]. URL: <<http://www.Kurzylfa.cz/?akce=iniciativyalfy>>.
- COX, G. *Kniha „Život, který stojí za to“ jako návazný kurz*. [CD-R]. Seminář z Kurzů Alfa, Praha : KMS, 31. 1. 2004.
- COX, G. *Jak začít Kurzy Alfa*. [CD-R]. Seminář Kurzů Alfa, Praha : KMS, 31. 1. 2004.
- ČERNÝ, P. *Vyjádření k vatikánskému dokumentu označujícímu katolickou církev za jedinou Kristovu církev*. Dokument Rady Církve bratrské zde dne 11.7.2007. Církev bratrská. [on-line]. [citace dle 25. září 2008]. URL: <<https://cb.cz/main/cs/content/document/view/896>>.
- DITTRICH, T. In *Alfa*. Křesťanská společenství Hradec Králové. [on-line]. [citace dle 18. července 2003]. URL: <<http://mujweb.atlas.cz/www/kshb/alfa.htm>>.
- DITTRICH, T. Kurzy Alfa jako nenátlakový způsob evangelizace. *Nový český zápas*. č. 55, 2004. [on-line]. [citace dle 17. březen 2004]. URL: <<http://www.ccsz.cz/2004/2004/55.php>>.
- DITTRICH, T. *Zapojení Alfy do života společenství*, [CD-R], Seminář kurzů Alfa, Brno : KMS. 27. 1. 2007.
- DITTRICH, T. *Zkušenosti a svědectví*, [CD-R], Seminář kurzů Alfa. Praha : KMS. 31. 1. 2004.
- DITTRICH, T. *Co je Alfa? Principy. Jak začít*. [CD-R], Seminář kurzů Alfa : Brno. 27. 1. 2007.
- Dokument o církvi je třeba číst v jeho celistvosti: biskup Farrell reaguje na informace medií i na negativní reakce představitelů nekatolických církví k novému dokumentu Kongregace pro nauku víry*. Tiskové středisko ČBK, 24. července 2007. [on-line]. [citace dle 25. září 2008]. URL: <<http://www.christnet.cz/magazin/clanek.asp?clanek=2865>>.
- Dominus Iesus, Deklarace „O jedinečnosti a spásonosné univerzalitě Ježíše Krista a církve“*. Kongregace pro nauku a víry, 6. srpna 2000. [on-line]. [citace dle 25. září 2008]. URL: <<http://web.katolik.cz/feeling/library/dominus%20iesus.pdf>>.
- DRÁPAL, D. *Útok na Alfú*. Grano Salis, vloženo 5. prosinec 2003. [on-line]. [citace dle 18. září 2008]. URL: <<http://granosalis.cz/modules.php?name=News&file=article&sid=2371>>.
- DRÁPAL, D. *Problematická vylití Ducha?* Dan Drápal, 13. 8. 2008. [on-line]. [citace dle 18. září 2008]. URL: <<http://dan.drapal.org/index.php?id=203>>.
- Dokument o církvi je třeba číst v jeho celistvosti, biskup Farrell reaguje na informace medií i na negativní reakce představitelů nekatolických církví k novému dokumentu, Kongregace pro nauku víry*, Tiskové středisko ČBK, 24. 7. 2007. [on-line]. [citace dle 29. srpna 2008]. URL: <<http://www.christnet.cz/magazin/clanek.asp?clanek=2865>>.

- GOODWIN, J. *Testing the Fruit*, audiokazeta, 1997 In FRANC, A. Evangelium pro třetí tisíciletí? *Zápas o Duši*. č. 78. 2008. 309 s. [on-line]. [citace dle 29. srpna 2008]. URL: <http://www.reformace.cz/Zapas_o_dusi/78/zodc7808.phtml>.
- GUMBEL, N. Alpha Course. Video-kazeta. *3 talk 9* In Deception Church. Vol. 2, Issue 2, 10/98 [on-line]. [citace dle 29. srpna 2008]. <<http://www.deceptioninthechurch.com/ditc22.html>>.
- GUMBEL, N. Interview. *Renewal*. October 1995, s. 16 In Expose on current heresy within the Church [on-line]. [citace dle 29. srpna 2008]. URL: <<http://freefountain.tripod.com/heresy4.html>>.
- GUMBEL, N. Session 12, *White Alpha training manual*, s. 62 and *Video Tape 5. Talk 13*. [on-line]. [citace dle 29. srpna 2008]. In MACDONALD, E. *Alpha: New Life or New Lifestyle?* Bayth Ministries. URL: <<http://www.users.globalnet.co.uk/~emcd/index12.htm>>.
- GUMBEL, N. Session 13, *White Alpha training manual*, s. 63–68. and *Video 5.Talk 14* In HOWARD, B.W. *The Apha Course – Frennd or foe?* Endtime Ministries: Christian ressource center. [on-line]. [citace dle 29. srpna 2008]. URL: <http://www.despatch.cth.com.au/Books_D/alpha_main_98.pdf>.
- GUMBEL, N. The Spirit and Evangelism, *Renewal*, May 1995, s.15 In [on-line]. [citace dle 29. srpna 2008]. URL: <http://newsletters.cephasministry.com/alpha4_8.99.html>.
- GUMBEL, N. *Telling Others*, s. 117, 120, 123 and *Blue Alpha training manual* s. 18 In TILLIN, T. The dreaded Alpha Course. *Despatch* Vol. 10:1, 1. May 2006. [on-line]. [citace dle 29. srpna 2008]. URL: <<http://www.deceptioninthechurch.com/ditc22.html>>.
- GYAPONG, D. Alpha course unites, Evangelization movement included RC's. *Canadian Catholic News* Ottawa, Week of August 22, 2005. [on-line]. [citace dle 26. září 2008]. URL: <<http://www.wcr.ab.ca/news/2005/0822/alpha082205.shtml>>.
- HINN, B. *This Is Your Day*. Videokazeta, June 11, 1997. In *Shocking Facts about Benny Hinn*. Deception Church. [on-line]. [citace dle 29. srpna 2008]. URL: <http://www.deceptioninthechurch.com/shocking_facts_about_benny_hin.html>.
- HITT, R. T. Top Religious Stories Mark '75 as Pivotal Year. *Eternity*. January 1976. s. 8-9 In YEAKLEY, F. F. (Ed) or. NORTON, H. W. VINZANT, D. E. VINZANT, G. *The Discipling Dilema*. Second Edition. Nashville, TN : Gospel Advocate Company, 1988. 205 s. ISBN 0-89225-311-8. [on-line]. [citace dle 29. srpna 2008]. URL: <<http://www.somis.org/TDD-01.html>>.
- HUNT, S. The Alpha Course and its Critics: An Overview of the Debates, *PentecoStudies*. Vol. 4, 2005 [on-line]. In GloPent. European Research Network on Global Pentecostalism. [citace dle 5. září 2008]. URL: <<http://www.glopent.net/pentecostudies/2005/hunt2005.pdf/view>>.
- Is there a pattern emerging for numbers on an Alpha course?* Alpha Malaysia.org.my. FAQ. [on-line]. [citace dle 29. srpna 2008]. URL: <<http://www.alphamalaysia.org.my/content/view/19/34/>>.
- JANDA, T. *Příspěvek C) – „Reakce na příspěvky Aleše France o Alfě”*. Biblická apologetika. [on-line]. [citace dle 29. srpna 2008]. URL: <http://www.apologet.cz/?q=articles/category/16-ohlasy/id/47-osobni-stanovisko-tomase-jandy-ke-studii-Kurzy-alfa-evangelium-pro-treti-tisicileti>>.
- KILPATRICK, J. In Priest of the Devil in Christian Pulpits? - Birds of Feather Fly Together and Pipe their Foreign and Domestic Heresies. *Cephas Ministry*. [on-line]. [citace dle 29.

srpna 2008]. URL: <http://www.cephas-library.com/wordoffaith/wordoffaith_foreign_and_domestic_birds_that_fly_together.html>.

KILPATRICK, J. *Public statement issued by pastor John Kilpatrick at the Brownsville revival*, June 18, 1997. Apologetics coordination team. [on-line]. [citace dle 29. srpna 2008] URL: <<http://www.deceptioninthechurch.com/statement.html>>.

4 kroky k zahájení kurzu. Kurzy Alfa v České republice. [on-line]. [citace dle 29. srpna 2008]. URL: <<http://www.Kurzyalfa.cz/?akce=ctyrikrokykzahajenikurzu>>.

Křest Duchem svatým. Vyjádření Rady Církve bratrské. Církev bratrská, březen 2007. [on-line]. [citace dle 29. srpna 2008]. URL: <<http://www.cb.cz/main/cs/content/document/view/856>>.

Kurzy Alfa jako jeden z nástrojů misijní služby. Stanovisko Studijního odboru Rady Církve bratrské, 2006. Církev bratrská [on-line]. [citace dle 29. srpna 2008]. URL: <http://cb.cz/main/file/download/191/Kurzy_alfa.pdf>.

Lausannské prohlášení. In *3Pé*, Křesťanské společenství Plzeň, [on-line]. [citace dle 1. října 2008]. URL: <<http://www.3pe.cz/index.php?page=vyznani>>.

LEWIS, R.G. Evaluating Alpha. *Christian Research Journal*. Vol .23, No: 3, 2001 [on-line]. [citace dle 29. srpna 2008]. URL: <<http://www.equip.org/atf/cf/%7B9c4ee03a-f988-4091-84bd-f8e70a3b0215%7D/da501.pdf>>.

LUKAVSKÁ, K. *Stručná historie Obnovy II*. Katolická charismatická obnova, 11. 11. 2002. [on-line]. [citace dle 29. srpna 2008]. URL: <<http://www.cho.cz/clanky/Strucna-historie-Obnovy-II.html>>.

MIESEL, R. *John Wimber, General Teachings/Activities*. Biblical Discernment Ministries. Revised 12/97. [on-line]. [citace dle 20. října 2008]. URL: <<http://www.rapidnet.com/~jbeard/bdm/exposes/wimber/general.htm>>.

NEIGHBOUR, R. President, *Touch Outreach Ministries*, Copyright 1999 by TOUCH Outreach Ministries [on-line]. [citace dle 29. srpna 2008]. URL: <<http://www.touchusa.org/conferences/default.asp>>.

Nicky Gumbel speaks at Catholic Congress. 26, September 2007. In ALPFAfriends. [on-line]. [citace dle 29. srpna 2008]. URL: <<http://www.alphafriends.org/news/nicky-gumbel-speaks-catholic-congress>>.

PETRUŠKOVÁ, E. In *Kurzy Alfa – další informace*. [on-line]. [citace dle 29. srpna 2008]. URL: <<http://home.tiscali.cz/~cz053571/Alfa/or/page/1>>.

PIĘTAK, S. *Proč jsem nepodepsal Chartu Oecumenicu?* Slezská církev evangelická a. v. [on-line]. [citace dle 29. srpna 2008]. URL: <<http://sceav.cz/sceav/documents/Charta%20Oecumenica.doc>>.

PILE, A. L. *The Other Side Of Discipleship*, 1990. Reveal. A Non-Profit Organization.[on-line]. [citace dle 29. srpna 2008]. URL: <http://www.reveal.org/library/thirdparty/wellspring_otherside.html>.

Počátky Alfy. Všeobecné informace. Kurzy Alfa v České republice. [on-line]. [citace dle 29. srpna 2008]. URL: <<http://www.Kurzyalfa.cz/?akce=pocatkyalfy>>.

PRASCH, J. J. *Pentecostal and Charismatic Is There or Was There Any Difference?* Moriel Ministries. [on-line]. [citace dle 29. srpna 2008]. URL: <http://www.moriel.org/articles/discernment/church_issues/pentecostal_and_charismatic.htm>.

- Proč nepoužíváme Kurzy Alfa*. Biblické společenství křesťanů, 15. 06. 2008. [on-line]. [citace dle 29. srpna 2008]. URL: <http://www.biblecz.org/clanky/003_cl_proc_nepouzivame_Kurzy_alfa.htm>.
- Propagace*. Podpora vašeho kurzu. Kurzy Alfa v České republice [on-line]. [citace dle 29. srpna 2008]. URL: <<http://www.Kurzyalfa.cz/?akce=propagace>>.
- První list svatého Petra*. Určeno jen pro studijní potřeby posluchačů KTF UK, ABECEDA (on-line knihy). [on-line]. [citace dle 29. srpna 2008]. URL: <<http://fatym.com/abcd/k/000046/1petr.html>>.
- PTÁČEK, J. *Kurzy Alfa v katolické církvi*. www.knez.cz, 15. 02. 2004. [on-line]. [citace dle 29. srpna 2008]. URL: <<http://www.knez.cz/ptacek/view.php?cislocclanku=2004021501>>.
- Quicumque - Athanášské vyznání víry. *Revue pro život z víry*, 5. 4. 2008. Theofil.cz [on-line]. [citace dle 29. srpna 2008]. URL: <<http://revue.theofil.cz/revue-clanek.php?clanek=280>>.
- RAHNER, K. In Druhý Vatikánský koncil, *Proti prúdu*. Nezávislý internetový zpravodaj. [on-line]. [citace dle 29. září 2008]. URL: <http://www.prop.sk/druhy_vatikansky.htm>.
- RISS, R. *A History of the Revival of 1992 – 1995*. Eleventh Edition, October 15. 1995. [on-line]. [citace dle 29. srpna 2008]. URL: <http://www.grmi.org/Richard_Riss/history/>.
- Řekli o Alfě*. Kurzy Alfa v České republice. [on-line]. [citace dle 29. srpna 2008]. URL: <<http://www.Kurzyalfa.cz/?akce=rekliaoalfe>>.
- SEMELA, P. *Sestoupil do pekel*. Katolická charismatická obnova, 21.03.2005. [on-line]. [citace dle 29. srpna 2008]. URL: <<http://www.cho.cz/clanky/Sestoupil-do-pekeli.html>>.
- SHAW, M. *Cautionary Remarks on the Ecumenical Tendencies of the Assemblies of God, The „Lamp“ Ministry Home Page*. [on-line]. [citace dle 29. srpna 2008]. URL: <http://members.ozemail.com.au/~rseaborn/the_tie_that_binds.html>.
- SLÁMEČKA, V. *Svatosti, odborná teologická pojednání*. Články, publikované v uplynulých letech v časopise Amen. [on-line]. [citace dle 29. srpna 2008]. URL: <<http://www.fel.cvut.cz/psps/osobni/slamecka/clanky/svatosti.doc>>.
- SMITH, T. *Background to the „Holy Laughter“ Movement, A Historical and Doctrinal Study*. Christian Discernment Resources, February 11. 2006. [on-line]. [citace dle 29. srpna 2008]. URL: <<http://www.geocities.com/Heartland/Plains/4948/vine3is5.html>>.
- Srděčně Vás zveme na slavnostní večeri Kurzů Alfa*. Slovo života. Církev on-air. [on-line]. [citace dle 29. srpna 2008]. URL: <http://www.slovozivota.cz/cirkve_v_cr/brno/Kurzy_alfa/Kurzy_alfa>.
- Stanovy a Vyznání víry ČEA*, Česká Evangelikální aliance. [on-line]. [citace dle 29. srpna 2008]. URL: <<http://www.ea.cz/CEA/stanovy>>.
- TILLIN, T. *The Transforming Church*. Cross and Word, 2003. [on-line]. [citace dle 29. srpna 2008]. URL: <<http://www.intotruth.org/apostasy/cell-church-cont.htm>>.
- TILLIN, T. *About*. Cross and Word. [on-line]. [citace dle 18. červenec 2003] URL: <<http://www.banner.org.uk/About.html>>.

- Unitas Redintegratio, Decree of Ecumenism*. Document of the II Vatican Council. 1964. [on-line]. [citace dle 29. srpna 2008]. URL: <http://www.vatican.va/archive/hist_councils/ii_vatican_council/documents/vat-ii_decree_19641121_unitatis-redintegratio_en.html>.
- VANĚK, M. *Jak mohu být naplněn Duchem?* [CD-R], Seminář Kurzů Alfa : Brno. 27. 2. 2007.
- VINZANT, D. *The Roots of Shepherding*. Cross+Word. [on-line]. [citace dle 29. srpna 2008]. URL: <<http://www.intotruth.org/res/shepherding.html>>.
- VOJTÍŠEK, Z. Pražské společenství Kristovo. *Dingir*. č. 4, 1998. In [on-line]. [citace dle 29. srpna 2008]. <http://www.dingir.cz/dingir/1998_4/>.
- VOJTÍŠEK, Z. Jsme prostě křesťané. *Dingir*. č. 2, 2001, s. 4. [on-line]. [citace dle 29. srpna 2008]. URL: <<http://www.dingir.cz/archiv/Dingir201.pdf>>.
- Vyznání sněmu chlcédonského*. Vyznání a základní texty. Evangnet, nezávislý evangelický portál. [on-line]. [citace dle 30. září 2008]. URL: <http://www.evangelnet.cz/texty:chalcedonske_vyznani>.
- Vyznání víry*. Stanovy a vyznání víry ČEA. CrossMap Církve. [on-line]. [citace dle 30. září 2008]. URL:<<http://cs.cirkev.crossmap.com/ceska-evangelikalni-aliance/zavazek-ohledne-vztahu-mezi-evangelikalnimi-krestany/1.htm>>.
- Výzva občanům města Brna*. Kurzy Alfa v České republice. [on-line]. [citace dle 29. srpna 2008]. URL: <<http://www.Kurzyalfa.cz/brno.php>>.
- Warren on the „New Reformation“*. News and commentary on the contemporary. Slice of Laodicea. [on-line]. [citace dle 29. srpna 2008]. URL: <http://www.sliceoflaodicea.com/archives/2005/10/quote_of_the_da_16.php>.
- YEAKLEY, F. F. (Ed) NORTON, H. W. VINZANT, D. E. VINZANT, G. *The Discipling Dilema*. Second Edition. Nashville, TN : Gospel Advocate Company, 1988. 205 s. ISBN 0-89225-311-8. ISBN 0-89225-311-8. 205 s. [on-line]. [citace dle 29. srpna 2008]. URL: <<http://www.somis.org/TDD-01.html>>.

Summary

Today, Alpha Courses are largely spread ecumenical activity in which almost every contemporary existing Christian Churches, both Catholic and Evangelical, participate. The vision of Courses is the evangelization of nations which is raised up by “visible unity” of participated Churches. The Courses for this purpose offer to Christian assemblies a well-developed strategy to reach people, involving secular techniques of business and management. The Principle of Courses is the paradigm “belong before believe”. “Belief and doctrines” are not primarily important but “well comfortable and friendly atmosphere” are. That, in co-operation with Holy Ghost, acquires participants of Courses. This atmosphere is formed around common supper, tee and coffee. There exists a presumption that people remain in churches for their friendship with other people in fellowship. Created friendship bonds are more powerful than individual belief of participants before their conversion. These bonds are created during discussing in cells of Alpha Courses and people continuing in church cells in the future.

If people start to be Christians during Course, it usually happens during a “Holy Spirit weekend.” After praying to Holy Spirit during this weekend, people feel “the God's love”, “the power of God” which is ordinarily connected with bodily manifestation such as “heat”, “laughter” “downfall” etc. This experience is derived from Charismatic Movement especially Toronto blessing phenomena. The Charismatic Movement influence is distinguished in other teachings predominantly in Pneumatology and Ecclesiology.

Evangelization is not the sole purpose of Alpha Course. These Courses change preaching, liturgy and structure of involved churches to allow effortless participation of people attracted via thought Alpha. Alpha Courses are influenced by two popular charismatic leaders: Benny Hinn and John Wimber, which are cited in manuals or their books are recommended in Alpha literature. By removing the differences between different Christian Confessions through specific experiences and emphasizing the visible unity, the Courses are approaching resolutions of II. Vatican Council of Roman-Catholic Church.